

เอกสารวิชาการ

เรื่องที่ ๒

การฟ้องคดีแพ่งเรียกค่าปรับตามสัญญาจ้างก่อสร้าง
ศึกษากรณีคดีหมายเลขดำที่ พ. ๓๗/๒๕๕๘ คดีหมายเลขแดงที่ พ. ๑๗๔/๒๕๕๙

โดย

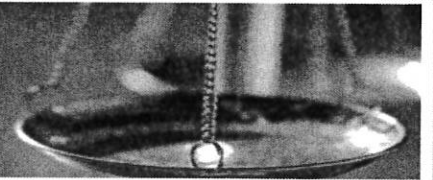
นายประสิทธิ์ เกษตะระ
นายเอกอัคระ ทะชาดา

เลขทะเบียนวิชาการที่
สถานที่ดำเนินการ
ระยะเวลาดำเนินการ
การเผยแพร่

๖๓(๒)-๐๕๑๓-๐๑๙
สำนักกฎหมาย
๒๕๖๓
สำนักกฎหมาย กรมปศุสัตว์
<http://legal.dld.go.th>
ผลงานวิชาการ (KM)

สำนักกฎหมาย Bureau of Legal Affairs

www dld.go.th

ค้นหา

วันที่ 20 พฤษภาคม พ.ศ. 663

ข้อมูลองค์กร

- ☑ หน้าหลัก
- ☑ ประวัติความเป็นมา
- ☑ โครงสร้างองค์กร
- ☑ บุคลากร
- ☑ วิสัยทัศน์
- ☑ วัตถุประสงค์
- ☑ พันธกิจ
- ☑ ภาระหน้าที่
- ☑ แผนผังเว็บไซต์

งานวิชาการ

- ☑ งานวิจัย
- ☑ งานวิชาการ

กฎหมาย/ขรบ.

- ☑ พระราชบัญญัติ

บทความ ที่น่าสนใจ

แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้รับบริการต่อการให้บริการของกรมปศุสัตว์ ปี 2563

แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้รับบริการใช้ข้อมูลด้านปศุสัตว์ของกรมปศุสัตว์ ปี 2563

แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้รับบริการต่อการให้บริการของ สำนักกฎหมาย กรมปศุสัตว์

ข่าวประชาสัมพันธ์

- ♥ คำสั่งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาโรคกาฬโรคแอฟริกาในม้า (African Horse Sickness) ที่ ๑/๒๕๖๓ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการวิชาการด้านการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรคกาฬโรคแอฟริกาในม้า (African Horse Sickness)
- ♥ คำสั่งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาโรคกาฬโรคแอฟริกาในม้า (African Horse Sickness) ที่ ๒/๒๕๖๓ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการด้านการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรคกาฬโรคแอฟริกาในม้า (African Horse Sickness) ในม้าลาย
- ♥ ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดสัตว์ชนิดอื่น ตามพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. ๒๕๔๘ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๓

ผลงานวิชาการ

- ♥ มาตรการป้องกันและลงโทษผู้แจ้งข้อมูลเท็จเกี่ยวกับผลงานบุคคลในการขอรับการประเมิน (นางสาวสมมาลี จำเริญ)
 - ▶ เรื่องที่ ๑ คู่มือแนวทางการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบและเมตริกในเจ้าหน้าที่ทริคเทรย์ซินของกรมปศุสัตว์ (แก้ไขตามมติคณะกรรมการประเมินฯ ในการประชุมครั้งที่ ๒/๒๕๖๓ วันที่ ๑๓ เมษายน ๒๕๖๓) (นางสาวสมมาลี จำเริญ)
 - ▶ เรื่องที่ ๒ ศึกษาวิเคราะห์กรณีข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครองในความรับผิดชอบของกรมปศุสัตว์ (แก้ไขตามมติคณะกรรมการประเมินฯ ในการประชุมครั้งที่ ๒/๒๕๖๓ วันที่ ๑๓ เมษายน ๒๕๖๓) (นางสาวสมมาลี จำเริญ)

- ♥ มาตรการป้องกันและลงโทษผู้แจ้งข้อมูลเท็จเกี่ยวกับผลงานบุคคลในการขอรับการประเมิน (นายประสิทธิ์ เกษณะระ)

- ▶ เรื่องที่ ๑ การฟ้องคดีแพ่งเรียกค่าเข้าบ้านที่ไต่รับไปโดยไม่มีสิทธิคืน ศึกษากรณีคดีหมายเลขที่ ๒๒๐/๒๕๖๑ หมายเลขแดงที่ ๒๗๐๗/๒๕๖๑ (แก้ไขตามมติคณะกรรมการประเมินฯ ในการประชุมครั้งที่ ๒/๒๕๖๓ วันที่ ๑๓ เมษายน ๒๕๖๓) (นายประสิทธิ์ เกษณะระ)

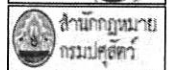
- ▶ เรื่องที่ ๒ การฟ้องคดีแพ่งเรียกค่าปรับตามสัญญาจ้างค่าก่อสร้าง ศึกษากรณีคดีหมายเลขที่ พ. ๓๗/๒๕๔๘ หมายเลขแดงที่ พ. ๑๗๔/๒๕๔๙ (แก้ไขตามมติคณะกรรมการประเมินฯ ในการประชุมครั้งที่ ๒/๒๕๖๓ วันที่ ๑๓ เมษายน ๒๕๖๓) (นายประสิทธิ์ เกษณะระ)

- ♥ มาตรการป้องกันและลงโทษผู้แจ้งข้อมูลเท็จเกี่ยวกับผลงานบุคคลในการขอรับการประเมิน (นายพงศธร โภณิน)

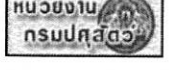
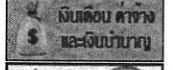

นายบุญญกุล ขันประสงค์
ผู้อำนวยการ
สำนักกฎหมาย

สำนักกฎหมาย

กรมปศุสัตว์

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง การฟ้องคดีแพ่งเรียกค่าปรับตามสัญญาจ้างก่อสร้าง : ศึกษากรณีคดีหมายเลขดำที่ พ. ๓๗/๒๕๕๘
คดีหมายเลขแดงที่ พ. ๑๗๔/๒๕๕๙

โดย นายประสิทธิ์ เกษตะระ
ขอประเมินเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง
กลุ่มคดีทั่วไปและนิติกรรมสัญญา
กรมปศุสัตว์
ปี พ.ศ. ๒๕๖๓

ตำแหน่ง นิติกรชำนาญการ
นิติกรชำนาญการพิเศษ
สำนักกฎหมาย
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

เอกสารวิชาการเล่มนี้ เป็นการศึกษากรณีกรมปศุสัตว์โดยสำนักเทคโนโลยีชีวภัณฑ์สัตว์ได้ว่าจ้างเอกชนเข้าทำงานก่อสร้างกำแพงรั้วคอนกรีต แต่ต่อมา ในการทำงานก่อสร้างของผู้รับจ้างกลับพบปัญหาอุปสรรคระหว่างการทำงานหลายประการ เช่น มีปัญหาการในส่งมอบพื้นที่ก่อสร้าง ปัญหาการขาดแคลนแรงงานจากเหตุอุทกภัย ซึ่งส่งผลกระทบต่อการทำงานทำให้ผู้รับจ้างทำงานล่าช้าและส่งมอบงานไม่เป็นไปตามข้อกำหนด จนกระทั่งสำนักเทคโนโลยีชีวภัณฑ์สัตว์มีหนังสือแจ้งบอกเลิกสัญญา และทำให้ผู้รับจ้างต้องนำคดีมาฟ้องต่อศาลจนคดีไปสิ้นสุดในชั้นศาลฎีกา ซึ่งศาลฎีกาวินิจฉัยในส่วนที่เป็นสาระสำคัญไว้ว่าการบอกเลิกสัญญาของผู้ว่าจ้างไม่ชอบด้วยกฎหมาย (ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๓๘๕) แต่ศาลฎีกายังวิเคราะห์ต่อไปอีกว่าแม้ว่าการเลิกสัญญานี้จะไม่ชอบด้วยกฎหมายก็ตาม แต่เมื่อคู่สัญญาไม่ประสงค์จะทำงานตามสัญญาอีกต่อไป ถือว่าคู่สัญญามีความประสงค์เลิกสัญญากันโดยปริยายแล้ว ดังนั้น คู่สัญญาต้องกลับคืนสู่ฐานะเดิมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๓๙๑ ผลงานวิชาการเล่มนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหลักการหรือทฤษฎีทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยเห็นว่าคำวินิจฉัยของศาลฎีกาดังกล่าวมีความสำคัญ จึงนำมาศึกษาวิเคราะห์จนเป็นผลงานวิชาการเล่มนี้ วิธีการศึกษาเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารเพื่อให้ทราบมูลเหตุแห่งคดี สิทธิเรียกร้องตามสัญญา เหตุแห่งการส่งมอบงานจ้างล่าช้า หลักการและผลของบอกเลิกสัญญา โดยนำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๐๘๔/๒๕๖๒ มาเป็นกรณีศึกษา ประกอบแนวความคิดทฤษฎีทางกฎหมาย แนวคำวินิจฉัยของศาลฎีกา ปัจจุบันการจัดซื้อจัดจ้างของราชการต้องดำเนินการให้ถูกต้องตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑ เป็นต้นมา และเพื่อให้เจ้าหน้าที่นิติกรผู้ปฏิบัติงานคดี เจ้าหน้าที่พัสดุของหน่วยงาน ควรต้องนำมาเป็นแนวทางการปฏิบัติงานไม่ให้เกิดข้อบกพร่อง ตลอดจนผู้สนใจสามารถนำคดีนี้ไปศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในทางกฎหมายได้

คำสำคัญ : การเลิกสัญญาโดยปริยาย, กลับคืนสู่ฐานะเดิม

คำนำ

การเลิกสัญญาถือเป็นการเยียวยาความเสียหายอันเกิดจากการผิดสัญญา โดยทั่วไปเกิดขึ้นจากคู่สัญญาที่มีสิทธิเลิกสัญญาต้องมีการบอกกล่าวแสดงเจตนาให้อีกฝ่ายหนึ่งทราบถึงการเลิกสัญญานั้นด้วย เมื่อสัญญาเลิกกันคู่กรณีย่อมมีสิทธิปฏิเสธการชำระหนี้ใด ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตตามสัญญา และอาจเรียกคืนการชำระหนี้ที่ตนได้กระทำลงไปในช่วงสัญญาตามหลักการกลับคืนสู่ฐานะเดิม ซึ่งการนำหลักการกลับคืนสู่ฐานะเดิมมาใช้ทำให้ต้องรื้อฟื้นการชำระหนี้ที่เสร็จสิ้นไปแล้วและไม่เหมาะสม อาจเกิดความไม่เป็นธรรม การนำเอาข้อเท็จจริงจากผลการปฏิบัติงานเรื่องนี้มาเป็นกรณีศึกษา เพราะเห็นว่าเป็นเรื่องที่สมควรที่เจ้าหน้าที่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการทำนิติกรรมสัญญา และเจ้าหน้าที่นิติกรต้องทราบหลักการตามกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารพัสดุภาครัฐ กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งกระบวนการดำเนินคดีในชั้นศาล

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะเป็นประโยชน์ต่อนิติกรผู้ปฏิบัติงานด้านคดีแพ่ง และสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานราชการ ตลอดจนผู้สนใจอาจจะนำไปศึกษาเพิ่มเติมในทางวิชาการได้

ผู้ขอรับการประเมิน

พฤษภาคม ๒๕๖๓

สารบัญ

บทคัดย่อ.....	(ก)
คำนำ.....	(ข)
สารบรรณ.....	(ค)

บทที่

๑. บทนำ.....	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของศึกษา.....	๔
๑.๓ ขอบเขตของการศึกษา.....	๕
๑.๔ วิธีการศึกษา.....	๕
๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	๖
๒. แนวคิด ทฤษฎี และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง.....	๗
๒.๑ บ่อเกิดแห่งหนี้.....	๘
๒.๒ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์.....	๑๐
๒.๒.๑ นิติกรรม.....	๑๐
๒.๒.๒ การแสดงเจตนา.....	๑๑
๒.๒.๓ สัญญาและผลของสัญญา.....	๑๑
๒.๒.๔ สัญญาต่างตอบแทนและการเลิกสัญญา.....	๑๒
๒.๓ ผลของการเลิกสัญญาและการกลับคืนสู่ฐานะเดิม.....	๑๗
๒.๔ ลักษณะสัญญาจ้างทำของ.....	๒๐
๒.๕ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง.....	๒๑
๒.๕.๑ การเสนอคดีต่อศาล.....	๒๒
๒.๕.๒ การพิจารณาพิพากษาในศาลชั้นต้น.....	๒๒
๒.๕.๔ การอุทธรณ์.....	๒๓
๒.๕.๕ การฎีกา.....	๒๓
๒.๖ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ.๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม.....	๒๕
๒.๖.๑ การตรวจการจ้างและควบคุมงานก่อสร้าง.....	๒๕
๒.๖.๒ การเลิกสัญญา.....	๒๖
๒.๖.๒ การปรับ.....	๒๖
๒.๗ พระราชบัญญัติจัดซื้อจัดจ้างและบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ.๒๕๖๐.....	๒๖
๒.๘ ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ.๒๕๖๐.....	๒๗
๒.๙ พระราชบัญญัติองค์การอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๕๓.....	๒๘
๒.๙.๑ อำนาจหน้าที่พนักงานอัยการ.....	๒๘
๒.๙.๒ วิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการแต่งตั้งทนายความในคดีแพ่งของพนักงานอัยการ.....	๒๘
๒.๑๐ ข้อกำหนดประธานศาลฎีกาว่าด้วยการอนุญาตฎีกาในคดีแพ่ง พ.ศ.๒๕๕๘.....	๒๙
๒.๑๐.๑ ความเป็นมา.....	๒๙
๒.๑๐.๒ การยื่นคำร้อง.....	๒๙

๒.๑๐.๓ การพิจารณาวินิจฉัยคำร้อง การรับฎีกาและการแก้ฎีกา.....	๒๙
๒.๑๐.๔ การพิจารณาและพิพากษาคดีในศาลฎีกา.....	๒๙
๒.๑๑ การส่งเรื่องให้อัยการฟ้องคดีแพ่ง.....	๒๙
๒.๑๑.๑ หลักการและเหตุผล.....	๒๙
๒.๑๑.๒ การตั้งผู้ประสานงานคดี.....	๓๐
๒.๑๑.๓ วิธีการส่งเรื่อง.....	๓๐
๒.๑๑.๔ การพิจารณาว่าจะส่งเรื่องไปยังสำนักงานอัยการใด.....	๓๐
๒.๑๑.๕ เอกสารที่ต้องมีสำหรับคดีทุกเรื่อง.....	๓๐
๒.๑๒ หลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติในการอุทธรณ์ ฎีกาคดีแพ่งและอุทธรณ์คดีปกครอง.....	๓๑
๒.๑๒.๑ ทุนทรัพย์ไม่เกิน ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท.....	๓๑
๒.๑๒.๒ ทุนทรัพย์เกิน ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท.....	๓๑
๓. กระบวนการแก้ต่างคดีแพ่งเรียกค่าปรับตามสัญญาจ้างก่อสร้าง	
(ศึกษากรณีคดีหมายเลขดำที่ พ. ๓๗/๒๕๕๘ คดีหมายเลขแดงที่ พ. ๑๗๔/๒๕๕๙.....	๓๒
๓.๑ สารสำคัญของเรื่อง.....	๓๒
๓.๒. การดำเนินการ.....	๓๔
๓.๒.๑ ตรวจสอบศึกษาข้อเท็จจริงตามคำฟ้อง.....	๓๔
๓.๒.๒ ตรวจสอบข้อกฎหมาย.....	๓๖
๓.๒.๓ ตรวจสอบข้อกำหนดและเงื่อนไขของสัญญาและระเบียบ.....	๓๗
๓.๒.๔ รวบรวมและศึกษาวิเคราะห์แนวคำวินิจฉัยของศาลฎีกา.....	๓๗
๓.๓ การส่งเรื่องให้พนักงานอัยการแก้ต่างคดี.....	๔๒
๓.๓.๑ ศึกษาคู่มือการส่งเรื่องให้อัยการ.....	๔๒
๓.๓.๒ ตั้งผู้ประสานงานคดี.....	๔๒
๓.๓.๓ การส่งเรื่อง.....	๔๒
๓.๓.๔ รวบรวมเอกสาร.....	๔๓
๓.๓.๕ ตรวจสอบสถานะของคู่ความ.....	๔๔
๓.๔ กระบวนการทำคำให้การ.....	๔๔
๓.๔.๑ คำให้การคืออะไร.....	๔๕
๓.๔.๒ หลักการเขียนคำให้การ.....	๔๕
๓.๕ การดำเนินการในชั้นศาล.....	๕๐
๓.๖ ผลคำพิพากษาศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์.....	๕๑
๓.๗ ความเห็นพนักงานอัยการและกรมปศุสัตว์.....	๕๑
๓.๘ คำพิพากษาศาลฎีกา.....	๕๒
๓.๙ การชำระเงินคืนโจทก์.....	๕๖
๔. บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	๕๙
๔.๑ บทสรุป.....	๕๙
๔.๒ ข้อเสนอแนะ.....	๖๐

บรรณานุกรม.....	๖๑
ภาคผนวก.....	๖๓
ดัชนีเอกสารภาคผนวก.....	๖๔

บทที่ ๑ บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สัญญาจ้างก่อสร้างเป็นเอกเทศสัญญาประเภทหนึ่งในลักษณะสัญญาจ้างทำของ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๓ เอกเทศสัญญา ลักษณะ ๗ จ้างทำของ (มาตรา ๕๘๗-๖๐๗) ซึ่งมีลักษณะเป็นสัญญาต่างตอบแทน เมื่อนิติกรรมสัญญาได้ทำกันขึ้นแล้วคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งเรียกว่า “ผู้ว่าจ้าง” และอีกฝ่ายหนึ่งเรียกว่า “ผู้รับจ้าง” โดยทั้งสองฝ่ายต่างมีสิทธิและหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติต่อกันตามข้อตกลง แต่ทั้งนี้ข้อสัญญาที่ตกลงกันไว้แล้วนั้น อาจมีการแก้ไข เปลี่ยนแปลง ยกเลิก เพิกถอน ได้ด้วยความยินยอม ของคู่สัญญาตามหลัก “เสรีภาพในการทำสัญญา” แต่ถ้าหากไม่อาจตกลงกันได้จนเป็นกรณีพิพาทเกิดขึ้นคู่สัญญาฝ่ายที่เห็นว่าตนต้องเสียหายหรือเสียเปรียบจากข้อสัญญานั้น อาจจำเป็นต้องใช้สิทธิทางศาลซึ่งจะมีทั้งศาลปกครองและศาลแพ่ง ขึ้นอยู่กับว่าเนื้อหาสาระของสัญญาจะเข้าเงื่อนไขเป็นสัญญาทางปกครองหรือสัญญาทางแพ่งแล้วแต่กรณี โดยศาลจะเป็นผู้ชี้ขาดข้อพิพาทที่เกิดขึ้นอย่างเที่ยงธรรมและยอมรับกันได้ทั้งสองฝ่าย

กรณีศึกษานี้สืบเนื่องจากกรมปศุสัตว์ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐได้ตกลงว่าจ้างห้างหุ้นส่วนจำกัด กุศลยอดวิสดุก่อสร้าง ให้รับจ้างเข้าทำงานก่อสร้างให้กับกรมปศุสัตว์ จำนวน ๒ สัญญา โดยกรมปศุสัตว์มอบอำนาจให้สำนักเทคโนโลยีชีวภัณฑ์สัตว์ เป็นผู้แทนทำสัญญาจ้างก่อสร้างรั้วคอนกรีตบล็อกแบบมีคานสแตยตามสัญญาจ้างเลขที่ ๓/๒๕๕๓ (สทช) ลงวันที่ ๒๔ เดือนธันวาคม ๒๕๕๓ ระหว่าง สำนักเทคโนโลยี ชิวภัณฑ์สัตว์ โดย นายปรีชา วงษ์วิจารณ์ ผู้อำนวยการสำนักเทคโนโลยีชีวภัณฑ์สัตว์ ผู้รับมอบอำนาจจากอธิบดีกรมปศุสัตว์ ตามคำสั่งกรมปศุสัตว์ ที่ ๕๗/๒๕๕๑ ลงวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๕๑ กับห้างหุ้นส่วนจำกัด กุศลยอดวิสดุก่อสร้าง โดยผู้ว่าจ้างตกลงจ้างและผู้รับจ้างตกลงรับจ้างทำงาน โครงการก่อสร้างรั้วคอนกรีตบล็อกแบบมีคานสแตยความยาวประมาณ ๖,๐๕๐ เมตร จำนวน ๑ แห่ง เป็นเงิน ๗,๔๙๙,๙๙๙.๐๐ บาท (เจ็ดล้านสี่แสนเก้าหมื่นเก้าร้อยเก้าสิบบาทถ้วน โดยผู้รับจ้างต้องเริ่มทำงานที่รับจ้างภายในวันที่ ๒๕ เดือน ธันวาคม พ.ศ.๒๕๕๓ และจะต้องทำงานให้แล้วเสร็จบริบูรณ์ภายในวันที่ ๒๐ เดือน กันยายน ๒๕๕๔ และสัญญาฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) ลงวันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๔ สัญญาฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) ลงวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ โดยมีเงื่อนไขว่า ถ้าผู้รับจ้างมิได้ลงมือทำงานให้แล้วเสร็จตามกำหนดเวลา หรือมีเหตุให้เชื่อได้ว่าผู้รับจ้างไม่สามารถทำงานให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลา หรือผู้รับจ้างทำผิดสัญญาข้อใดข้อหนึ่งหรือตกเป็นผู้ล้มละลาย หรือเพิกเฉยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการตรวจรับหรือผู้ควบคุมงานหรือบริษัทที่ปรึกษาซึ่งได้รับอำนาจจากผู้ว่าจ้างผู้ว่าจ้างมีสิทธิบอกเลิกสัญญานี้ได้ และหากผู้รับจ้างไม่สามารถทำงานให้แล้วเสร็จตามสัญญา และผู้ว่าจ้างมิได้บอกเลิกสัญญาผู้รับจ้างจะต้องชำระค่าปรับให้แก่ผู้ว่าจ้างเป็นจำนวนเงินวันละ ๗๔๒.๔๘ บาท และจะต้องชำระค่าใช้จ่ายในการควบคุมงาน ในเมื่อผู้ว่าจ้างในเมื่อต้องจ้างผู้ควบคุมงานอีกทอดหนึ่งเป็นจำนวนเงินวันละ ... บาท นับถัดจากวันที่กำหนดแล้วเสร็จตามสัญญาหรือวันที่ผู้ว่าจ้างได้ขยายให้จนถึงวันที่ทำงานแล้วเสร็จจริง นอกจากนี้ผู้รับจ้างยอมให้ผู้ว่าจ้างเรียกค่าเสียหายอันเกิดขึ้นจากการที่ผู้รับจ้างทำงานล่าช้าเฉพาะส่วนที่เกินกว่าจำนวนค่าปรับและค่าใช้จ่ายดังกล่าวได้อีกด้วย (สัญญาจ้างฯ ข้อ ๕) ปรากฏว่า การปฏิบัติงานของผู้รับจ้างตามสัญญาฉบับดังกล่าวข้างต้น ได้ครบกำหนดส่งมอบมาระยะหนึ่งแล้วโดยผู้รับจ้างได้ส่งมอบงานและคณะกรรมการตรวจรับได้ตรวจรับงานเรียบร้อยแล้ว จำนวน ๒ งวด (ความยาวรวม ๓,๐๐๐ เมตร) แต่จากการติดตามของคณะกรรมการตรวจรับ พบว่าผู้รับจ้างได้หยุดการก่อสร้างตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๖ ซึ่งตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ.๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ข้อ ๑๕๗ กำหนดว่า “ให้หัวหน้าส่วนราชการพิจารณาใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาหรือข้อตกลง ในกรณีที่มิเหตุอันเชื่อได้ว่าผู้รับจ้างไม่สามารถทำงานให้แล้วเสร็จตามสัญญาหรือข้อตกลง ให้หัวหน้าส่วนราชการพิจารณาได้เฉพาะกรณีที่เป็

ประโยชน์แก่ทางราชการโดยตรง หรือเพื่อแก้ไขข้อเสียเปรียบของทางราชการในการที่จะปฏิบัติตามสัญญาหรือข้อตกลงนั้นต่อไป”

และได้จัดทำสัญญาจ้างแบบปรับราคาได้ สัญญาจ้างเลขที่ ๒๕/๒๕๕๔ เมื่อวันที่ ๒๓เดือน มิถุนายน พ.ศ.๒๕๕๔ ระหว่าง สำนักเทคโนโลยีชีวภัณฑ์สัตว์ โดย นายปรีชา วงษ์วิจารณ์ ผู้อำนวยการ สำนักเทคโนโลยีชีวภัณฑ์สัตว์ ตามคำสั่งกรมปศุสัตว์ ที่ ๕๗/๒๕๕๑ ลงวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๕๑ กับห้างหุ้นส่วน จำกัดकुศलयอดวิศดุก่อสร้าง (ผู้รับจ้าง) และสัญญาแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) ลงวันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๔ สัญญาแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) ลงวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ ซึ่งครบกำหนดสัญญาภายในวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๕๕ โดยผู้ว่าจ้างตกลงจ้างและผู้รับจ้างตกลงรับจ้างทำงาน โครงการก่อสร้างรั้วคอนกรีตบล็อกแบบมีคานสเตย์ความยาวประมาณ ๒,๘๗๒ เมตร จำนวน ๑ งาน เป็นเงิน ๓,๕๓๙,๙๙๙ บาท (สามล้านห้าแสนสามหมื่นเก้าเก้าร้อยเก้าสิบเก้าบาทถ้วน) โดยมีเงื่อนไขว่าถ้าผู้รับจ้างมิได้ลงมือทำงานภายในกำหนดเวลา หรือไม่สามารทำงานให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลา หรือจะแล้วเสร็จล่าช้าเกินกำหนดเวลา หรือผู้รับจ้างทำผิดสัญญาข้อใดข้อหนึ่งหรือตกเป็นผู้ล้มละลาย หรือเพิกเฉยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการตรวจการจ้างหรือผู้ควบคุมงานหรือบริษัทที่ปรึกษาซึ่งได้รับมอบอำนาจจากผู้ว่าจ้างผู้ว่าจ้างมีสิทธิบอกเลิกสัญญานี้ได้ และมีสิทธิจ้างผู้รับจ้างรายใหม่เข้าทำงานของผู้รับจ้างให้สำเร็จลุล่วงไปได้ ปรากฏว่า การปฏิบัติงานของผู้รับจ้างตามสัญญาฉบับดังกล่าวข้างต้น ได้ครบกำหนดส่งมอบงานงวดแรก ความยาว ๑,๐๐๐ เมตร เป็นเงิน ๑,๐๖๑,๙๙๙.๗๐ บาท (หนึ่งล้านหกหมื่นหนึ่งพันเก้าร้อยเก้าสิบเก้าบาทเจ็ดสิบสตางค์)

จากการตรวจสอบและติดตามของคณะกรรมการตรวจรับพบว่าการดำเนินงานของผู้รับจ้างเป็นไปด้วยความล่าช้าและขาดศักยภาพทั้งในด้านเงินทุนและจำนวนคนงาน ทำให้การก่อสร้างเป็นไปด้วยความล่าช้า เกิดความเสียหายแก่ราชการในการก่อสร้างรั้วเพื่อกำหนดแนวเขตพื้นที่ของทางราชการ และการบริหารงบประมาณของสำนักเทคโนโลยีชีวภัณฑ์สัตว์ ฝ่ายจัดซื้อ สำนักเทคโนโลยีชีวภัณฑ์สัตว์ได้พิจารณาตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ข้อ ๑๓๘ ซึ่งกำหนดว่า “ในกรณีที่คู่สัญญามาสารภาพปฏิบัติตามสัญญาหรือข้อตกลงได้ และจะต้องมีการปรับตามสัญญาหรือข้อตกลงนั้นหากจำนวนเงินค่าปรับจะเกินร้อยละสิบของค่าพัสดุหรือค่าจ้าง ให้ส่วนราชการพิจารณาดำเนินการบอกเลิกสัญญาหรือข้อตกลงตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

สำนักเทคโนโลยีชีวภัณฑ์สัตว์จึงมีหนังสือแจ้งบอกเลิกสัญญาทั้งสองฉบับในที่สุด ต่อมาผู้รับจ้างได้ยื่นฟ้องเป็นคดีปกครองต่อศาลปกครองนครราชสีมา ซึ่งศาลปกครองพิจารณาแล้ว วินิจฉัยว่าสัญญาจ้างก่อสร้างทั้งสองฉบับไม่ใช่สัญญาทางปกครอง เมื่อมีกรณีเป็นข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาคู่สัญญาต้องไปว่ากล่าวกันยังศาลที่มีเขตอำนาจต่อไป ต่อมาห้างหุ้นส่วนจำกัดकुศलयอดวิศดุก่อสร้าง (ผู้รับจ้าง) จึงได้ยื่นฟ้องสำนักเทคโนโลยีชีวภัณฑ์สัตว์ เป็นจำเลยที่ ๑ และกรมปศุสัตว์ เป็นจำเลยที่ ๒ ต่อศาลจังหวัดสีคิ้ว (ศาลชั้นต้น) จำเลยทั้งสองได้ยื่นคำให้การแก้ต่างคดีตามระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด ศาลได้มีการสืบพยานโจทก์ จำเลย ทั้งสองฝ่ายแล้ว ศาลจังหวัดสีคิ้วจึงมีคำพิพากษาเมื่อวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๙ สรุปว่า โจทก์เป็นฝ่ายผิดนัดไม่ปฏิบัติตามสัญญาการที่จำเลยทั้งสองใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาทั้งสองฉบับดังกล่าว จึงเป็นการบอกเลิกสัญญาโดยชอบแล้ว โจทก์จึงไม่มีสิทธิเรียกค่าเสียหายตามฟ้องจากจำเลยที่ ๒ พิพากษายกฟ้องค่าฤชาธรรมเนียมให้เป็นพับ

โจทก์ไม่พอใจผลของคำพิพากษาของศาลชั้นต้นจึงยื่นอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์ภาค ๓ และจำเลยทั้งสองโดยพนักงานอัยการก็ได้ยื่นคำแก้อุทธรณ์โจทก์ตามระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด และเมื่อวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๐ ศาลอุทธรณ์ภาค ๓ ได้มีคำพิพากษากลับ โดยสรุปว่าโจทก์นำสืบไม่ได้ว่าจำเลยที่ ๒ ใช้สิทธิปรับโจทก์แล้ว หรือโจทก์มีสิทธิได้รับเงินค่าปรับอย่างไร จึงไม่กำหนดให้สำหรับค่าเสียหายอื่น ๆ นอกจากนี้ โจทก์ไม่มีสิทธิเรียกร้องจากจำเลยที่ ๒ ได้ ที่ศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้องมานั้นศาลอุทธรณ์ภาค ๓ ไม่เห็นฟ้องด้วยอุทธรณ์ของโจทก์ฟังขึ้นบางส่วน พิพากษากลับให้จำเลยที่ ๒ จ่ายเงินคืนค่าปรับ จำนวน ๕๗๓,๔๗๖.๗๖

บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ ๗.๕ ต่อปีนับถัดจากวันฟ้อง (ฟ้องวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๘) จนกว่าจะชำระเสร็จแก่โจทก์ และคืนหนังสือคำประกันกับให้เพิกถอนชื่อโจทก์ออกจากบัญชีผู้ทำงานของทางราชการ คำขออื่นนอกจากนี้ให้ยก ค่าฤชาธรรมเนียมทั้งสองศาลให้เป็นพับ

กรมปศุสัตว์ จำเลยที่ ๒ จึงขออนุญาตฎีกาต่อศาลฎีกา ศาลฎีกาได้พิจารณาแล้วอนุญาต ให้ฎีกาต่อไป และโจทก์ได้ยื่นฎีกาเช่นเดียวกัน ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ ศาลจังหวัดสึคิ๋วได้อ่านคำพิพากษาศาลฎีกา ที่ ๕๐๘๔/๒๕๖๒ ลงวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๖๒ ความโดยสรุปว่า ตามฎีกาของโจทก์และจำเลยที่ ๒ มีว่าโจทก์หรือจำเลยที่ ๒ ผิดสัญญาจ้าง โจทก์ฎีกาว่าจำเลยที่ ๑ อนุญาตให้โจทก์เข้าทำงานล่าช้ากว่ากำหนดพื้นที่ตามสัญญาช่วงจุดเอถึงจุดบีมีปัญหา เนื่องจากต้องสร้างกำแพงรั้วผ่านพื้นที่ของวัดและราษฎรมีการคัดค้าน ทำหนังสือร้องเรียน ทุบและทำลายกำแพงรั้วบางส่วน การที่จำเลยที่ ๑ แก้ปัญหาโดยการให้โจทก์ก่อสร้างกำแพงรั้วในพื้นที่อื่นแล้วนำระยะความยาวมารวมกันให้ได้ความยาว ๒,๕๐๐ เมตร เพื่อส่งมอบงานให้ได้ตามงวดนั้น ก็ปรากฏว่าพื้นที่ดังกล่าวมีสภาพเป็นที่ปรัก พื้นที่ต่างระดับกันมากและมีน้ำท่วมสูงการส่งมอบงานล่าช้ากว่ากำหนด จึงมีไขความผิดของโจทก์ ส่วนจำเลยที่ ๒ ฎีกาว่าโจทก์ทำงานล่าช้ากว่ากำหนดเวลาตามสัญญาไปมาก ทั้งโจทก์ก็ทำงานบกพร่องไม่เป็นไปตามแบบของสัญญา จำเลยที่ ๑ ไม่สามารถตรวจรับงานของโจทก์ได้ ถึงแม้ว่าพื้นที่บางจุดมีปัญหาแต่จำเลยที่ ๑ ก็ได้ให้โจทก์สร้างกำแพงรั้วในพื้นที่อื่นนำมารวมให้ได้ระยะทางตามสัญญาแล้ว แต่โจทก์ยังไม่สามารถส่งมอบงานตามงวดงานได้ ก่อนการประมูลงานจำเลยที่ ๑ ได้นำโจทก์เข้าดูพื้นที่ก่อนแล้ว เมื่อโจทก์ทำงานไม่ได้ตามกำหนดจำเลยที่ ๒ จึงมีสิทธิบอกเลิกสัญญา เห็นว่า ตามสัญญาเลขที่ ๓/๒๕๕๓ กำหนดให้โจทก์เริ่มทำงานก่อสร้างรั้วตั้งแต่วันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๕๓ ให้แล้วเสร็จวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๕๔ แต่โจทก์มีหนังสือขอเข้าทำงานถึงจำเลยที่ ๑ เมื่อวันที่ ๗ มกราคม ๒๕๕๔ และจำเลยที่ ๑ อนุญาตให้เข้าทำงานได้ตามหนังสือฉบับลงวันที่ ๑๑ มกราคม ๒๕๕๔ เอกสารหมายเลข จ.๗ เห็นได้ว่า หากโจทก์มีความพร้อมที่จะเข้าไปทำงานตามกำหนดเวลาก็สามารถทำได้โดยมีการทำหนังสือส่งให้แก่จำเลยที่ ๑ เพื่อให้เป็นไปตามกำหนดในสัญญา เชื่อว่าจำเลยที่ ๑ ไม่น่าจะมีเหตุขัดข้องแต่โจทก์เพิ่งทำหนังสือถึงจำเลยที่ ๑ ภายหลังครบกำหนดเวลาทำงานแล้วหลายวันการที่โจทก์อ้างว่าได้ติดต่อกับพนักงานของจำเลยที่ ๑ ก่อนแล้วได้รับแจ้งว่าเป็นช่วงใกล้เทศกาลปีใหม่ให้โจทก์ติดต่อเข้ามาอีกครั้งภายหลังจากเปิดทำการแล้ว ก็ไม่ปรากฏว่าโจทก์ติดต่อกับพนักงานของจำเลยที่ ๑ คนใด จะเกี่ยวข้องกับสัญญาจ้างหรือไม่ จึงเป็นการกล่าวอ้างลอย ๆ ไม่มีหลักฐานใดให้น่าเชื่อถือ เชื่อว่าโจทก์ ยังไม่มีความพร้อมที่จะเข้าทำงานตามกำหนดเวลา การที่โจทก์เริ่มทำงานล่าช้าจึงเป็นความผิดของโจทก์เอง ต่อมาเมื่อโจทก์เข้าทำงานแล้วมีปัญหาการคัดค้านจากเจ้าอาวาสวัดเกาะอุทธการาม นายมนัส เกินกลาง เป็นผู้ใหญ่บ้าน นางวินัย จันสี เจ้าของร้านอาหารบุญช่วยลาบเปิดและราษฎรบางส่วนที่อยู่อาศัยในพื้นที่ โดยมีการร้องเรียนขอความเป็นธรรมต่อจำเลยที่ ๑ รวมทั้งมีการทุบทำลายกำแพงรั้วคอนกรีตที่ก่อสร้าง แล้วบางส่วน แต่จำเลยที่ ๑ ก็ได้แก้ไขปัญหามาโดยการให้โจทก์ทำงานในพื้นที่อื่นแล้วนำผลงานมารวมให้ได้ระยะทาง ๑,๕๐๐ บาท ตามงานงวดที่ ๑ ซึ่งตามสัญญาให้มีการส่งมอบงานงวดที่ ๑ ภายในวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๕๔ จำเลยที่ ๑ ได้เข้าตรวจสอบงานที่โจทก์ส่งมอบพบว่าความยาวของรั้วคอนกรีตไม่ครบความยาว ๑,๕๐๐ เมตร ตามสัญญา ต่อมาโจทก์มีหนังสือจำเลยที่ ๑ เพื่อส่งมอบงานงวดที่ ๑ เป็นครั้งที่ ๒ เมื่อวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๕๔ แต่ก็ไม่สามารถตรวจรับงานได้อีกเนื่องจากโจทก์ทำงานได้เพียง ๓๐๐ เมตร ส่วนที่เหลืออีก ๘๐๐ เมตรโจทก์ทำงานได้เพียงร้อยละ ๘๐ ของงานงวดที่ ๑ ตามหนังสือขอแจ้งการตรวจรับงานงวดที่ ๑ เอกสารหมายเลข ล.๑๒ แผ่นที่ ๒ ต่อมาโจทก์จึงมีหนังสือถึงจำเลยที่ ๑ เพื่อส่งมอบงานงวดที่ ๑ ครั้งที่ ๓ ในวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ แต่จำเลยที่ ๑ ก็ยังไม่สามารถตรวจรับงานได้อีกเนื่องจากโจทก์ทำงานไม่แล้วเสร็จสมบูรณ์ ตามหนังสือแจ้งการส่งมอบงานและการตรวจรับงานเอกสารหมายเลข ล.๑๓ จนกระทั่งโจทก์ต้องมีหนังสือส่งมอบงานอีกครั้งเป็นครั้งที่ ๔ ในวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๕๕ และวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ แต่งานของโจทก์ก็ยังไม่เป็นไปตามแบบของสัญญาอีก เนื่องจากแนวอิฐบล็อกวัดความสูงได้ไม่ถึง ๑.๖๐ เมตร ตาม

หนังสือแจ้งส่งงานเอกสารหมายเลข ๑๔ และ ๑๕ และบันทึกข้อความการตรวจรับงานโจทก์จึงต้องยินยอมให้จำเลยที่ ๑ ปรับลดปริมาณงานและจำนวนเงินงวดที่ ๑ จำนวน ๒๓,๘๕๖ บาท ตามหนังสือปรับลดปริมาณงานและส่งมอบงาน จึงมีการตรวจรับงานงวดที่ ๑ ในวันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๕๕ และมีการส่งมอบงานงวดที่ ๒ เมื่อวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๕๕ ซึ่งตามสัญญาโจทก์ต้องส่งมอบงานงวดที่ ๑ ภายในวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๕๔ และงวดที่ ๒ ภายในวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๕๔ โจทก์ส่งมอบงานภายหลังครบกำหนดในแต่ละงวดเป็นเวลายาวเกินกว่า ๑ ปี ถึงแม้ในการเข้าทำงานของโจทก์จะประสบปัญหาเกี่ยวกับบราซัวร์ในพื้นที่ก่อสร้างก็เป็นเพียงบางส่วน แม้จะต้องใช้เวลาในการแก้ไขปัญหาแต่จำเลยที่ ๑ ก็ได้ให้โจทก์ก่อสร้างในพื้นที่อื่นทดแทนแล้ว โดยโจทก์ไม่ได้ต้องเข้าร่วมแก้ไขปัญหาเรื่องบราซัวร์ทุกพื้นที่ที่ร่วมกับจำเลยที่ ๑ ส่วนที่โจทก์อ้างว่าพื้นที่บางส่วนเป็นที่รกและพื้นที่ต่ำ แต่ก่อนมีการประมูลจำเลยที่ ๑ ได้นำโจทก์เข้าไปดูในพื้นที่ก่อนแล้ว และโจทก์ก็ไม่ได้นำสืบให้เห็นว่าพื้นที่ที่เป็นที่รกและพื้นที่ต่ำดังกล่าวมีมากน้อยถึงขนาดที่เป็นอุปสรรคทำให้การทำงานของโจทก์ล่าช้าไปเพียงใด โจทก์เพียงแต่กล่าวอ้างลอย ๆ ซึ่งก็ไม่น่าจะมีผลกระทบกระเทือนทำให้การทำงานล่าช้าไปนานเช่นที่โจทก์อ้างมาในฎีกา ทั้งกลับปรากฏว่าการทำงาน ของโจทก์ไม่เป็นไปตามแบบและสัญญาจ้างจนกระทั่งต้องมีการส่งมอบงานกันหลายครั้งและมีการปรับลดผลงานจึงมีการส่งมอบงานกันได้แสดงให้เห็นได้ว่าโจทก์ไม่มีความสามารถที่จะทำงานได้ตามสัญญา

ฟังได้ว่า การที่โจทก์ทำงานล่าช้ากว่ากำหนดเนื่องจากความผิดของโจทก์เอง แต่อย่างไรก็ตามในการทำสัญญาดังกล่าว จำเลยที่ ๑ ซึ่งเป็นเจ้าของพื้นที่มีหน้าที่ต้องส่งมอบพื้นที่ให้แก่โจทก์เพื่อทำการก่อสร้าง โจทก์มีหน้าที่ในการก่อสร้างกำแพงรั้วให้แก่จำเลยที่ ๑ เท่านั้น หากได้มีหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาการถูกบุกรุกพื้นที่ของจำเลยที่ ๑ ด้วยไม่ จำเลยที่ ๑ มีหน้าที่ต้องแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้เรียบร้อยก่อนมีการทำสัญญาและส่งมอบพื้นที่ให้แก่โจทก์ การที่จำเลยที่ ๑ ส่งมอบพื้นที่บางส่วนที่ยังคงมีปัญหาเกี่ยวกับบราซัวร์ให้โจทก์ ทำการก่อสร้างนั้น จำเลยที่ ๑ ย่อมทราบอยู่แล้วว่าโจทก์ไม่สามารถที่จะก่อสร้างกำแพงรั้วในพื้นที่ดังกล่าวให้แล้วเสร็จได้ภายในกำหนด จึงถือได้ว่าจำเลยที่ ๑ มีส่วนผิดสัญญาอยู่ด้วยเช่นกัน แต่อย่างไรก็ตามการที่จำเลยที่ ๑ ยังคงรับมอบงานที่โจทก์ส่งมอบและชำระเงินตามงวดงานเมื่อพ้นกำหนดเวลาดังกล่าว ถือได้ว่าคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายมิได้ถือเอากำหนดระยะเวลาเป็นสาระสำคัญของสัญญาอีกต่อไป ส่วนสัญญาจ้างเลขที่ ๒๕/๒๕๕๔ มีกำหนดระยะเวลาแล้วเสร็จในวันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๕๔ และมีการขยายเวลาก่อสร้างตามมาตรการการให้ความช่วยเหลือผู้ประกอบการที่ได้รับผลกระทบจากเหตุอุทกภัยออกไปอีก ๑๘๐ วัน สัญญาจึงครบกำหนดในวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๕๕ แต่เมื่อได้รับความต่อมภายหลังว่าภายหลังจากที่โจทก์ส่งมอบงานงวดที่ ๒ ตามสัญญาเลขที่ ๓/๒๕๕๓ แล้ว ก็ได้ส่งมอบงานแก่จำเลยที่ ๑ อีกและโจทก์ยังไม่ได้ส่งมอบงานงวดที่ ๑ ตามสัญญาเลขที่ ๒๕/๒๕๕๔ จำเลยเห็นว่าระยะเวลาในการก่อสร้างล่วงเลยมานานจึงมีหนังสือเร่งรัดการทำงานฉบับลงวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๕๖ ถึงโจทก์ให้ดำเนินการตามสัญญาภายในวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๖ ตามหนังสือเร่งรัดการทำงานเอกสารหมายเลข ๑๒๗ และต่อมาโจทก์จึงได้แจ้งส่งมอบงานงวดที่ ๑ ของสัญญาจ้างเลขที่ ๒๕/๒๕๕๔ เมื่อวันที่ ๙ เมษายน ๒๕๕๖

เห็นได้ว่า ทั้งโจทก์และจำเลยทั้งสองต่างเพิกเฉยไม่เร่งรีบดำเนินการให้โครงการก่อสร้างตามสัญญาจ้างทั้งสองฉบับให้แล้วเสร็จโดยโจทก์ไม่ดำเนินการก่อสร้างรั้วคอนกรีตในพื้นที่ส่วนที่ไม่มีปัญหา ส่วนจำเลยทั้งสองก็ไม่ดำเนินการเร่งรัดให้โจทก์ก่อสร้างจนกระทั่งระยะเวลาล่วงเลยมานาน การที่โจทก์และจำเลยทั้งสองต่างปล่อยปละละเลยให้ระยะเวลาล่วงเลยมานานโดยมิได้มีการเรียกร้องให้จำเลยทั้งสองส่งมอบพื้นที่ที่มีปัญหาตามสัญญาเลขที่ ๓/๒๕๕๓ หรือกำหนดพื้นที่ในส่วนสัญญาเลขที่ ๒๕/๒๕๕๔ ให้ชัดเจน หรือเพื่อแก้ไขสัญญาในส่วนที่เป็นสาระสำคัญจนกระทั่งจำเลยที่ ๑ มีหนังสือขอเลิกสัญญาทั้งสองฉบับโดยมิได้มีการบอกกล่าวโจทก์ชำระหนี้ก่อน จึงไม่ชอบด้วยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๓๘๗ แต่โจทก์ก็ได้มีการดำเนินการก่อสร้างตามสัญญาทั้งสองฉบับต่อไปและยังฟ้องจำเลยต่อศาล แสดงให้เห็นได้ว่าทั้งสองฝ่ายไม่มีเจตนาที่จะ

ปฏิบัติตามสัญญาจ้างทั้งสองฉบับอีกต่อไป ถือได้ว่าทั้งสองฝ่ายสมัครใจเลิกสัญญากันโดยปริยายแล้ว เมื่อสัญญาดังกล่าวเลิกกันแล้วโจทก์และจำเลยทั้งสองจึงต้องคืนสู่ฐานะดังที่เป็นอยู่เดิม ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๓๙๑ ปัญหาต่อไปมีว่าจำเลยที่ ๒ ต้องรับผิดชอบโจทก์หรือไม่ เห็นว่า โจทก์ได้ทำงานตามสัญญาจ้างให้แก่จำเลยที่ ๒ ไปแล้วบางส่วน จำเลยที่ ๒ จึงได้รับประโยชน์จากงานดังกล่าว จำเลยที่ ๒ ได้ชำระราคาค่าจ้างแก่โจทก์ไปแล้วตามสัญญาจ้างเลขที่ ๓/๒๕๕๓ งวดที่ ๑ และงวดที่ ๒ และเมื่อโจทก์ส่งมอบงานตามสัญญาจ้างเลขที่ ๒๕/๒๕๕๔ งวดที่ ๑ ให้แก่จำเลยที่ ๑ เมื่อวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๖ จำเลยที่ ๒ จึงต้องใช้ค่าก่อสร้างในงวดงานดังกล่าวให้แก่โจทก์ ๑,๐๖๑,๙๙๙.๗๐ บาท แต่จำเลยที่ ๑ ได้เบิกจ่ายให้แก่โจทก์เพียง ๔๓๐,๑๑๓.๒๗ บาท โดยหักค่าปรับรายวัน ละ ๐.๐๕ ของวงเงินค่าจ้างที่ยังไม่ได้ส่งมอบ เป็นเงิน ๑,๗๖๙.๙๙ บาท ต่อวัน เป็นเวลา ๓๕๗ วัน เป็นเงิน ๖๓๑,๘๘๖.๔๓ บาท นั้น เมื่อสัญญาเลิกกันแล้วจำเลยที่ ๑ จึงไม่มีสิทธิหักเงินค่าปรับจำนวนดังกล่าว แต่โจทก์เรียกเงินค่าปรับในส่วนนี้เพียง ๓๒๔ วัน เป็นเงิน ๕๗๓,๔๗๖.๗๖ บาท จึงกำหนดให้จำเลยที่ ๒ คืน ตามจำนวนที่โจทก์เรียกมาพร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ ๗.๕ ต่อปี ของต้นเงินดังกล่าวนับตั้งแต่วันที่ถัดจากวันที่ฟ้องเป็นต้นไป นอกจากนี้เมื่อสัญญาเลิกกันแล้ว จำเลยที่ ๒ ก็ไม่มีสิทธิรับหลักประกันที่โจทก์วางไว้ตามสัญญา จำเลยที่ ๒ ต้องคืนหนังสือค้ำประกันของธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) เลขที่ ๕๓-๔๒-๔๑๐๓-๔ และเลขที่ ๕๕-๔๒-๓๐๑๘-๙ เมื่อไม่ปรากฏว่าจำเลยที่ ๒ ได้ค่าปรับจากโจทก์ สำหรับค่าเสียหายที่โจทก์อ้างว่าจำเลยทั้งสองกระทำละเมิด เมื่อโจทก์และจำเลยที่ ๒ ได้ใช้สิทธิเลิกสัญญาแล้วคู่สัญญาแต่ละฝ่ายจำต้องให้อีกฝ่ายได้กลับคืนสู่ฐานะดังที่เป็นอยู่เดิม โจทก์จึงไม่มีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายจำนวนดังกล่าวได้ที่ศาลอุทธรณ์ภาค ๓ พิพากษามานั้น ศาลฎีกาเห็นพ้องด้วย พิพากษายืน ค่าฤชาธรรมเนียมชั้นฎีกาให้เป็นพับ

จะเห็นได้ว่าศาลฎีกาได้วินิจฉัยอย่างชัดเจนแล้วว่าเป็นกรณีการใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาโดยปริยายหรือกรณีที่คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งแสดงเจตนาไม่ประสงค์ปฏิบัติตามสัญญาต่อไป อีกฝ่ายก็ไม่ปฏิเสธต่อมาจึงมีการกระทำที่เข้าลักษณะการแสดงเจตนาสนองรับการเลิกสัญญา

ผู้ขอรับการประเมิน ได้วิเคราะห์คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๐๘๔/๒๕๖๒ แล้ว มีความเห็นว่าแม้ว่าผลคดีในชั้นศาลฎีกาจะออกมาในลักษณะที่ว่าจำเลยที่ ๑ บอกเลิกสัญญาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายตามมาตรา ๓๘๗ แต่ศาลฎีกาได้วินิจฉัยอย่างชัดเจนว่าเป็นกรณีการใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาโดยปริยาย จำเลยที่ ๒ จึงต้องคืนเงินค่าปรับเป็นเงิน ๕๗๓,๔๗๖.๗๖ บาท จากเงินค่าปรับหักไว้แล้ว ๖๓๑,๘๘๖.๔๓ บาท ให้กับโจทก์แต่ไม่ใช่กรณีการแพ้คดีทั้งหมด เพราะวาคดีนี้โจทก์ฟ้องเรียกเงิน ค่าปรับพร้อมค่าเสียหายอื่น จำนวน ๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท แต่ศาลวินิจฉัยให้คืนเฉพาะเงินส่วนค่าปรับเท่านั้น ซึ่งการเป็นดุลพินิจของศาลโดยทั่วไป และเพื่อความยุติธรรมเมื่อสัญญาเลิกกันโดยปริยายแล้วต่างฝ่ายต่างกับไปสู่ฐานะเดิม จึงได้นำเอาคำพิพากษาศาลฎีกาฉบับนี้ มาเป็นกรณีศึกษาเพื่อเป็นการถอดบทเรียน ทั้งจากข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้มองเห็นภาพรวม ๆ ที่ชัดเจนขึ้น อาจจะเป็นประโยชน์ต่อทางราชการและในทางวิชาการต่อไป

๑.๒ วิตุประสงค์ของศึกษา

การศึกษาเอกสารวิชาการเพื่อขอรับการประเมินนี้ มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

๑. เพื่อนำผลของการพิจารณาของศาลที่ได้วินิจฉัยปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ว่าจ้างซึ่งเป็นส่วนราชการ กับผู้รับจ้างซึ่งเป็นหน่วยงานของเอกชนไว้อย่างละเอียด ระหว่างการก่อสร้าง เกี่ยวกับสถานที่ก่อสร้างตามสัญญาจ้าง

๒. เพื่อที่จะทำความเข้าใจและทราบขั้นตอน วิธีการ กระบวนการ การแสดงเจตนาเลิกสัญญา ผลของการเลิกสัญญา ผลของการกลับคืนสู่ฐานะเดิม การใช้ดุลพินิจของศาล

๓. เพื่อวิเคราะห์ถึงสาเหตุหรือข้อบกพร่องจากข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นเหตุแห่งการทำงานล่าช้า ปัญหาส่งมอบพื้นที่ที่มีปัญหาจะส่งผลกระทบต่อการทำงานหรือไม่ อย่างไร การใช้สิทธิเรียกค่าเสียหายหรือค่าปรับ ข้อบกพร่องในการบริหารสัญญาของเจ้าหน้าที่ การติดตามเร่งรัดคู่สัญญาให้ปฏิบัติตามสัญญา

๔. เพื่อจะได้ทราบขั้นตอนกระบวนการดำเนินคดีในฐานะส่วนราชการที่ต้องตกเป็นจำเลยในคดี นับตั้งแต่ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ จนกระทั่งถึงศาลฎีกา โดยมีความชัดเจนปรากฏอยู่ในคำพิพากษาศาล และเอกสารประกอบอย่างครบถ้วน และโดยอาศัยเอกสารของส่วนราชการมาประกอบการศึกษาเพื่อให้ข้าราชการผู้ปฏิบัติงานมีความรู้เพิ่มขึ้นนำไปใช้ประโยชน์ในการพิจารณาดำเนินงานได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

๑.๓ ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาเอกสารผลงานวิชาการเรื่องนี้ ได้กำหนดขอบเขตการศึกษาวิจัย โดยวิธีการศึกษาจะเริ่มตั้งแต่ความเป็นมา ข้อเท็จจริงของเรื่องราวที่เกิดขึ้น กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง ข้อกำหนด ข้อบังคับ กฎเกณฑ์ของศาล ระเบียบแนวทางปฏิบัติของทางราชการ ประเด็นข้อโต้แย้งและข้อต่อสู้ในศาลทั้งสามศาล เทียบเคียงคำพิพากษาศาลฎีกาที่เคยวินิจฉัยเรื่องทำนองเดียวกันไว้เป็นบรรทัดฐานตั้งแต่อดีตจนกระทั่งปัจจุบัน เป็นต้น ดังนี้

๑. เพื่อนำมาปรับใช้กับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้ที่ได้รับมอบหมายให้สามารถดำเนินงานเกี่ยวกับการพัสดุได้ ไม่ว่าจะเป็นงานก่อสร้าง หรืองานอื่นๆ โดยนำมาเป็นกรณีศึกษา กรณีเกี่ยวกับการส่งมอบพื้นที่ การแจ้งสิทธิต่าง ๆ การเรียกค่าปรับ การบอกเลิกสัญญา การเรียกค่าเสียหายที่เกิดจากการเลิกสัญญา และข้อบกพร่องในการบริหารสัญญา ซึ่งกระบวนการดังที่กล่าวมาเหล่านี้มีข้อกำหนดไว้ตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ.๒๕๖๐ ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๖๐ เป็นต้นมา (ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ได้ถูกยกเลิก)

๒. เพื่อให้คู่สัญญากับส่วนราชการต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามเงื่อนไขของสัญญา ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ปฏิบัติงานด้านการพัสดุ และด้านนิติกรรมสัญญา ต้องระมัดระวังในการปฏิบัติงาน เนื่องจากกฎหมายเกี่ยวกับพัสดุนับปัจจุบันมีบทลงโทษทางอาญา

๓. เพื่อจะได้ทราบถึงขั้นตอนกระบวนการดำเนินคดีในฐานะส่วนราชการที่ต้องตกเป็นจำเลยในคดี นับตั้งแต่ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ จนกระทั่งถึงศาลฎีกา โดยมีความชัดเจนปรากฏอยู่ในคำพิพากษาศาล และเอกสารประกอบอย่างครบถ้วน และโดยอาศัยเอกสารของส่วนราชการมาประกอบการศึกษาเพื่อให้ข้าราชการผู้ปฏิบัติงานมีความรู้เพิ่มขึ้นนำไปใช้ประโยชน์ในการพิจารณาดำเนินงานได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

๔. เพื่อนำเอาคำพิพากษาศาลฎีกานี้ไปเผยแพร่ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าหน้าที่นิติกรผู้ปฏิบัติงานด้านคดีควรจะได้ศึกษา วิเคราะห์ เพื่อจะได้ทราบกระบวนการ ขั้นตอนต่างๆ ตามสัญญาและข้อกฎหมายให้ชัดเจน ไม่ว่าจะหน่วยงานของรัฐจะเป็นฝ่ายโจทก์หรือจำเลยในคดีแพ่งก็ตาม โดยให้พิจารณาจากเนื้อหาสาระของคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๐๘๔/๒๕๖๒ เป็นกรณีศึกษา และคำพิพากษาศาลฎีกาดังนี้ อาจจะเป็นบรรทัดฐานในการศึกษาในทางวิชาการกฎหมายต่อไปได้ด้วย

๑.๔ วิธีการดำเนินการศึกษา

ผลงานวิชาการเรื่องนี้จะเป็นการศึกษาเชิงวิจัยเอกสาร ในลักษณะการศึกษาวิเคราะห์ ข้อเท็จจริง ศึกษาวิเคราะห์ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ศึกษาระเบียบปฏิบัติของราชการ โดยวิธีการและขั้นตอนการศึกษา จะเรียงลำดับตั้งแต่เงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างของราชการ รวบรวมข้อพิพาทที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๑. ศึกษาจากตำราวิชาการ
๒. ศึกษาจากเอกสารตอบข้อหารือปัญหาเกี่ยวกับระเบียบพัสดุที่เกี่ยวข้องกับงานก่อสร้างของกรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง
๓. ศึกษาจากหนังสือรวบรวมคำวินิจฉัยของสำนักงานอัยการสูงสุด
๔. ศึกษาจากวิทยานิพนธ์ของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง แนวคำพิพากษาของศาลฎีกา และจากเอกสารต่างๆ
๕. ศึกษาจากข้อเท็จจริงในคดี ค้นคว้าข้อมูลจากเครื่องมือสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ (Internet) ตลอดจนศึกษาตามบทความทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ทำให้มีความรู้และเข้าใจและวินิจฉัยปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ว่าจ้างซึ่งเป็นส่วนราชการกับผู้รับจ้างซึ่งเป็นหน่วยงานของเอกชนไว้อย่างละเอียด ระหว่างการก่อสร้าง เกี่ยวกับสถานที่ก่อสร้างตามสัญญาจ้าง
๒. ทำให้ทำความเข้าใจและทราบถึงขั้นตอน วิธีการ กระบวนการ การแสดงเจตนาเลิกสัญญา ผลของการเลิกสัญญา ผลของการกลับคืนสู่สถานะเดิม การใช้ดุลพินิจของศาล
๓. ทำให้สามารถวิเคราะห์ถึงสาเหตุหรือข้อบกพร่องจากข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นเหตุแห่งการทำงานล่าช้า ปัญหาส่งมอบพื้นที่ที่มีปัญหาจะส่งผลกระทบต่อการทำงานหรือไม่ อย่างไร การใช้สิทธิเรียกค่าเสียหายหรือค่าปรับ ข้อบกพร่องในการบริหารสัญญาของเจ้าหน้าที่ การติดตามเร่งรัดคู่สัญญาให้ปฏิบัติตามสัญญา
๔. ทำให้ได้ทราบขั้นตอนกระบวนการดำเนินคดีในฐานะส่วนราชการที่ต้องตกเป็นจำเลยในคดี นับตั้งแต่ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ จนกระทั่งถึงศาลฎีกา โดยมีความชัดเจนปรากฏอยู่ในคำพิพากษาศาลและเอกสารประกอบอย่างครบถ้วน และโดยอาศัยเอกสารของส่วนราชการมาประกอบการศึกษาเพื่อให้ข้าราชการผู้ปฏิบัติงานมีความรู้เพิ่มขึ้นนำไปใช้ประโยชน์ในการพิจารณาดำเนินงานได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎี และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

การศึกษากฎหมายทางทฤษฎีส่วนจำกัด คุคลยอดวัสดุก่อสร้าง (ผู้รับจ้าง) เป็นโจทก์ฟ้องสำนักเทคโนโลยีซีเมนต์สัตร์ ที่ ๑ กรมปศุสัตว์ ที่ ๒ เป็นจำเลย (ผู้ว่าจ้าง) ฐานผิดสัญญาจ้างก่อสร้าง (จ้างทำของ) โดยคู่ความทั้งสองฝ่ายได้มีข้อพิพาทโต้แย้งสืบเนื่องกันมาตั้งแต่ขณะลงมือปฏิบัติงานตามสัญญาจนกระทั่งผู้ว่าจ้างต้องบอกเลิกสัญญาทั้งสองฉบับ โดยเป็นการยกข้อต่อสู้กันทั้งในข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายจนกระทั่งนำไปสู่การฟ้องร้องดำเนินคดี จนถึงที่สุดในศาลฎีกา ซึ่งผู้ขอรับการประเมินได้ทำการศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี กฎหมาย กฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้องทั้งในอดีตและปัจจุบัน ดังต่อไปนี้

๒.๑ บ่อเกิดแห่งหนี้

นิติกรรมกรรมสัญญาถือเป็นบ่อเกิดแห่งหนี้ที่สำคัญอันหนึ่ง โดยบ่อเกิดแห่งหนี้อื่น ๆ อาจจะได้แก่ ละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลาภมิควรได้ ซึ่งคำว่าบ่อเกิดแห่งหนี้ นั้น หมายความว่า มีสภาพบังคับเป็นมูลให้ฟ้องร้องบังคับกันได้ บ่อเกิดแห่งหนี้ที่สำคัญมี ๒ กลุ่ม คือ สัญญา กับ ละเมิด ละเมิดเป็นเรื่องที่ลูกหนี้ไม่ได้ตั้งใจที่จะให้เป็นหนี้ แต่เพราะความประมาทเลินเล่อ หรือจงใจกระทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายทำให้เกิดสภาพบังคับขึ้น เกิดเจ้าหน้าที่ขึ้นจากการกระทำของตนเอง ส่วนสัญญาเป็นเรื่องที่คู่สัญญาตั้งใจที่จะผูกพันกันให้มีผลโดยทางกฎหมาย ให้บังคับกันได้ แต่ถ้ามีการปฏิบัติผิดหน้าที่ไม่ชำระหนี้ให้ต้องตามวัตถุประสงค์ของสัญญาทำให้เกิดผิดสัญญา ทำให้ฝ่ายที่ไม่ผิดสัญญามีสิทธิเรียกค่าเสียหายอันเกิดจากการผิดสัญญานั้นได้^๑ ภายใต้หลักเสรีภาพแห่งการแสดงเจตนา (freedom of contract)

การก่อนิติสัมพันธ์โดยนิติกรรมเพื่อให้เกิดผลทางกฎหมายอย่างใดอย่างหนึ่งนั้น ปกติย่อมเป็นผลจากการตกลงใจหรือกำหนดเจตนาของบุคคลก่อความผูกพันหรือโอนสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดโดยมุ่งให้เกิดผลตามกฎหมายขึ้น โดยทั่วไปการตกลงใจของแต่ละบุคคลมักเกิดขึ้นจากความต้องการที่จะบรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งของบุคคลนั้น โดยก่อนจะตกลงใจบุคคลมักจะมีใครครวญชั่งน้ำหนักผลได้ผลเสียเป็นเบื้องต้นเสียก่อน แล้วจึงตกลงใจและแสดงเจตนาตามที่ตกลงใจไว้เพื่อก่อนนิติสัมพันธ์นั้นๆออกมา ความต้องการหรือการคาดหมายผลได้ผลเสียที่บุคคลใช้เป็นเครื่องประกอบการตกลงใจเพื่อก่อนนิติสัมพันธ์ขึ้นนี้เราอาจเรียกว่า “มูลเหตุจูงใจ” หรือ Motivation^๒ ปัญหาเกี่ยวกับวิธีการในการแสดงเจตนาทำคำเสนอและคำสนองโดยปริยายเพื่อทำให้เกิดเป็นข้อตกลงเลิกสัญญา สำหรับคำเสนอเป็นที่ยอมรับกันว่าต้องมีความชัดเจนแน่นอนเพียงพอที่จะทำให้เกิดเป็นสัญญาทันทีหากผู้รับคำเสนอตอบรับกลับมา แต่การแสดงเจตนาโดยปริยายเป็นไปตามหลักอิสระในทางแพ่ง (party autonomy) ซึ่งผู้แสดงเจตนาสามารถที่จะเลือกวิธีการแสดงเจตนาใดก็ได้ตามความประสงค์ของตน และการแสดงเจตนาโดยปริยายก็เป็นวิธีการหนึ่งที่ผู้ทำนิติกรรมสามารถเลือกได้ สำหรับการแสดงเจตนาโดยปริยาย หมายถึงการแสดงเจตนาด้วยการกระทำนั้น ไม่ชัดเจนแจ้งว่าผู้กระทำมุ่งหมายจะแสดงเจตนาเพื่อก่อนนิติกรรมจึงจำเป็นต้องอาศัยการสันนิษฐานจากการกระทำหรือพฤติการณ์แวดล้อมอื่น ๆ อีกด้วย

^๑ ไมตรี ศรีอรุณ. รวมคำบรรยายวิชานิติกรรมสัญญา ภาคหนึ่ง. สมัย ๖๗ ปีการศึกษา ๒๕๕๗ เล่ม ๑๓. สำนักอบรมแห่งเนติบัณฑิตยสภา, หน้า ๒๒๑.

^๒ จี๊ด เศรษฐบุตร. หลักกฎหมายแพ่งลักษณะนิติกรรมสัญญา เล่ม ๑. พิมพ์ครั้งที่ ๕. (กรุงเทพฯ : มิตรนราการพิมพ์, ๒๕๒๘.

ว่าสามารถสันนิษฐานได้ว่าการกระทำนั้นเป็นการแสดงเจตนาได้หรือไม่^๓ การแสดงเจตนาถือได้ว่าเป็นการทำนิติกรรมอย่างหนึ่ง สำหรับการนิ่งโดยทั่วไปย่อมไม่ถือได้ว่าเป็นการแสดงเจตนาเนื่องจากไม่มีการแสดงออกใด ๆ ให้เป็นที่เข้าใจได้ว่าบุคคลนั้นมีความประสงค์ต่อสิ่งใด แต่ทั้งนี้พฤติการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างคู่สัญญาที่มีลักษณะไม่เอาใจใส่หรือไม่นำพาต่อการปฏิบัติตามสัญญานั้นจะมีปัญหาว่าจะก่อให้เกิดผลเป็นการเลิกสัญญาโดยปริยายได้หรือไม่ เนื่องจากโดยสภาพของการเกิดสัญญาทั่วไปต้องมีการโต้ตอบคำเสนอและคำสนองที่ถูกต้องตรงกัน^๔

ซึ่งนิติกรรมแบ่งออกเป็นนิติกรรมฝ่ายเดียวและนิติกรรมหลายฝ่าย สัญญาจึงเป็นนิติกรรมหลายฝ่ายอย่างหนึ่ง ส่วนนิติกรรมฝ่ายเดียวนั้นอาจเป็นไปในทางก่อนนิติสัมพันธ์ในขอบเขตแห่งสิทธิหน้าที่ของผู้ทำนิติกรรมแต่ฝ่ายเดียวโดยไม่มุ่งต่อการสอดเข้าเกี่ยวข้องหรือกระทบต่อสิทธิหน้าที่ของผู้อื่นเลยก็ได้ ตัวอย่างเช่น การเข้าถือเอาทรัพย์สินไม่มีเจ้าของ หรือการสละกรรมสิทธิ์ การสละมรดก หรือการแบ่งแยกทรัพย์สินหรือก่อตั้งมูลนิธิ แต่การทำนิติกรรมฝ่ายเดียวนั้นอาจเป็นการก่อนนิติสัมพันธ์ในลักษณะที่เกี่ยวข้องกับสิทธิหน้าที่ของผู้อื่นด้วย ซึ่งอาจมีได้ในกรณีที่บุคคลอื่นนั้นเป็นฝ่ายได้รับประโยชน์ แต่ฝ่ายเดียวหรือเป็นกรณีที่กฎหมายถือว่าผู้ทำนิติกรรมมีประโยชน์ได้เสียในเรื่องนั้นในลักษณะที่ควรได้รับความคุ้มครองให้มีผลทางกฎหมายได้ด้วยการทำนิติกรรมฝ่ายเดียว เช่นการทำนิติกรรมในฐานะที่เป็นข้อกำหนดเมื่อตาย การมอบอำนาจหรือการแต่งตั้งตัวแทนโดยชอบธรรมให้ความยินยอมแก่นิติกรรมของผู้เยาว์^๕ การบอกกล่าวและการให้สัตยาบัน^๖ การให้คำมั่นจะให้รางวัล

อย่างไรก็ดี การแสดงเจตนาฝ่ายเดียวที่อาจก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงแก่สิทธิหน้าที่ของผู้อื่นมักเป็นการแสดงเจตนาที่ต้องมีคู่กรณีเป็นฝ่ายรับการแสดงเจตนา ไม่ว่าจะก่อให้เกิดผลในทางก่อให้เกิดสิทธิหน้าที่ เช่น การบอกเลิกสัญญา หรือก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงสิทธิ เช่นการแสวงเจตนาปลดหนี้หรือการยกเลิกเพิกถอนสิทธิ เช่น การถอนคำเสนอ การหักกลบลบหนี้ การถอนคืนการให้^๗ (เหล่านี้ล้วนแต่เป็นการทำนิติกรรมด้วยการแสดงเจตนาฝ่ายเดียวชนิดต้องมีผู้รับการแสดงเจตนาทั้งสิ้น)^๘

ส่วนนิติกรรมหลายฝ่ายนั้น อาจมีได้ทั้งในรูปของสัญญาหรือนิติกรรมอย่างอื่นโดยสัญญานั้นเป็นนิติกรรมหลายฝ่ายซึ่งคู่กรณีเข้าทำนิติกรรมเพื่อก่อให้เกิด โอนไป หรือระงับซึ่งนิติสัมพันธ์ก็ได้ และสัญญาก็อาจเป็นสัญญาทางหนึ่งซึ่งเป็นสัญญาก่อให้เกิดหรือระงับความผูกพันทางหนึ่ง หรือสัญญาทางทรัพย์สิน เช่น สัญญาโอนสิทธิทางทรัพย์สินก็ได้ นอกจากนี้สัญญายังอาจเป็นสัญญาทางครอบครัว ซึ่งเป็นการก่อให้เกิดเปลี่ยนแปลงหรือเพิกถอนนิติสัมพันธ์ในสิทธิบุคคลภาพ หรือสถานภาพก็ได้ เช่น การหมั้น การสมรส สัญญาก่อนสมรส การจัดการสินสมรส สัญญาให้จัดการสมรสฝ่ายเดียว นอกจากนี้ยังมีในกฎหมายลักษณะมรดกด้วย เช่น สัญญาแบ่งทรัพย์สินมรดก เป็นต้น

สัญญาต่างตอบแทน หมายถึง สัญญาที่คู่กรณีต่างผูกพันตนที่จะปฏิบัติการชำระหนี้ต่างตอบแทนกัน สัญญาต่างตอบแทนจึงเป็นสัญญาที่คู่สัญญาต่างฝ่ายต่างผูกพันต่อการชำระหนี้บางอย่างโดยหนึ่ง

^๓ ศนันทกรณ โสทธิพันธุ์. คำอธิบายนิติกรรมสัญญา. พิมพ์ครั้งที่ ๒๑ (กรุงเทพมหานคร : วิทยุชน, ๒๕๖๐ (หน้า ๑๔๘-๑๕๐).

^๔ วศิณ วรวิทยาคม. การเลิกสัญญาโดยปริยาย. (วิทยานิพนธ์) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๖๐

^๕ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๒๑

^๖ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๗๘

^๗ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๕๓๑

^๘ ไพโรจน์ วายุภาพ. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหนี้. สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา

เพื่อการที่คู่สัญญาต่างฝ่ายต่างผูกพันในการชำระหนี้ตอบแทน และจำเป็นต้องมีนิติสัมพันธ์ต่อกันในลักษณะ แลกเปลี่ยนตอบแทนเป็นเงื่อนไขในการปฏิบัติการชำระหนี้ของแต่ละฝ่ายเป็นสำคัญ

สัญญาต่างตอบแทนซึ่งคู่กรณีแต่ละฝ่ายต่างตกลงผูกพันตอบแทนกันที่สำคัญและแพร่หลาย กว้างขวางเป็นที่รู้จักมากที่สุดได้แก่สัญญาซื้อขาย ซึ่งเป็นสัญญาซึ่งคู่กรณีฝ่ายหนึ่งเรียกว่าผู้ซื้อตกลงชำระราคา ซื้อขายแก่ผู้ขาย เพื่อการที่คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งคือผู้ขายตกลงโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ขายกันนั้นตอบแทนแก่การ ที่ผู้ซื้อชำระราคาซื้อขาย ทั้งสองฝ่ายต่างตกลงชำระหนี้ตอบแทนซึ่งกันและกัน

อย่างไรก็ดี สัญญาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ส่วนใหญ่เป็นสัญญาต่างตอบแทนโดย สัญญาที่เป็นที่แพร่หลายมาก เช่น สัญญาซื้อขาย แลกเปลี่ยน เช่า จ้างแรงงาน จ้างทำของ เป็นต้น ในสัญญาเหล่านี้ มีนิติสัมพันธ์ระหว่างคู่กรณีที่มีลักษณะต่างตอบแทนระหว่างกันอย่างชัดเจน

ตามปกติสัญญาต่างตอบแทนย่อมเป็นสัญญามีค่าตอบแทนเสมอ เช่น ในสัญญาซื้อขายการ ชำระราคาเป็นการชำระค่าตอบแทน และการโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินแก่ผู้ซื้อก็จัดเป็นค่าตอบแทนแต่สัญญามี ค่าตอบแทนไม่จำเป็นต้องเป็นสัญญาต่างตอบแทนเสมอไป เช่น สัญญาตัวแทนมีบำเหน็จ หรือสัญญานายหน้า เป็นสัญญามีค่าตอบแทนแต่ไม่ใช่เป็นสัญญาต่างตอบแทน เพราะการทำการแทนเป็นการทำให้สมประโยชน์ แก่ผู้มอบหมายเป็นสำคัญ แม้จะได้บำเหน็จเป็นค่าตอบแทน โดยทั่วไปก็เป็นเพียงการสมนาคุณแก่กัน แต่ไม่ใช่ สินจ้างในลักษณะต่างตอบแทนแต่ก็มีการรับจ้างทำของบางอย่างซึ่งผู้รับจ้างทำของต้องได้รับมอบอำนาจให้ทำ การแทนด้วย ดังนี้ สัญญาต่างตอบแทนในรูปของสัญญาจ้างทำของไม่ใช่ต่างตอบแทนในรูปของสัญญาตัวแทน

สัญญาจ้างก่อสร้างเป็นสัญญาจ้างทำของประเภทหนึ่ง (เป็นสัญญาต่างตอบแทน) ตามประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๕๘๗ ได้ให้คำนิยาม “สัญญาจ้าง” ไว้ว่า “อันว่าบุคคลหนึ่งเรียกว่า “ผู้รับจ้าง” ตกลงรับจะทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่งจนเป็นผลสำเร็จให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่งเรียกว่า “ผู้รับจ้าง” และผู้ว่าจ้างตกลงจะ ให้สินจ้างเพื่อผลสำเร็จแก่การที่ทำนั้น” สัญญาจ้างก่อสร้างจึงเป็นสัญญาต่างตอบแทนที่คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายมี หน้าที่ต่างตอบแทนซึ่งกันและกัน ผู้รับจ้างมีหน้าที่และความรับผิดชอบทำงานให้ผู้ว่าจ้างเรียบร้อยตรงตามเวลา และไม่บกพร่อง ส่วนผู้ว่าจ้างมีหน้าที่จ่ายสินจ้างเป็นการตอบแทน สัญญาจ้างก่อสร้างที่ตีควมมีรายละเอียดของ ขอบเขตงาน ระยะเวลาการปฏิบัติงานตามสัญญาและการชำระสินจ้าง พร้อมทั้งระบุหน้าที่และความ รับผิดชอบของแต่ละฝ่ายให้ชัดเจน เพื่อช่วยในการบริหารการก่อสร้างสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้วางไว้

เป้าหมายหลักของการบริหารการก่อสร้าง คือ ผู้ว่าจ้างและผู้รับจ้างต้องร่วมมือกันควบคุมงานให้ แล้วเสร็จภายในเวลาและงบประมาณที่ได้ตั้งเอาไว้ รวมทั้งมีคุณภาพตามที่กำหนดไว้ในสัญญา ระยะเวลาการ ก่อสร้างเป็นหนึ่งในสามปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากผู้ว่าจ้างต้องการใช้ประโยชน์จากโครงการให้เร็วที่สุด เท่าที่จะเป็นไปได้ หากใช้เวลาในการก่อสร้างนานหรือช้าเกินไปก็จะส่งผลให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ว่าจ้างจึงมี ข้อกำหนดให้ผู้รับจ้างต้องเสียค่าปรับเนื่องจากความล่าช้าและเป็นสาเหตุของการบอกลีกสัญญาในที่สุด

สำหรับโครงการก่อสร้างระหว่างส่วนราชการกับผู้รับจ้างซึ่งส่วนใหญ่เป็นหน่วยงานของเอกชน คู่สัญญาต้องปฏิบัติตามสัญญาจ้างแนบท้ายระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไข เพิ่มเติม (ถูกยกเลิกโดยพระราชบัญญัติจัดซื้อจัดจ้างและบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐) แต่โดยหลักการไม่ แตกต่างกันมากนัก ซึ่งในเงื่อนไขสัญญาจ้างราชการจะกล่าวถึงสิทธิการขยายระยะเวลาการปฏิบัติงาน งดหรือ ลดค่าปรับไว้ แต่ในทางปฏิบัติมักเกิดข้อพิพาทระหว่างคู่สัญญาเนื่องจากการบริหารงานภายใต้เงื่อนไขสัญญา ดังกล่าว^๔

^๔ ศิริลักษณ์ อมรเศรษฐพงศ์. “การศึกษาปัญหาสัญญาจ้างก่อสร้างของส่วนราชการด้านการ ขยายเวลาการปฏิบัติงานตามสัญญา”. (วิทยานิพนธ์) คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, พ.ศ. ๒๕๕๖

การใช้ดุลพินิจกำหนดค่าเสียหายกรณีผิดสัญญาในกรณีอีกฝ่ายหนึ่งผิดสัญญาให้คำนึงถึงสถานะของผู้เสียหายกรณีปฏิบัติตามสัญญาโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะให้ฝ่ายที่ไม่ผิดสัญญากลับสู่สถานะดังที่มีการชำระหนี้ตามสัญญา ความเสียหายต้องเป็นความเสียหายที่แท้จริง ก็เพื่อชดใช้ความพอใจของฝ่ายที่ไม่ผิดสัญญาสำหรับความเสียหายที่ได้รับจริงโดยไม่ประสงค์ให้มีการค้ากำไรหรือเป็นการลงโทษ

การเอาค่าเสียหายนั้นได้แก่ เรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายเช่นตามปกติย่อมเกิดขึ้นแต่การไม่ชำระหนี้^{๑๐} เมื่อเกิดความเสียหายอันเนื่องมาจากการไม่ชำระหนี้ เจ้าหนี้มีสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายได้ ข้อสำคัญความเสียหายต้องเป็นความเสียหายที่เป็นผลโดยตรงอันเกิดจากการไม่ชำระหนี้ ตามหลักความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล ปัญหาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลอันเป็นปัญหาว่าการไม่ชำระหนี้ตามข้อสัญญานั้นๆ ก่อให้เกิดความเสียหายเช่นนั้นหรือไม่ หากก่อให้เกิดผลเช่นนั้นผลอันนั้นย่อมเป็นความเสียหายที่เจ้าหนี้ได้รับและความเสียหายต้องเป็นความเสียหายที่ไม่ไกลกว่าเหตุ อีกประการหนึ่งความเสียหายใดที่จะได้รับการชดใช้ต้องตั้งอยู่บนฐานของสัญญานั้น จึงต้องนำสัญญาที่ได้ตกลงกันไว้มาพิจารณาด้วยเสมอ^{๑๑}

การใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาโดยปริยายหรือกรณีที่คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งแสดงเจตนาไม่ประสงค์ปฏิบัติตามสัญญาต่อไป อีกฝ่ายก็ไม่ว่าอะไรและต่อมาได้มีการกระทำที่เข้าลักษณะการแสดงเจตนาสนองรับการเลิกสัญญา

๒.๒ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

๒.๒.๑ นิติกรรม

มาตรา ๑๔๙ นิติกรรม หมายความว่า การใด ๆ อันทำลงโดยชอบด้วยกฎหมายและด้วยใจสมัคร มุ่งโดยตรงต่อการผูกนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างบุคคล เพื่อจะก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน หรือระงับ ซึ่งสิทธิ

นิติกรรมกรรม ความหมาย/หลักเกณฑ์ของนิติกรรม

๑. ต้องเป็นการกระทำของบุคคลโดยการแสดงเจตนา

๒. ต้องเป็นการกระทำอันชอบด้วยกฎหมาย

๓. ต้องเป็นการกระทำโดยใจสมัครมุ่งโดยตรงต่อการผูกนิติสัมพันธ์ ระหว่างบุคคล^{๑๒}

การที่จำเลยมอบอำนาจให้โจทก์ที่ ๑ ประมูลงานและทำสัญญารับจ้างก่อสร้างอาคารเรียนกับกรมสามัญศึกษาและให้โจทก์ทั้งสามก่อสร้างโดยโจทก์ทั้งสามเป็นผู้ลงทุนและรับค่าจ้างในนามจำเลย หากโจทก์ทั้งสามขาดเงินทุนและจำเลยออกเงินทดรองจ่ายไป โจทก์ทั้งสามจะใช้คืนพร้อมดอกเบี้ย ไม่ทำให้จำเลยกลายเป็นตัวแทนของโจทก์ทั้งสามในการทำสัญญารับจ้างก่อสร้างกับกรมสามัญศึกษา เพราะจำเลยยังคงต้องรับผิดชอบสัญญาจ้างก่อสร้างกับกรมสามัญศึกษา แต่การที่โจทก์ทั้งสามและจำเลยต่างต้องลงทุนและก่อสร้างและจำเลยยังต้องรับผิดชอบสัญญาจ้างดังกล่าวเป็นการตกลงร่วมกันประกอบกิจการโดยต่างได้รับผลประโยชน์ตอบแทน เป็นสัญญาต่างตอบแทน เมื่อสัญญาดังกล่าวไม่มีวัตถุประสงค์เป็นการต้องห้ามขัดแย้งโดยกฎหมายเป็นการพันวิสัยหรือเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนตามตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๐ สัญญานี้ย่อมบังคับกันได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๔๙ และ ๓๖๙ แม้โจทก์ทั้งสามจะฟ้องอ้างว่าจำเลยเป็นตัวแทน แต่เมื่อข้อตกลงระหว่างโจทก์ทั้งสาม

^{๑๐} ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๒๒๒

^{๑๑} ไพโรจน์ วายุภาพ. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหนี้. พิมพ์ครั้งที่ ๖ สำนักอบรมแห่งเนติบัณฑิตยสภา, หน้า ๑๕๕

^{๑๒} (บทความ) <http://www.law.cmu.ac.th> สืบค้น ๕ พ.ค.๒๕๖๓

กับจำเลยที่โจทก์บรรยายฟ้องเป็นเรื่องตกลงร่วมกันประกอบการโดยต่างได้รับผลประโยชน์ตอบแทน จึงเป็นเรื่องที่โจทก์เข้าใจข้อกฎหมายคลาดเคลื่อนไปว่าสัญญาดังกล่าวเป็นสัญญาตัวแทน ศาลยอมมีอำนาจใช้บทบัญญัติเรื่องสัญญาต่างตอบแทนบังคับแก่คดีนี้ได้ ตามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๓๔ มิใช่การพิพากษาเกินไปกว่าหรือนอกจากที่ปรากฏในคำฟ้องอันจะต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา ๑๔๒^{๓๓}

๒.๒.๒ การแสดงเจตนา

มาตรา ๑๖๙ วรรคแรก การแสดงเจตนาที่กระทำต่อบุคคลซึ่งไม่ได้อยู่เฉพาะหน้าให้ถือว่ามีผลนับแต่เวลาที่การแสดงเจตนาขึ้นไปถึงผู้รับการแสดงเจตนาแต่ถ้าได้บอกออกไปถึงผู้รับการแสดงเจตนาขึ้นก่อนหรือพร้อมกันกับที่การแสดงเจตนาขึ้นไปถึงผู้รับการแสดงเจตนา การแสดงเจตนาขึ้นตกเป็นอันไร้ผล

ความหมายของการแสดงเจตนา คำว่าแสดงเจตนาแสดงให้เห็นอยู่ในตัวแล้วว่าต้องประกอบด้วย เจตนาภายในจิตใจของบุคคลและการแสดงเจตนาออกมาภายนอกซึ่งเจตนาขึ้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๕๕๐/๒๕๒๖ ตามประกาศระบุว่าผู้ชนะการประกวดข้อเสนอจะต้องมาทำสัญญากับจำเลยภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งจากจำเลยแม้ผู้อำนวยการองค์การจำเลยจะได้ลงชื่อในหนังสือแจ้งให้โจทก์ทราบว่าเป็นผู้ชนะการประกวดขอให้มาทำสัญญาแต่จำเลยก็ยังมีได้ส่งหนังสือไปให้โจทก์ทราบ กรณีต้องด้วยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๐ (มาตรา ๑๖๙) ถือไม่ได้ว่าจำเลยได้แสดงเจตนายินยอมรับว่าโจทก์เป็นผู้ชนะประกวดราคาและให้มาทำสัญญากับจำเลยได้ (เจ้าหน้าที่ของจำเลยส่งร่างสัญญาไปให้โจทก์ตรวจสอบก็ส่งไปในฐานะส่วนตัว มิใช่จำเลยเป็นผู้ส่งทั้งหลังจากโจทก์เสนอโครงการต่อจำเลยแล้ว ยังยื่นข้อเสนอเพิ่มอีกหลายข้อ จำเลยมิได้มีหนังสือตอบการที่โจทก์ จำเลยเจรจากันก็มุ่งประสงค์ที่จะทำความตกลงกันโดยละเอียดก่อนแล้วจึงทำสัญญาเป็นหนังสือ เมื่อจำเลยยังไม่แจ้งให้โจทก์ทราบว่าโจทก์เป็นผู้ชนะการประกวดราคาและยังไม่ได้ทำสัญญาเป็นหนังสือต่อกัน ตามประกาศ กรณีต้องบังคับตาม มาตรา ๓๖๖ วรรคสอง สัญญาระหว่าง โจทก์จำเลยยังไม่เกิดขึ้น จำเลย มีสิทธิยกเลิกการประกวดข้อเสนอได้ ไม่เป็นการผิดสัญญาหรือละเมิดต่อโจทก์)^{๓๔}

๒.๒.๓ สัญญาและผลของสัญญา

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๓๖๘ บัญญัติว่า สัญญานั้นท่านให้ตีความไปตามความประสงค์ในทางสุจริต โดยพิเคราะห์ถึงปกติประเพณีด้วย นอกจากนี้ในการตีความการแสดงเจตนาจะต้องฟังเสียงถึงเจตนาอันแท้จริงยิ่งกว่าถ้อยคำสำนวนหรือตัวอักษรตามมาตรา ๑๗๑ ด้วย สัญญาเบิกเงินเกินบัญชีระหว่างบริษัท ม. กับโจทก์ ระบุให้ดอกเบี้ยแก่โจทก์สำหรับจำนวนเงินที่เบิกเกินบัญชีอัตราร้อยละ ๙ ต่อปี เมื่อทำสัญญาเบิกเงินเกินบัญชีเพิ่มเติม ครั้งที่ ๑ ระบุให้โจทก์คิดดอกเบี้ยอัตราร้อยละ ๑๐ ต่อปี และ ๑๕ ต่อปี โดยอัตราดอกเบี้ยเพิ่มขึ้นตามวงเงิน ครั้นเมื่อทำสัญญาเบิกเงินเกินบัญชีเพิ่มเติมครั้งที่ ๒ ระบุให้โจทก์คิดดอกเบี้ยร้อยละ ๙.๒๕ ต่อปี ๑๒.๕ ต่อปี และ ๑๓ ต่อปี โดยอัตราดอกเบี้ยเพิ่มขึ้นตามวงเงิน การคิดดอกเบี้ยของโจทก์ดังกล่าวเป็นไปตามประเพณีของธนาคารตามข้อตกลงระหว่างคู่สัญญา การที่โจทก์ไม่ได้ระบุอัตราดอกเบี้ยไว้ในสัญญาเบิกเงินเกินบัญชีเพิ่มเติม ครั้งที่ ๓ จะถือว่าโจทก์ไม่มีเจตนาจะคิดดอกเบี้ยแก่บริษัท ม. หาได้ไม่ เพราะสัญญาข้อ ๒ ระบุว่า เงื่อนไขข้ออื่น ๆ ที่ได้ระบุไว้ในสัญญาเบิกเงินเกินบัญชีเพิ่มเติม รวมทั้งข้อตกลงต่อท้ายสัญญาให้มีผลบังคับตลอดไปด้วยทุกประการ จึงมีความหมายว่า เรื่องดอกเบี้ยที่ไม่ได้ระบุไว้เป็นอย่างอื่นจะต้องบังคับตามเงื่อนไขในสัญญาฉบับก่อน คือสัญญาเบิกเงินเกินบัญชีเพิ่มเติม ครั้งที่ ๒ การที่

^{๓๓} คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๕๖๖๘/๒๕๕๘

^{๓๔} www.Law.tu.ac.th/wp-content/uploads/๒๐๑๔/๐๒ สืบค้น ๘ พ.ค.๖๓

สัญญาเบิกเงินเกินบัญชีเพิ่มเติม ครั้งที่ ๓ มิได้ระบุอัตราดอกเบี้ยไว้หาทำให้โจทก์หมดสิทธิที่จะคิดดอกเบี้ยจากบริษัท ม. ไม่ โจทก์มีสิทธิคิดดอกเบี้ยตามอัตราที่ระบุไว้ในสัญญาเบิกเงินเกินบัญชีเพิ่มเติม ครั้งที่ ๒^{๑๕}

แม้ข้อตกลงดังกล่าวจะมีลักษณะเป็นสัญญาต่างตอบแทน แต่การชำระหนี้ของแต่ละฝ่ายจะต้องมีความชัดเจน ในกรณีของจำเลยยังไม่มีความแน่นอนว่าจะชำระหนี้โดยวิธีใด ทั้งยังมีปัญหาว่าจำเลยจะจดทะเบียนจำนองห้องชุดให้แก่โจทก์ได้อย่างไร ในเมื่อกรรมสิทธิ์ในห้องชุดยังเป็นของบริษัท พ. อยู่ ซึ่งจำเลยย่อมทราบดี ในการตีความการแสดงเจตนาอันต้องพึงเล็งถึงเจตนาอันแท้จริงยิ่งกว่าถ้อยคำสำนวนหรือตัวอักษร โดยเฉพาะสัญญาต้องตีความไปตามความประสงค์ในทางสุจริต โดยพิเคราะห์ถึงปกติประเพณีด้วยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๗๑ และมาตรา ๓๖๘ การที่จำเลยบอกกล่าวให้โจทก์ถอนคำร้องทุกข์ โดยไม่เสนอว่าจะชำระหนี้ตอบแทนแก่โจทก์ด้วยวิธีใดและมีความเป็นไปได้ประการใด นับเป็นการใช้สิทธิโดยไม่สุจริต เพราะหากโจทก์ถอนคำร้องทุกข์ไปแล้ว จำเลยย่อมอ้างได้ว่าไม่ประสงค์จะใช้สิทธิตามสัญญาหรือข้อตกลงและยังหาผู้ซื้อต่อไม่ได้ นอกจากนี้จำเลยยังกำหนดเวลาให้โจทก์ไปถอนคำร้องทุกข์ หากไม่ปฏิบัติตามขอเลิกสัญญาและให้โจทก์คืนเงิน ๑๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท ตามหนังสือบอกกล่าวบ่งชี้ว่าจำเลยจะไม่ปฏิบัติตามสัญญา โจทก์จึงมีสิทธิเรียกให้จำเลยชำระเงินจำนวนดังกล่าวพร้อมด้วยดอกเบี้ย^{๑๖}

มาตรา ๓๖๙ ในสัญญาต่างตอบแทนนั้น คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งจะไม่ยอมชำระหนี้จนกว่าอีกฝ่ายหนึ่งจะชำระหนี้ หรือขอปฏิบัติการชำระหนี้ก็ได้ แต่ความข้อนี้ห้ามมิให้ใช้บังคับ ถ้าหนี้ของคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งยังไม่ถึงกำหนด

๒.๓.๔ สัญญาต่างตอบแทนและการเลิกสัญญา

สัญญาต่างตอบแทน หมายถึง สัญญาที่คู่กรณีต่างผูกพันตนที่จะปฏิบัติการชำระหนี้ต่างตอบแทนกัน

การชำระหนี้ของคู่สัญญาอันเกิดแต่การเลิกสัญญานั้นประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๓๙๒ บัญญัติให้เป็นไปตามมาตรา ๓๖๙ ซึ่งบัญญัติว่า ในสัญญาต่างตอบแทนนั้น คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งจะไม่ยอมชำระหนี้จนกว่าอีกฝ่ายหนึ่งจะชำระหนี้หรือขอปฏิบัติการชำระหนี้ก็ได้แต่ความข้อนี้ห้ามมิให้ใช้บังคับถ้าหนี้ของคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งยังไม่ถึงกำหนดเมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าโจทก์ทำสัญญารับเหมาก่อสร้างทางกับจำเลย โดยจำเลยต้องจ่ายเงินล่วงหน้าร้อยละ ๑๐ ของค่าจ้างและเงินจำนวนนี้ยอมให้หักคืนร้อยละ ๑๕ จากงวดที่ ๔ ถึงงวดสุดท้ายซึ่งจำเลยได้หักไปแล้วจำนวนหนึ่งเมื่อสัญญาเลิกกันแล้วโอกาสที่จำเลยจะหักเงินคืนจึงไม่มีโจทก์จะต้องคืนเงินที่รับล่วงหน้าไปจากจำเลยที่ยังเหลืออยู่นั้นให้แก่จำเลยส่วนจำเลยก็ต้องชำระส่วนที่เป็นการงานอันโจทก์ได้กระทำให้แก่จำเลยเมื่อปรากฏว่าโจทก์ยังมีได้คืนเงินจำนวนที่มากกว่าเงินที่จำเลยต้องชำระให้แก่โจทก์โจทก์ย่อมไม่มีสิทธิฟ้องเรียกร้องให้จำเลยชำระเงินที่ค้างชำระโจทก์อยู่ก่อนเลิกสัญญาได้^{๑๗}

โจทก์ไม่ชำระเงินมัดจำให้จำเลยที่ ๑ ซึ่งตามสัญญาจะซื้อจะขายที่ดินกำหนดให้เงินมัดจำเป็นส่วนหนึ่งของการชำระเงินตามสัญญา เงินดังกล่าวจึงเป็นส่วนหนึ่งของราคาที่ดินที่โจทก์มีหน้าที่ต้องเสนอชำระหนี้ให้แก่จำเลยที่ ๑ เมื่อโจทก์ไม่เสนอโจทก์ซึ่งถือว่าเป็นเจ้าหนี้ได้ชื่อว่าผิดนัดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๒๑๐ จำเลยที่ ๑ มีสิทธิที่จะไม่ชำระหนี้จนกว่าโจทก์จะชำระหนี้หรือขอชำระหนี้ตอบแทนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๓๖๙^{๑๘}

^{๑๕} คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๓๐๙๘/๒๕๕๕

^{๑๖} คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๓๐/๒๕๕๘

^{๑๗} คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๑๖๕/๒๕๒๙

^{๑๘} คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๐๘๖/๒๕๓๘

มาตรา ๓๘๑ ถ้าลูกหนี้ให้สัญญาไว้ว่าจะให้เบี้ยปรับเมื่อตนชำระหนี้ไม่ถูกต้องสมควร เช่นว่าไม่ชำระหนี้ตรงตามเวลาที่กำหนดไว้เป็นต้น นอกจากเรียกให้ชำระหนี้ เจ้าหนี้จะเรียกเอาเบี้ยปรับอันจะพึงรับนั้น อีกด้วยก็ได้

ถ้าเจ้าหนี้มีสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนในมูลชำระหนี้ไม่ถูกต้องสมควร ท่านให้บังคับตามบทบัญญัติแห่งมาตรา ๓๘๐ วรรค ๒

ถ้าเจ้าหนี้อยอมรับชำระหนี้แล้ว จะเรียกเอาเบี้ยปรับได้ก็ต่อเมื่อได้บอกกล่าวสงวนสิทธิไว้ เช่นนั้นในเวลาชำระหนี้

แม้สัญญาระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ ๑ และที่ ๕ ได้เรียกชื่อว่าสัญญารับสภาพหนี้ก็ตามแต่มูลกรรมในสัญญานั้นเป็นเรื่องโจทก์กับจำเลยที่ ๑ และที่ ๕ ทำความตกลงกันกรณีที่จำเลยที่ ๑ และที่ ๕ ถูกโจทก์กล่าวหาว่าทำละเมิดต่อโจทก์ข้อความในสัญญาเป็นเรื่องตกลงให้จำเลยที่ ๑ และที่ ๕ ยอมชดใช้เงินค่าเสียหายในมูลละเมิดกับให้ผ่อนชำระให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาที่ตกลงกัน ดังนี้ เป็นกรณีที่โจทก์กับจำเลยที่ ๑ และที่ ๕ ตกลงระงับข้อพิพาทที่มีขึ้นจากมูลละเมิดนั้นให้เสร็จไปด้วยต่างยอมผ่อนผันให้แก่กัน จึงเป็นสัญญาประนีประนอมยอมความ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๘๕๐ หาใช่เป็นการรับสภาพหนี้แต่เพียงอย่างเดียวไม่ เมื่อจำเลยที่ ๑ และที่ ๕ ได้ทำสัญญาประนีประนอมยอมความระงับข้อพิพาทกับโจทก์แล้ว เช่นนี้ความรับผิดชอบของจำเลยที่ ๑ และที่ ๕ ในมูลละเมิดก็ระงับไปตามสัญญาประนีประนอมยอมความนั้นโจทก์จึงฟ้องจำเลยที่ ๑ และที่ ๕ ให้รับผิดชอบในมูลละเมิดอีกหาได้ไม่ ในกรณีที่ผู้ขายผิดสัญญาซื้อขายนั้น นอกจากสัญญาข้อ ๑๐ ได้กำหนดให้ผู้ขายต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายอันเกิดจากการผิดสัญญาแล้วในข้อ ๙ ของสัญญาดังกล่าวยังได้กำหนดให้ผู้ขายต้องเสียเบี้ยปรับอีกด้วย โดยระบุว่า ถ้าผู้ซื้อไม่ใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาในกรณีที่เมื่อครบกำหนดส่งมอบสิ่งของตามสัญญาแล้ว ผู้ขายส่งมอบสิ่งของไม่ครบจำนวน ผู้ขายยอมให้ผู้ซื้อปรับเป็นรายวันในอัตราร้อยละ ๐.๒๐ ของราคาสิ่งของที่ยังไม่ได้รับมอบนับแต่วันถัดจากวันครบกำหนดตามสัญญาจนถึงวันที่ผู้ขายได้นำสิ่งของมาส่งให้แก่ผู้ซื้อจนถูกต้องครบจำนวน ซึ่งในสัญญาซื้อขายก็ไม่ได้มีการตกลงยกเว้นไว้เลย หากผู้ซื้อไม่แจ้งสงวนสิทธิเรียกเบี้ยปรับแก่ผู้ขายแล้วผู้ซื้อจะหมดสิทธิเรียกเบี้ยปรับ ดังนั้นเมื่อผู้ขายตามสัญญาขายผิดสัญญาโดยส่งมอบสิ่งของไม่ครบจำนวน และผู้ซื้อได้รับมอบสิ่งของบางส่วนนั้นไว้ ก็ไม่ถือว่าเป็นการรับชำระหนี้อันจะต้องแจ้งสงวนสิทธิเรียกเบี้ยปรับไม่เป็นเหตุให้โจทก์หมดสิทธิเรียกเบี้ยปรับจากผู้ขายตามสัญญา ดังกล่าวตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๓๘๑ วรรคสาม ที่บัญญัติว่า “ถ้าเจ้าหนี้อยอมรับชำระหนี้แล้วจะเรียกเอาเบี้ยปรับได้ต่อเมื่อได้บอกกล่าวสงวนสิทธิไว้เช่นนั้น” เจ้าหนี้ต้องบอกกล่าวสงวนสิทธิเรียกเบี้ยปรับเฉพาะกรณีที่ลูกหนี้อยอมชำระหนี้โดยสิ้นเชิงแล้วและเจ้าหนี้อยอมรับชำระหนี้ไว้เท่านั้น ไม่ได้หมายถึงการชำระหนี้บางส่วนหรือชำระหนี้ไม่ถูกต้อง ดังนั้น การที่จำเลยที่ ๔ และที่ ๖ ซึ่งเป็นข้าราชการผู้มีหน้าที่ดำเนินการจัดซื้อของโจทก์รับชำระหนี้ไว้โดยไม่ได้แจ้งสงวนสิทธิเรียกเอาเบี้ยปรับไปยังผู้ขายจึงไม่เป็นเหตุให้โจทก์เสียหายและถือไม่ได้ว่าจำเลยที่ ๔ และที่ ๖ กระทำละเมิดแก่โจทก์^{๑๙}

มาตรา ๓๘๒ ถ้าสัญญาว่าจะทำการชำระหนี้เป็นอย่างอื่นให้เป็นเบี้ยปรับไม่ใช่เป็นจำนวนเงินไซ้ ท่านให้นำบทบัญญัติแห่ง มาตรา ๓๗๙ ถึง มาตรา ๓๘๑ มา ใช้บังคับแต่ถ้าเจ้าหนี้เรียกเอาเบี้ยปรับแล้วสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนก็เป็นอันขาดไป

ค่าปรับที่โจทก์และจำเลยตกลงกำหนดกันไว้ นั้น ถือได้ว่าเป็นเบี้ยปรับเพื่อการที่จะชดใช้หรือบรรเทาความเสียหายอันอาจจะมีหรือเกิดขึ้นไว้ล่วงหน้าถ้าเบี้ยปรับนั้นสูงเกินส่วนศาลจะลดลงเป็นจำนวนพอสมควรก็ได้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๓๘๓ และข้อตกลงให้โจทก์รับเอาผลงานที่จำเลยได้ทำไปแล้วโดยจำเลยจะเรียกร้องค่าตอบแทนและค่าเสียหายใด ๆ ไม่ได้ ก็เป็นข้อตกลงที่มีลักษณะเป็นการที่

^{๑๙} คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๕๑/๒๕๓๙

จำเลยให้สัญญาว่าจะทำการชำระหนี้เป็นอย่างอื่นที่มีค่าใช้จ่ายเงินให้เป็นเบี้ยปรับแก้โจทก์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๓๘๒ ถ้าเบี้ยปรับนี้สูงเกินส่วนศาลมีอำนาจลดลงให้เหลือเป็นจำนวนพอสมควรตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๓๘๓ เช่นกัน แม้สิทธิริบผลงานที่จำเลยทำไปแล้วเป็นสิทธิของโจทก์หลังจากโจทก์บอกเลิกสัญญาแต่เมื่อถือว่าเป็นเบี้ยปรับเช่นเดียวกับค่าปรับ ศาลจึงนำมาเป็นข้อวินิจฉัยลดค่าปรับได้หากเห็นว่าโจทก์จะได้รับเบี้ยปรับสูงเกินส่วน ตามสัญญาจ้างเหมามีสาระสำคัญว่า ถ้าจำเลยผิดสัญญาข้อหนึ่งข้อใดโจทก์มีสิทธิบอกเลิกสัญญานี้ได้ และมีอำนาจจ้างผู้อื่นทำงานต่อจากจำเลยได้ด้วย โดยจำเลยยอมจ่ายเงินค่าจ้าง และค่าใช้จ่ายอื่นใดตามจำนวนที่โจทก์ต้องเสียไปโดยสิ้นเชิง และถ้าผู้ว่าจ้างบอกเลิกสัญญาแล้ว ผู้รับจ้างยอมให้เรียกค่าเสียหายอันพึงมีได้อีกด้วย ดังนั้น แม้ยังไม่ปรากฏว่าผู้รับจ้างรายใหม่หลังจากโจทก์บอกเลิกสัญญาได้ทำการก่อสร้างงานตามสัญญาต่อจากจำเลยจนงานแล้วเสร็จบริบูรณ์หรือไม่ แต่ตามข้อความในสัญญาจ้างเหมานั้นเองเห็นเจตนารมณ์ได้ว่าถ้าหากจำเลยผิดสัญญา โจทก์ยอมมีสิทธิที่จะจ้างบุคคลอื่นทำการก่อสร้างงานแทนจำเลย โดยจำเลยต้องเสียค่าใช้จ่ายและโจทก์มีสิทธิเรียกค่าเสียหายจากการที่ต้องเสียค่าจ้างแพงกว่าเดิม โดยมีพักต้องรอให้งานก่อสร้างที่กระทำภายหลังต้องสำเร็จเสียก่อน เพราะเป็นที่เห็นได้ชัดว่าเป็นความเสียหายอันเกิดจากการผิดสัญญาของจำเลย^{๒๐}

สัญญามีใจความว่า ผู้รับจ้างได้นำหลักประกันเป็นหนังสือสัญญาค้ำประกันธนาคารกรุงเทพ จำกัด เป็นจำนวนร้อยละ ๘ ของราคาที่จ้าง ๑,๘๘๔,๐๐๐ บาท มามอบไว้แก่ผู้ว่าจ้างเพื่อเป็นประกันการปฏิบัติตามสัญญาและหลักประกันนี้ ผู้ว่าจ้างจะคืนให้เมื่อผู้รับจ้างพ้นจากข้อผูกพันตามสัญญาแล้ว ถ้าผู้ว่าจ้างบอกเลิกสัญญาแล้ว ผู้รับจ้างยอมให้ผู้ว่าจ้างริบหลักประกันดังกล่าวถือว่าหลักประกันดังกล่าวเป็นการวางไว้ล่วงหน้าเพื่อความเสียหายในกรณีที่มีการผิดสัญญาเข้าลักษณะเบี้ยปรับ ซึ่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๓๘๐ วรรคสอง บัญญัติว่า ถ้าเจ้าหนี้มีสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนเพื่อการไม่ชำระหนี้ จะเรียกเอาเบี้ยปรับอันจะพึงรับนั้นในฐานะเป็นจำนวนน้อยที่สุดแห่งค่าเสียหายก็ได้ ฉะนั้น เมื่อค่าเสียหายของโจทก์มี ๓,๐๔๗,๒๐๐ บาท จึงชอบที่จะนำเงินตามสัญญาค้ำประกัน ซึ่งโจทก์ริบไปแล้วมาหักออกจากค่าเสียหายดังกล่าวได้ คงเหลือค่าเสียหายที่จำเลยต้องชำระแก้โจทก์ ๑,๐๖๓,๒๐๐ บาท ค่าผลงานที่จำเลยทำไปแล้วตามปกติจำเลยมีสิทธิได้รับชดใช้คืนจากโจทก์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๓๙๑ วรรคสาม แต่ตามสัญญามีข้อกำหนดว่า เมื่อผู้ว่าจ้างบอกเลิกสัญญาแล้วบรรดางานที่ผู้รับจ้างทำและสิ่งของต่าง ๆ ที่ได้นำมาไว้ ณ สถานที่ทำงานนั้นโดยเฉพาะเพื่องานจ้างดังกล่าว ผู้รับจ้างยอมให้ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ว่าจ้าง โดยผู้รับจ้างจะเรียกร้องค่าตอบแทนและค่าเสียหายใด ๆ ไม่ได้เลย ข้อตกลงนี้มีลักษณะเป็นการที่ผู้รับจ้างให้สัญญาว่าจะทำการชำระหนี้เป็นอย่างอื่นที่มีค่าใช้จ่ายเงินให้เป็นเบี้ยปรับตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๓๘๒ แก่โจทก์ผู้ว่าจ้างและหากเป็นจำนวนพอสมควรโจทก์มีสิทธิรับผลงานนี้ได้โดยไม่ต้องใช้ราคาแก่จำเลยผู้รับจ้าง^{๒๑}

มาตรา ๓๘๖ ถ้าคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งมีสิทธิเลิกสัญญาโดยข้อสัญญาหรือโดยบทบัญญัติแห่งกฎหมาย การเลิกสัญญาเช่นนั้นย่อมทำด้วยแสดงเจตนาแก่อีกฝ่ายหนึ่งแสดงเจตนาดังกล่าวมาในวรรคก่อนนั้น ท่านว่าหาอาจจะถอนได้ไม่

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๓๘๖ บัญญัติถึงสิทธิเลิกสัญญาของคู่สัญญาว่า อาจเกิดขึ้นได้ ๒ กรณี คือ เกิดจากข้อสัญญา หรือเกิดจากบทบัญญัติของกฎหมาย ซึ่งใช้บังคับได้แก่สัญญาทุกประเภทรวมทั้งสัญญาซื้อขาย สำหรับสัญญาซื้อขายแม้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ซื้อขายจะได้โอนไปเป็นของผู้ซื้อโดยผลของสัญญาแล้วหรือไม่ก็ตาม แต่ตราบไต่ที่คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดยังมีภาระหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติให้เป็นไปตาม

^{๒๐} คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๐๒๖/๒๕๓๗

^{๒๑} คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๗๙๔/๒๕๓๗

สัญญาแล้วไม่ปฏิบัติ ย่อมถือเป็นการผิดสัญญาคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งยังบอกเลิกสัญญาได้เมื่อตามสัญญาซื้อขาย มิได้ระบุถึงข้อตกลงในการเลิกสัญญาไว้ และตามข้อความในสัญญาก็ไม่ปรากฏว่าคู่สัญญาประสงค์จะไม่ให้มีการบอกเลิกสัญญาต่อกันในกรณีที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิบัติตามสัญญา ดังนั้น สิทธิบอกเลิกสัญญาของคู่สัญญา จึงต้องเป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๓๘๗ ซึ่งบัญญัติว่า ถ้าคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งไม่ชำระหนี้ อีกฝ่ายหนึ่งจะกำหนดระยะเวลาพอสมควร แล้วบอกกล่าวให้ฝ่ายนั้นชำระหนี้ภายในระยะเวลานั้นก็ได้ ถ้าฝ่ายนั้นไม่ชำระหนี้ภายในระยะเวลาที่กำหนดให้ อีกฝ่ายหนึ่งจะเลิกสัญญาเสียก็ได้ คดีนี้เมื่อจำเลยที่ ๑ ผิดนัดไม่ชำระหนี้ โจทก์ก็มีหนังสือบอกกล่าวทวงถามให้จำเลยที่ ๑ ชำระหนี้ที่ค้างชำระภายใน ๑๕ วัน จำเลยที่ ๑ ได้รับหนังสือดังกล่าวแล้ว ไม่ชำระหนี้ภายในเวลาที่โจทก์กำหนดให้ โจทก์จึงมีสิทธิตามกฎหมายที่จะบอกเลิกสัญญาแก่จำเลยที่ ๑ โดยไม่ต้องคำนึงว่ากรรมสิทธิ์ในเครื่องจักรที่ซื้อขายได้โอนไปเป็นของจำเลยที่ ๑ แล้วหรือไม่ผลของการเลิกสัญญาต้องเป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๓๙๑ คือ คู่สัญญาแต่ละฝ่ายจำต้องให้อีกฝ่ายหนึ่งได้กลับคืนสู่ฐานะดังที่เป็นอยู่เดิม โดยในกรณีคืนเงินให้บวกดอกเบี้ยนับตั้งแต่วันที่ได้รับเงินไว้ ส่วนในกรณีที่เป็นการทำงานอันได้กระทำให้และเป็นการยอมให้ใช้ทรัพย์สินนั้น ให้คืนด้วยการใช้เงินตามควรค่าแห่งการนั้น ๆ ซึ่งการใช้สิทธิเลิกสัญญาย่อมไม่กระทบกระทั่งถึงสิทธิเรียกร้องค่าเสียหาย...^{๒๖}

แม้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๕๗๓ จะเป็นบทบัญญัติให้สิทธิผู้เช่าซื้อเลิกสัญญาในกรณีที่ไม่มีการผิดนัดผิดสัญญา แต่เมื่อโจทก์ซึ่งเป็นผู้ให้เช่าซื้อผิดสัญญาเพราะไม่จัดการแก้ไขให้ทรัพย์สินที่ให้เช่าซื้ออยู่ในสภาพที่ใช้งานได้จำเลยก็มีสิทธิเลิกสัญญา ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๓๘๗ ได้ เมื่อจำเลยผู้เช่าซื้อใช้สิทธิเลิกสัญญาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๓๘๗ แล้ว การชำระหนี้อันเกิดแต่การเลิกสัญญา มาตรา ๓๙๒ บัญญัติให้เป็นไปตามมาตรา ๓๖๙ และคู่สัญญาแต่ละฝ่าย จึงต้องให้อีกฝ่ายหนึ่งกลับคืนสู่ฐานะดังที่เป็นอยู่เดิมตามมาตรา ๓๙๑ โจทก์ต้องคืนเงินค่าเช่าซื้อที่ได้รับคืนให้แก่จำเลยแต่เงินค่าเช่าซื้อมิใช่ราคาทรัพย์สินอย่างเดียว หากแต่เป็นค่าเช่ารวมอยู่ด้วย ซึ่งโจทก์มีสิทธิได้รับ ค่าเช่าในระหว่างที่จำเลยครอบครองและใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินที่เช่าซื้ออยู่จึงต้องหักค่าเช่าออกจากจำนวนค่าเช่าซื้อที่ต้องคืนจำเลยให้ โจทก์เสียก่อน^{๒๗}

มาตรา ๓๘๘ ถ้าวัตถุประสงค์แห่งสัญญานั้น ว่าโดยสภาพหรือโดยเจตนาที่คู่สัญญาได้แสดงไว้จะเป็นผลสำเร็จได้ก็แต่ด้วยการชำระหนี้ ณ เวลาที่กำหนดก็ดี หรือภายในระยะเวลาอันใดอันหนึ่ง ซึ่งกำหนดไว้ก็ดีและกำหนดเวลา หรือระยะเวลาอันใดล่วงพ้นไปโดยฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมิได้ชำระหนี้ไซ้ ท่านว่าอีกฝ่ายหนึ่งจะเลิกสัญญานั้นเสียก็ได้มีพักต้องบอกกล่าวตั้งว่าไว้ในมาตราก่อนนั้นเลย

สัญญาจะซื้อจะขายกรรมสิทธิ์ห้องชุดระบุนวันเดือนปีในการชำระเงินมัดจำไว้ ๖ งวด เริ่มงวดแรกวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๓๓ งวดสุดท้ายวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๓๓ ส่วนที่เหลือ ๓๕๘,๘๐๐ บาท กำหนดชำระในวันโอนกรรมสิทธิ์และหมายเหตุว่าโอนกันเดือนพฤศจิกายน ตามข้อสัญญาดังกล่าวได้กำหนดเวลาในการชำระหนี้และโอนกรรมสิทธิ์ไว้แล้ว ผู้จะซื้อย่อมบอกเลิกสัญญาได้เลยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๓๘๘ การที่ผู้จะซื้อปล่อยเวลาไว้นานเกือบ ๕ ปี จึงบอกเลิกสัญญาและขอมัดจำคืน ก็มีใช้กรณีที่คู่สัญญาผู้จะซื้อจะขายมิได้ถือเอาระยะเวลาเป็นสาระสำคัญในการชำระหนี้การเลิกสัญญา จึงมีต้องบอกกล่าวให้ชำระหนี้ตามมาตรา ๓๘๗ การที่จำเลยผู้จะขายมีปัญหากับบริษัท ท. ผู้รับจำนองแล้วโอนกรรมสิทธิ์ห้องชุดพิพาทให้โจทก์ตามสัญญาไม่ได้เป็นความผิดของจำเลยเพียงฝ่ายเดียว แม้โจทก์มิได้ดำเนินการอย่างไรจะถือว่าโจทก์ผ่อนเวลาให้จำเลยไม่ได้ เมื่อจำเลยไม่สามารถโอนกรรมสิทธิ์ห้องชุดพิพาทให้โจทก์ได้ตามกำหนดเวลาในสัญญาจึงถือว่าจำเลยเป็นผู้ผิดสัญญาต่อโจทก์แล้ว หนังสือนัดโอนห้องชุดที่จำเลยมิไปถึงโจทก์หลังจากจำเลยไม่โอน

^{๒๖} คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๐๓๑/๒๕๔๘

^{๒๗} คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๐๑๙/๒๕๓๑

กรรมสิทธิ์ห้องชุดพิพาทให้โจทก์ตามวันที่กำหนดไว้ในสัญญาเป็นการกระทำของจำเลยหลังจากที่เป็นฝ่ายผิดสัญญาต่อโจทก์แล้ว หนังสือที่จำเลยนัดให้โจทก์มารับโอนห้องชุดพิพาทหลังจากจำเลยผิดสัญญาต่อโจทก์แล้วย่อมไม่มีผลทำให้โจทก์กลับมาเป็นผู้ผิดสัญญาแทนจำเลยไปได้^{๒๔}

สัญญาจะซื้อขายห้องชุดระหว่างโจทก์จำเลยระบุว่า ผู้จะขายตกลงจะทำการก่อสร้างอาคารชุดจนแล้วเสร็จ โดยคาดว่าจะแล้วเสร็จประมาณ ๒๐ เดือน นับตั้งแต่เดือนมีนาคม ๒๕๓๘ แต่การจดทะเบียนนิติบุคคลอาคารชุดก็ดี การจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ห้องชุดแก่โจทก์ก็ดีเป็นอีกขั้นตอนหนึ่ง แยกออกจากกำหนดระยะเวลาการก่อสร้างแล้วเสร็จได้ทั้งการที่เมื่อครบกำหนดระยะเวลาก่อสร้าง ตามสัญญาจะซื้อจะขายแล้วโจทก์ไม่ได้บอกเลิกสัญญาในขณะนั้น เพิ่งบอกเลิกสัญญาภายหลังในวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๔๐ ก็มีใช้กรณีที่คู่สัญญามีได้ถือเอาระยะเวลาเป็นสาระสำคัญในการชำระหนี้ เมื่อจำเลยไม่ก่อสร้างให้แล้วเสร็จจนเลยระยะเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญา จึงเป็นการละเลยไม่ชำระหนี้แก่โจทก์ โจทก์ย่อมมีสิทธิเลิกสัญญาได้โดยมิพักต้องบอกกล่าวให้ชำระหนี้ก่อนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๓๘๘^{๒๕}

มาตรา ๓๙๑ เมื่อคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งได้ใช้สิทธิเลิกสัญญาแล้ว คู่สัญญาแต่ละฝ่ายจำต้องให้อีกฝ่ายหนึ่งได้กลับคืนสู่ฐานะดังที่เป็นอยู่เดิม แต่ทั้งนี้จะเป็นที่เสื่อมเสียแก่สิทธิของบุคคลภายนอกหาได้ไม่

ส่วนเงินอันจะต้องใช้คืนในกรณีดังกล่าวมาในวรรคต้นนั้น ท่านให้บวกดอกเบี้ยเข้าด้วยคิดตั้งแต่วันที่ได้รับไว้

ส่วนที่เป็นงานอันได้กระทำให้และการยอมให้ใช้ทรัพย์สินนั้น การที่จะขดใช้คืนท่านให้ทำได้ด้วยใช้เงินตามควรค่าแห่งการนั้นๆ หรือถ้าในสัญญามีกำหนดว่าให้ใช้เงินตอบแทนก็ให้ใช้ตามนั้น

การใช้สิทธิเลิกสัญญานั้นหากกระทบกระทั่งถึงสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายไม่

โจทก์ว่าจำเลยทำแม่พิมพ์พื้นเตารีดในราคา ๑๐๐,๐๐๐ บาท จำเลยทำเสร็จพร้อมกันได้รับค่าจ้างแล้ว หลังจากนั้นโจทก์จ้างจำเลยใช้แม่พิมพ์ดังกล่าวผลิตพื้นเตารีดโดยโจทก์เป็นผู้จัดหาสัมภาระคือแท่งทองแดงนำความร้อน ๑๖,๗๖๒ ชิ้น และจำเลยต้องผลิตพื้นเตารีดตามจำนวนแท่งทองแดงนำความร้อนดังกล่าวในราคาค่าจ้างชิ้นละ ๓๒ บาท จำเลยผลิตเสร็จแล้วและแจ้งให้โจทก์ชำระค่าจ้าง ๕๓๖,๓๘๔ บาท แต่โจทก์ไม่ชำระกลับมีหนังสือแจ้งให้จำเลยส่งมอบแม่พิมพ์พร้อมทั้งแท่งทองแดงนำความร้อน ๑๖,๗๖๒ ชิ้น คืนโจทก์จำเลยจึงใช้สิทธิยึดหน้าแม่พิมพ์และแท่งทองแดงนำความร้อนอันเป็นส่วนหนึ่งของพื้นเตารีด ต่อมาจำเลยได้แยกอะลูมิเนียมออกจากแท่งทองแดงนำความร้อนที่ผลิตเป็นพื้นเตารีดจนไม่มีสภาพเป็นพื้นเตารีดอีกต่อไป ถือได้โดยปริยายว่าโจทก์และจำเลยต่างสมัครใจเลิกสัญญาต่อกัน เมื่อโจทก์จำเลยคู่สัญญาไม่ได้มีข้อตกลงกันไว้และไม่มีทางจะบังคับเป็นอย่างอื่น ก็ต้องอนุโลมบังคับตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๓๙๑ คือโจทก์จำเลยจำต้องให้อีกฝ่ายหนึ่งได้กลับคืนสู่ฐานะดังที่เป็นอยู่เดิมสำหรับแม่พิมพ์หากส่งคืนไม่ได้ให้จำเลยใช้ราคา ๑๐๐,๐๐๐ บาท สัญญาที่โจทก์ว่าจ้างให้จำเลยผลิตพื้นเตารีดเป็นสัญญาจ้างทำของตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๕๘๗ ขณะเดียวกันก็เป็นสัญญาต่างตอบแทนตามมาตรา ๓๖๙ เมื่อสัญญาจ้างระหว่างโจทก์กับจำเลยเลิกกันแล้ว โจทก์กับจำเลยต้องให้อีกฝ่ายกลับคืนสู่ฐานะดังที่เป็นอยู่เดิมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๓๙๑ วรรคหนึ่ง นอกจากนี้ มาตรา ๓๙๑ วรรคสี่ ยังบัญญัติว่าการใช้สิทธิเลิกสัญญานั้นหากกระทบกระทั่งถึงสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายไม่ ซึ่งมีความหมายว่าการเลิกสัญญานั้นไม่ลบล้างความรับผิดชอบที่ลูกหนี้ได้ก่อขึ้นก่อนแล้ว กล่าวคือ ถ้าลูกหนี้มีความรับผิดชอบที่ไม่ชำระหนี้ซึ่งเป็นเหตุให้เจ้าหนี้ได้รับ

^{๒๔} คำพิพากษาฎีกาศาลที่ ๑๐๓๙/๒๕๔๑

^{๒๕} คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๓๒/๒๕๔๔

ความเสียหาย เจ้าหนี้ก็มีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อ ความเสียหายนั้นได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๒๑๓, ๒๑๕, ๒๑๖ เมื่อข้อเท็จจริงฟังยุติตามคำพิพากษาศาลชั้นต้นว่าจำเลยได้ทำการผลิตพื้นเตารีดตามที่โจทก์สั่งเสร็จแล้วแต่โจทก์ผิดสัญญา ไม่ชำระค่าจ้างซึ่งจำเลยทวงถามให้ชำระแล้ว โจทก์จึงเป็นฝ่ายผิดนัดก่อนมีการเลิกสัญญาแล้ว จำเลยย่อมมีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายนั้นได้แม้ภายหลังโจทก์จำเลยจะเลิกสัญญาต่อกัน และแม้กรณีนี้จำเลยไม่ได้ส่งมอบพื้นเตารีดที่ผลิตเสร็จให้โจทก์ โดยจำเลยได้แยกอะลูมิเนียมออกจากแท่งทองแดง นำความร้อนที่ผลิตเป็นพื้นเตารีดออกจากกันจนไม่มีสภาพเป็นพื้นเตารีดอีกต่อไป จึงยังถือไม่ได้ว่าโจทก์ได้รับการงานอันจำเลยได้กระทำทำให้จำเลยจะมีสิทธิได้รับค่าแห่งการงานนั้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๓๙๑ วรรคสาม ดังที่ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยก็ตาม แต่จำเลยก็ได้แสดงให้เห็นถึงความเสียหายส่วนนี้มาในคำให้การแล้ว ศาลจึงชอบที่จะกำหนดค่าเสียหายดังกล่าวให้จำเลยแล้วนำมาหักกับราคาแท่งทองแดงนำความร้อนที่จำเลยต้องชดใช้แก่โจทก์ก่อนได้ ตามหลักในเรื่องสัญญาต่างตอบแทนตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๓๙๒ ประกอบมาตรา ๓๖๙^{๒๖}

สัญญาจ้างเหมามีความว่าเมื่อผู้ว่าจ้างเห็นว่าหากให้ผู้รับจ้างดำเนินการต่อไปอาจเกิดความเสียหายแก่ผู้ว่าจ้างผู้ว่าจ้างมีสิทธิบอกเลิกสัญญาเสียได้โดยผู้รับจ้างไม่มีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายหรือค่าทดแทนใดๆจากผู้ว่าจ้างทั้งสิ้นนั้นหมายถึงไม่มีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายหรือค่าทดแทนเนื่องจากการบอกเลิกสัญญาเท่านั้นแต่ผู้รับจ้างหาสิทธิได้รับการใช้เงินตามควรค่าแห่งการงานที่ทำเพื่อกลับคืนสู่ฐานะดังที่เป็นอยู่เดิมในกรณีอีกฝ่ายหนึ่งใช้สิทธิเลิกสัญญาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๓๙๑ ไม่ค่าแห่งการงานตามมาตรา ๓๙๑ นั้นไม่จำต้องตีราคางานตรงตามงวดที่ระบุไว้ในสัญญา^{๒๗}

๒.๓ ผลของการเลิกสัญญาและการกลับคืนสู่ฐานะเดิม

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๓๙๑ บัญญัติว่า “เมื่อคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งได้ใช้สิทธิเลิกสัญญาแล้ว คู่สัญญาแต่ละฝ่ายจำเป็นต้องให้อีกฝ่ายหนึ่งได้กลับคืนสู่ฐานะดังที่เป็นอยู่เดิม...” ทำให้เกิดผลดังต่อไปนี้

๑. การกลับคืนสู่ฐานะเดิมของคู่สัญญา

๒. เงินที่ชำระแก่กันตามสัญญา เมื่อมีการบอกเลิกสัญญาผู้รับเงินต้องคืนเงินพร้อมดอกเบี้ยนับแต่วันที่ได้รับเงินไว้ ถ้ามิได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้ให้ใช้อัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๗ การคืนเงินในกรณีเลิกสัญญาตามมาตรา ๓๙๑ ไม่อยู่ในบังคับของมาตรา ๒๒๔ ซึ่งให้คิดดอกเบี้ยนับแต่วันผิดนัด

๓. เมื่อมีการเลิกสัญญาการงานที่ได้กระทำให้แก่กันตามสัญญาซึ่งโดยสภาพไม่อาจคืนได้ต้องใช้เงินแทนตามสมควรแก่ค่าของงานนั้น

๔. การยอมให้ใช้ทรัพย์สินตามสัญญา เมื่อมีการเลิกสัญญาโดยสภาพไม่อาจคืนให้แก่กันได้จึงต้องชดใช้เงินแทนตามสมควรแก่ค่าของการใช้ทรัพย์สินนั้น

๕. การเลิกสัญญาต้องมีเหตุตามสัญญาหรือเหตุตามกฎหมาย

๖. การแสดงเจตนาเลิกสัญญาไม่มีแบบ

๗. การเลิกสัญญาอาจเกิดขึ้นโดยปริยาย

๘. สัญญาเมื่อเกิดแล้วจะไม่เลิกเอง หากประสงค์จะเลิกสัญญาต้องบอกเลิก

^{๒๖} คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๗๑๙๕/๒๕๕๕

^{๒๗} คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๕๕๖/๒๕๒๙

๙. แม้มาตรา ๓๙๑ จะเป็นกรณีการเลิกสัญญาเพียงฝ่ายเดียวแล้วกลับคืนสู่ฐานะเดิมแต่อย่างไรก็ตามการเลิกสัญญาโดยคู่สัญญาตกลงกันก็ต้องกลับคืนสู่ฐานะเดิม

๑๐. คู่สัญญาตกลงกันว่า เมื่อเลิกสัญญากันแล้วไม่ต้องกลับคืนสู่ฐานะเดิมยอมกระทำได้ศาลฎีกาวางหลักไว้ในกรณีทรัพย์สินที่ส่งมอบ

ศึกษาจากคำพิพากษาฎีกาต่อไปนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๗๕/๒๕๒๑ โจทก์ทำสัญญาตกลงกับจำเลยให้จำเลยสร้างโรงภาพยนตร์และตึกแถวลงในที่ดินของโจทก์ด้วยค่าใช้จ่ายของจำเลยเองโดยโจทก์ต้องยอมให้จำเลยเช่ามีกำหนด ๒๐ ปี จำเลยผิดสัญญาในการก่อสร้างตามที่ตกลงกันไว้ โจทก์ได้บอกเลิกสัญญากับจำเลยโดยชอบแล้ว ดังนี้ สัญญาและข้อผูกพันต่าง ๆ ในสัญญาก่อสร้างต้องสิ้นสุดลงจำเลยจึงไม่มีสิทธิที่จะเช่าหรือครอบครองโรงภาพยนตร์และตึกแถวตามสัญญานั้นอีกต้องคืนที่ดินพร้อมด้วยสิ่งปลูกสร้างดังกล่าวให้โจทก์ส่วนโจทก์ก็ต้องชดใช้ค่าก่อสร้างอันเป็นผลงานที่จำเลยสร้างลงไปให้แก่จำเลยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๓๙๑ วรรคสาม

คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๓๖/๒๕๑๘ จำเลยที่ ๑ ได้ทำหนังสือสัญญาเช่าซื้อรถยนต์บรรทุกจากโจทก์จำเลยนำสืบพยานบุคคลว่าขณะทำสัญญาเช่าซื้อกันได้มีข้อตกลงกันเป็นพิเศษด้วยว่า หากจำเลยไม่ได้ดำเนินการบรรทุกน้ำมัน โจทก์รับรถคืนพร้อมกับบริเงินที่จำเลยชำระในงวดแรกโดยไม่เรียกร้องค่าเสียหายใด ๆ เจตนาของคู่กรณีไม่ได้ถือสัญญาเช่าซื้อเป็นสำคัญ เช่นนี้เป็นกรณำสืบพยานบุคคลเพื่อเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อความในสัญญาเช่าซื้อ ซึ่งกฎหมายบังคับให้ต้องทำเป็นหนังสือต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๙๔ จำเลยชำระเงินค่าเช่าซื้องวดแรกบางส่วนในวันทำสัญญาแล้วผิดสัญญาไม่ได้ชำระอีกเลย โจทก์บอกเลิกสัญญา จำเลยต้องชดใช้ค่าที่โจทก์ยอมให้ใช้ทรัพย์สินที่เช่าซื้อในระหว่างที่ทรัพย์สินอยู่ในความครอบครองของจำเลย ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๓๙๑ วรรคสาม โจทก์ฟ้องเรียกค่าเสียหายที่จำเลยผิดสัญญาเช่าซื้อโดยอาศัยค่าเช่าที่โจทก์อาจนำทรัพย์สินที่เช่าซื้อ ไปให้เช่าเป็นเกณฑ์คำนวณมีอายุความ ๑๐ ปี ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๖๔ ไม่ใช่ ๕ ปี ตามมาตรา ๑๖๕

คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๘/๒๕๑๗ จำเลยทำสัญญาจะขายที่ดินให้โจทก์ โจทก์วางมัดจำ ๓,๐๐๐ บาท ค่าที่ดินตกลงชำระกันเป็นงวด ๆ เมื่อได้ชำระค่าที่ดินไปบ้างแล้ว โจทก์ฟ้องให้จำเลยคืนเงินและเช็คที่ได้ชำระค่าที่ดินไปตามสำเนาหนังสือบอกเลิกสัญญาท้ายฟ้อง อ้างเหตุแต่กร้าวที่โจทก์ถูกตำรวจจับเรื่องอายุเช็คซึ่งหาว่าจำเลยผิดสัญญาไม่สามารถไปโอนเงินสดให้แต่ตามฟ้องโจทก์หาได้กล่าวอ้างตั้งประเด็นว่า จำเลยทำผิดสัญญาแต่ประการใดไม่ กลับอ้างว่าจำเลยไม่สุจริตพยายามกลั่นแกล้งให้โจทก์ได้รับความเดือดร้อนอับอายโดยถูกพนักงานสอบสวนควบคุมตัว จึงไม่ประสงค์ซื้อที่ดินต่อไป ดังนี้ แสดงว่าเหตุเลิกสัญญาไม่ใช่เกิดจากจำเลยทำผิดสัญญาข้อใด ๆ แต่เป็นเพราะโจทก์ไม่พอใจจำเลย จึงไม่ต้องการซื้อที่ดินเท่านั้น การเลิกสัญญานอกจากจะได้ระบุไว้ชัดในสัญญาว่า ให้เลิกกันได้อย่างไรแล้วก็ต้องเป็นไป ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย คือ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๓๘๗, ๓๘๘, ๓๘๙ และมาตรา ๔๖๖ ฯลฯ แม้ตามสัญญาจะระบุว่า ถ้าผู้ซื้อ (โจทก์) ผิดสัญญาโดยไม่ซื้อที่ดินแปลงดังกล่าว ผู้ซื้อยอมให้ผู้ขาย (จำเลย) บริเงินมัดจำก็เป็นแต่ข้อสัญญาที่ให้ถือปฏิบัติไปตามมาตรา ๓๗๘ นั้นเอง จะแปลเลยไปถึงกับว่าเมื่อโจทก์แสดงเจตนาไม่ซื้อที่ดินแล้วเท่ากับผิดสัญญาแล้วหาได้ไม่ เพราะการทำผิดสัญญาก็ยังไม่เกิดขึ้นสัญญาข้อนี้ไม่ได้ให้สิทธิแก่โจทก์ที่จะบอกเลิกสัญญากับจำเลยได้ อย่างไรก็ดี การที่โจทก์บอกปิดเลิกสัญญาเสียตามชอบใจไม่มีผลให้สัญญาจะซื้อขายระงับสิ้นความผูกพันต่อกัน โจทก์จะเรียกร้องเอาค่าที่ดินที่ชำระไปแล้วคืนโดยอาศัยสิทธิเรียกเงินคืนจากการเลิกสัญญาตามมาตรา ๓๙๑ ไม่ได้ สัญญาซื้อขายเป็นสัญญาต่างตอบแทนคู่สัญญาจะต้องพร้อมที่จะปฏิบัติตามสัญญาทั้งสองฝ่ายพร้อม ๆ กันตามความหมายในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๓๖๙ จำเลยจะบังคับให้โจทก์ชำระค่าที่ดินไปก่อนทำการโอนตลอดจนส่งมอบที่ดินคืนตามฟ้องแย้งไม่ได้

คำพิพากษาฎีกาที่ ๘๕๓/๒๕๒๒ ข้อตกลงในสัญญาจะซื้อขายนาว่าถ้าจำเลยผู้ซื้อชำระราคาไม่ครบครบโจทก์เรียกนาและคืนเงินได้ ฉะนั้น เมื่อจำเลยชำระราคาไม่ครบครบโจทก์ขอคืนเงินที่จำเลยชำระแล้ว และเรียกคืนที่ดิน ถือได้ว่าโจทก์ได้แสดงเจตนาเลิกสัญญาโดยปริยายแล้ว

สัญญาทำเป็นหนังสือ การแสดงเจตนาเลิกสัญญาไม่ต้องทำเป็นหนังสือ

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๑๒๙/๒๕๐๔ การตกลงเลิกสัญญาจะซื้อขายที่ดินและคืนเงินมัดจำกันนั้น ไม่ใช่เป็นการปลดหนี้ตามความหมายในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และไม่มีกฎหมายบัญญัติให้ทำเป็นหนังสือ ฉะนั้นเพียงแต่มีการแสดงเจตนาต่อกันก็ย่อมสมบูรณ์

คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๒๔๐/๒๕๒๓ ในขณะที่โจทก์จำเลยทำสัญญาจะซื้อขายที่ดินกันทั้งสองฝ่ายต่างไม่ทราบว่ามีผู้ยื่นคำร้องขอแสดงกรรมสิทธิ์ที่ดินแปลงที่จะซื้อขายกันนี้ และตามสัญญาดังกล่าวโจทก์จะต้องชำระเงินค่าที่ดินงวดสุดท้ายในวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๑๗ แล้วจำเลยจะต้องโอนกรรมสิทธิ์ให้โจทก์ทันที แต่ในระหว่างนั้นปรากฏว่าจำเลยกำลังเป็นความอยู่กับผู้ร้องขอแสดงกรรมสิทธิ์ในที่ดินแปลงนี้ จำเลยจึงไม่มีทางที่จะโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินพิพาทให้โจทก์ได้ไม่ว่าโจทก์จะชำระหนี้ตามกำหนดหรือไม่ ทั้งต่อมาเมื่อพ้นกำหนดเวลาที่จะต้องชำระเงินงวดสุดท้ายแล้วต่างฝ่ายต่างก็เพิกเฉยต่อกันโดยโจทก์ไม่ได้ขอชำระหนี้และให้จำเลยโอนที่ดินให้ ส่วนจำเลยก็ไม่ได้บอกกล่าวให้โจทก์ชำระหนี้ตามกำหนดต่างฝ่ายต่างปล่อยให้เวลาล่วงเลยไปนับแต่วันครบกำหนดตามสัญญาเป็นเวลา ๓ ปีเศษ โจทก์จึงมีหนังสือบอกเลิกสัญญาและให้จำเลยคืนเงินมัดจำแก่โจทก์พฤติการณ์ดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นเจตนาของโจทก์จำเลยว่าต่างฝ่ายต่างสมัครใจเลิกสัญญากันโดยปริยายแล้ว สัญญาจะซื้อขายที่ดินที่โจทก์จำเลยทำกันไว้จึงไม่มีผลผูกพันต่อไปโจทก์จำเลยต่างต้องคืนสู่ฐานะที่เป็นอยู่เดิม จำเลยจึงต้องคืนเงินมัดจำแก่โจทก์

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๕๐๗/๒๕๑๒ จำเลยกล่าวหาว่าบิดาโจทก์ยกยอกไม้ เพื่อระงับข้อพิพาท โจทก์ผู้เป็นบุตรได้เข้าทำสัญญาแทนบิดายอมส่งไม้ให้จำเลย โดยจำเลยจะชำระเงินค่าไม้ โจทก์จึงตกอยู่ในฐานะเป็นคู่กรณีกับจำเลย สัญญานี้จึงเป็นสัญญาประนีประนอมยอมความตามสัญญาโจทก์จำเลย มีหน้าที่ชำระหนี้ต่างตอบแทนซึ่งกันและกันครั้นเมื่อโจทก์ส่งไม้มาตามสัญญา ไม้เสื่อมคุณภาพเพราะความผิดของโจทก์ที่ซุกกลาไม้ล่าช้า การชำระหนี้จึงกลายเป็นไร้ประโยชน์แก่จำเลย เมื่อจำเลยบอกปิดไม่รับมอบไม้ถือว่าเป็นการบอกเลิกสัญญาแล้ว โจทก์จะฟ้องบังคับให้จำเลยรับไม้และชำระเงินไม่ได้

ศึกษาจากฎีกาต่อไปนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๘๙/๒๔๙๙ ในสัญญาบ่งว่าก่อนที่จำเลยจะส่งไม้ลงเรือเป็นหน้าที่ของโจทก์จะต้องไปทำการวัดตรวจไม้กำหนดเครื่องหมายก่อนเมื่อโจทก์ไม่อาจพิสูจน์ว่าตนได้ปฏิบัติหน้าที่ครบถ้วนแล้ว และจำเลยเป็นฝ่ายผิดสัญญาแต่กลับปรากฏว่าจำเลยเตรียมเสียไม้ไว้ตามสัญญาแล้วหากโจทก์ไม่ส่งคนไปวัดไม้จนกระทั่งจำเลยได้ใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาและรับเงินมัดจำแล้วโจทก์ยังมีหนังสือขอความเห็นใจให้จำเลยผ่อนผันยึดอายุสัญญาต่อไปอีกเช่นนี้ ย่อมแสดงให้เห็นว่าโจทก์เป็นฝ่ายผิดสัญญาเองจำเลยจึงไม่ชำระหนี้ เป็นพฤติการณ์ที่จำเลยไม่ต้องรับผิดชอบหากเป็นผู้ผิดนัดไม่

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๙๕๐/๒๕๑๕ จำเลยทำสัญญากับโจทก์ให้โจทก์เช่าห้องในโรงแรมจำเลยตามสัญญากำหนดว่าโจทก์จะต้องเสนอแบบแปลนการตกแต่งห้องให้จำเลยอนุญาตและทำตามที่ทำจำเลยอนุมัติหาไม่ให้จำเลยเลิกสัญญาและรับเงินประกันการเช่าได้ แม้จะปรากฏว่าโจทก์เข้าไปจัดการตกแต่งห้อง โดยไม่ได้เสนอแบบแปลนต่อจำเลยเสียก่อน แต่การที่จำเลยมอบกุญแจห้องให้โจทก์เข้าไปตกแต่งห้องและมีคนของจำเลยเข้าไปงบการดูแลในการตกแต่ง ทั้งจำเลยก็กระทำการอยู่ในที่แห่งเดียวกัน ปล่อยให้โจทก์ตกแต่งห้องได้ โดยไม่คัดค้านประการใด พฤติการณ์แวดล้อมดังนี้เป็นปริยายว่าจำเลยได้อนุญาตให้โจทก์เข้าตกแต่งห้องเช่าได้โดยไม่ต้องยื่นแบบแปลนแล้ว จำเลยจะกลับมาอ้างว่าโจทก์ทำผิดสัญญา ไม่เสนอแบบแปลนก่อนตกแต่งหาได้ไม่จำเลยขัดขวางไม่ยอมปฏิบัติตามสัญญาให้เช่าและเป็นฝ่ายบอกเลิกสัญญาจนโจทก์ต้องมาฟ้องเรียกเงิน

ประกันการเช่าคืนและเรียกค่าเสียหาย ถือได้ว่าโจทก์ยินยอมเลิกการเช่ากับจำเลยแล้ว โจทก์มีสิทธิคิดดอกเบี้ยในเงินประกันการเช่าที่จะได้คืนจากจำเลยนับตั้งแต่วันที่จำเลยได้รับเงินนั้นไว้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๓๙๑ เมื่อโจทก์ขอเพียงนับตั้งแต่วันที่จำเลยบอกเลิกสัญญา ศาลย่อมพิพากษาให้เพียงเท่าที่โจทก์ขอส่วนดอกเบี้ยในเงินค่าเสียหายโจทก์เรียกได้นับแต่วันที่จำเลยผิดนัด เมื่อไม่ปรากฏวันผิดนัดแน่นอน ศาลย่อมคิดให้นับแต่วันฟ้อง

คำพิพากษาฎีกาที่ ๔๕๕/๒๕๐๖ จำเลยอ้างโจทก์เป็นนายฟ้องคดีและว่าความในศาลชั้นต้นชั้นอุทธรณ์และชั้นฎีกา ครั้นโจทก์ฟ้องคดีและว่าความในศาลชั้นต้นไปบ้างแล้ว จำเลยขอถอนโจทก์จากการเป็นนาย โจทก์แถลงไม่คัดค้านศาลฟังว่าการเลิกสัญญากิจการเกิดจากการตกลงกัน คู่สัญญายังมีสิทธิที่จะได้คืนสู่ฐานะที่เป็นอยู่เดิมโดยวิธีการในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๓๙๑ วรรค ๒,๓,๔ โดยเฉพาะก็คือ วรรค ๓ จำเลยต้องใช้เงินตามควรค่าแห่งการงานของโจทก์ และต้องคิดค่าจ้างตามรูปคดี หาใช้คิดแต่จำนวนค่าเสียหายที่เรียกร้องไม่ กรณีมาตรา ๓๙๑ วรรคสี่ ที่บัญญัติว่าการใช้สิทธิเลิกสัญญานั้นหากกระทบกระทั่งถึงสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายไม่นั้น เนื่องจากเหตุอันทำให้คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งมีสิทธิเลิกสัญญา เช่น การไม่ชำระหนี้โดยสิ้นเชิงหรือแต่บางส่วน การชำระหนี้ทั้งหมดหรือแต่บางส่วนกลายเป็นพันวิสัยเพราะเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งอันจะโทษลูกหนี้ได้ เหล่านี้อาจก่อความเสียหายแก่คู่สัญญาฝ่ายที่มีสิทธิเลิกสัญญาขึ้นได้ ซึ่งเมื่อเกิดความเสียหายแล้ว ถึงแม้มีการเลิกสัญญาความเสียหายนั้นก็ยังคงอยู่ ไม่ลบล้างความรับผิดชอบที่ลูกหนี้ได้ก่อขึ้น คู่สัญญาฝ่ายที่ต้องเสียหายย่อมมีสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนความเสียหายได้ (เทียบคำพิพากษาฎีกาที่ ๑๗๕/๒๕๒๑)

มาตรา ๓๙๒ การชำระหนี้ของคู่สัญญาอันเกิดแต่การเลิกสัญญานั้น ให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งมาตรา ๓๖๙

๒.๔ ลักษณะของสัญญาจ้างทำของ^{๒๔}

มาตรา ๕๘๗ อันว่าจ้างทำของนั้น คือสัญญาซึ่งบุคคลคนหนึ่ง เรียกว่าผู้รับจ้างตกลงจะทำการงานสิ่งใดสิ่งหนึ่งจนสำเร็จให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่ง เรียกว่าผู้ว่าจ้างและผู้ว่าจ้างตกลงจะให้สินจ้างเพื่อผลสำเร็จแห่งการที่ทำนั้น

มาตรา ๕๙๓ ถ้าผู้รับจ้างไม่เริ่มทำการในเวลาอันควร หรือทำการชักช้าฝ่าฝืนข้อกำหนดแห่งสัญญาก็ดี หรือทำการชักช้าโดยปราศจากความผิดของผู้ว่าจ้าง จนอาจคาดหมายล่วงหน้าได้ว่าการนั้น จะไม่สำเร็จภายในกำหนดเวลาที่ได้ตกลงกันไว้ก็ดี ผู้ว่าจ้างชอบที่จะเลิกสัญญาเสียได้มีพักต้องรอคอยให้ถึงเวลากำหนดส่งมอบของนั้นเลย

มาตรา ๕๙๖ ถ้าผู้รับจ้างส่งมอบการที่ทำไม่ทันเวลาที่ได้กำหนดไว้ในสัญญาก็ดี หรือถ้าไม่ได้กำหนดเวลาไว้ในสัญญาเมื่อล่วงพ้นเวลาอันควรแก่เหตุก็ดี ผู้ว่าจ้างชอบที่จะได้ลดสินจ้างลง หรือถ้าสาระสำคัญแห่งสัญญาอยู่ที่เวลาก็ชอบที่จะเลิกสัญญาได้

ศึกษาจากคำพิพากษาฎีกาต่อไปนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๙๗๕/๒๕๓๙ โจทก์บรรยายฟ้องว่าโจทก์ได้มอบสินค้าให้จำเลยไปขายแทนโจทก์จำเลยก็รับว่าได้รับสินค้าของโจทก์ไว้ขายจริงดังนี้ข้อตกลงระหว่างโจทก์กับจำเลยจึงเป็นเรื่องตัวแทนโจทก์ในฐานะตัวการฟ้องเรียกเงินที่จำเลยได้รับไว้เกี่ยวกับการเป็นตัวแทนของจำเลยไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นพิเศษจึงต้องใช้อายุความทั่วไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๑๖๔ เดิม อันเป็นบทกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในขณะที่โจทก์ใช้สิทธิเรียกร้องซึ่งมีกำหนด๑๐ปีบังคับเมื่อนับตั้งแต่โจทก์มอบ

^{๒๔} ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๓ ลักษณะ ๗ เอกเทศสัญญา (มาตรา ๕๘๗ ถึง มาตรา ๖๐๗)

สินค้าให้จำเลยไปขายแทนจนถึงวันฟ้องยังไม่เกิน ๑๐ ปี ฟ้องโจทก์จึงไม่ขาดอายุความ ที่จำเลยฎีกาว่าโจทก์ยังไม่มีสิทธินำคดีมาฟ้องเพราะโจทก์มิได้เรียกร้องให้จำเลยคืนค่าสินค้าที่ฝากให้จำเลยขายเสียก่อน จำเลยจึงมิได้โต้แย้งสิทธิของโจทก์นั้นข้อนี้แม้จำเลยมิได้ให้การไว้แต่เป็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจฟ้องอันเป็นปัญหาเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยประชาชนจำเลยย่อมมีสิทธิที่จะยกขึ้นอ้างซึ่งปัญหาเช่นว่านั้นในชั้นฎีกาได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา ๒๔๙ วรรคสอง และศาลฎีกามีอำนาจวินิจฉัยให้ได้ปัญหานี้โจทก์ได้ให้หมายความมีหนังสือแจ้งให้จำเลยส่งมอบเงินค่าสินค้าที่ฝากให้จำเลยขายส่วนที่ยังเหลืออยู่ภายใน ๓ วันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือซึ่งจำเลยได้รับหนังสือดังกล่าวแล้วเมื่อจำเลยยังมีได้ชำระหนี้ตามหนังสือนั้นให้โจทก์ภายในกำหนดเวลาดังกล่าวจึงเป็นการโต้แย้งสิทธิของโจทก์โจทก์ย่อมมีอำนาจนำคดีนี้มาฟ้องจำเลยให้รับผิดชอบในหนี้ดังกล่าวต่อโจทก์ได้^{๒๙}

มาตรา ๖๐๕ ถ้าการที่จำยังทำไม่แล้วเสร็จอยู่ตรวจใดผู้ว่าจ้างอาจบอกเลิกสัญญาได้เมื่อเสียค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้รับจ้างเพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันเกิดแต่เลิกสัญญานั้น

๒.๕ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

คดีแพ่งคือคดีที่มีการโต้แย้งสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคลตามกฎหมายแพ่ง เช่น การฟ้องให้ผู้กู้ชำระเงินตามสัญญากู้หรือการฟ้องให้ผู้ละเมิดชดใช้ค่าเสียหายเป็นต้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าวัตถุประสงค์ของการฟ้องมุ่งให้จำเลยชำระเงินมิใช่มุ่งที่จะให้จำเลยต้องถูกลงโทษ เช่น จำคุก ดังเช่นคดีอาญา และนอกจากจะเป็นเรื่องพิพาทกันดังกล่าวแล้ว อาจเป็นเรื่องที่กฎหมายกำหนดให้บุคคลใช้สิทธิทางศาลเพื่อรับรองคุ้มครองสิทธิของตน เช่นการร้องขอให้ศาลมีคำสั่งแสดงกรรมสิทธิ์ในที่ดิน โดยการครอบครองปรปักษ์ซึ่งถือเป็นคดีไม่มีข้อพิพาท

คดีแพ่งจึงเป็นคดีที่มีการโต้แย้งสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคลตามกฎหมายแพ่ง เช่น การฟ้องให้ผู้กู้ชำระเงินตามสัญญากู้หรือการฟ้องให้ผู้ละเมิดชดใช้ค่าเสียหายเป็นต้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าวัตถุประสงค์ของการฟ้องมุ่งที่จะบังคับให้จำเลยชำระเงินมิใช่มุ่งที่จะให้จำเลยต้องถูกลงโทษ เช่น จำคุก ดังเช่นคดีอาญา

๒.๕.๒ การเสนอคดีต่อศาล

มาตรา ๒ ห้ามมิให้เสนอคำฟ้องต่อศาลใด เว้นแต่

(๑) เมื่อได้พิจารณาถึงสภาพแห่งคำฟ้องและชั้นของศาลแล้ว ปรากฏว่าศาลนั้นมีอำนาจที่จะพิจารณาพิพากษาคดีนั้นได้ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยพระธรรมนูญศาลยุติธรรม และ

(๒) เมื่อได้พิจารณาถึงคำฟ้องแล้ว ปรากฏว่าคดีนั้นอยู่ในเขตศาลนั้นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยศาลที่จะรับคำฟ้อง และตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่กำหนดเขตศาลด้วย

มาตรา ๔ เว้นแต่จะมีบทบัญญัติเป็นอย่างอื่น

(๑) คำฟ้อง ให้เสนอต่อศาลที่จำเลยมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาล หรือต่อศาลที่มูลคดีเกิดขึ้นในเขตศาลไม่ว่าจำเลยจะมีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักรหรือไม่

(๒) คำร้องขอ ให้เสนอต่อศาลที่มูลคดีเกิดขึ้นในเขตศาล หรือต่อศาลที่ผู้ร้องมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาล

มาตรา ๕๕ เมื่อมีข้อโต้แย้งเกิดขึ้นเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคลใดตามกฎหมายแพ่งหรือบุคคลใดจะต้องใช้สิทธิทางศาล บุคคลนั้นชอบที่จะเสนอคดีของตนต่อศาลส่วนแพ่งที่มีเขตอำนาจได้ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายแพ่งและประมวลกฎหมายนี้

^{๒๙} <http://deka.supremecourt/seurch/index> สืบค้น ๘ พ.ค.๖๓

การดำเนินคดีแพ่งเป็นเรื่องการดำเนินการเกี่ยวกับข้อพิพาททางแพ่งหรือการใช้สิทธิทางศาล ในทางแพ่ง การที่ผู้ใดจะมีอำนาจดำเนินคดีแพ่งหรืออำนาจฟ้องนั้น ต้องพิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา ๕๕ ซึ่งเป็นแม่บทของการดำเนินคดีแพ่ง

(๑) คำฟ้องทั่วไปให้เสนอต่อศาลที่จำเลยมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาล หรือต่อศาลที่มูลคดีเกิดขึ้นในเขตศาล

(๒) คำร้องขอทั่วไป ให้เสนอต่อศาลที่มูลคดีเกิดขึ้นในเขตศาล หรือต่อศาลที่ผู้ร้องมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาล แต่กรณีคดีเกิดขึ้นในเรือไทยหรืออากาศยานไทยที่อยู่นอกราชอาณาจักรให้ศาลแพ่งมีเขตอำนาจ

มาตรา ๖๐ คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือผู้แทนโดยชอบธรรมในกรณีที่คู่ความเป็นผู้ไร้ความสามารถ หรือผู้แทนในกรณีที่คู่ความเป็นนิติบุคคล จะว่าความด้วยตนเองและดำเนินกระบวนการพิจารณา ทั้งปวงตามที่เห็นสมควร เพื่อประโยชน์ของตน หรือจะแต่งตั้งทนายความคนเดียวหรือหลายคนให้ว่าความและดำเนินกระบวนการพิจารณาแทนตนก็ได้

ถ้าคู่ความหรือผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้แทนดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ทำหนังสือมอบอำนาจให้บุคคลใดเป็นผู้แทนตนในคดี ผู้รับมอบอำนาจเช่นนั้นจะว่าความอย่างทนายความไม่ได้ แต่ยอมตั้งทนายความเพื่อดำเนินกระบวนการพิจารณาได้

มาตรา ๖๒ ทนายความซึ่งคู่ความได้ตั้งแต่นั้นมีอำนาจว่าความและดำเนินกระบวนการพิจารณาใด ๆ แทนคู่ความได้ตามที่เห็นสมควรเพื่อรักษามลประโยชน์ของคู่ความนั้น แต่ถ้ากระบวนการพิจารณาใดเป็นไปในทางจำหน่ายสิทธิของคู่ความ เช่น การยอมรับตามที่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งเรียกร้องการถอนฟ้อง การประนีประนอมยอมความ การสละสิทธิ หรือใช้สิทธิในการอุทธรณ์หรือฎีกา หรือในการขอให้พิจารณาคดีใหม่ ทนายความไม่มีอำนาจที่จะดำเนินกระบวนการพิจารณาเช่นนี้ได้ โดยมีได้รับอำนาจจากตัวความโดยชัดแจ้ง อำนาจโดยชัดแจ้งเช่นนี้จะระบุให้ไว้ในใบแต่งตั้งทนายสำหรับคดีเรื่องนั้น หรือทำเป็น ใบมอบอำนาจต่างหากในภายหลังใบเดียวหรือหลายใบก็ได้ และในกรณีหลังนี้ให้ใช้บทบัญญัติมาตรา ๖๑ บังคับ

๒.๕.๓ การพิจารณาพิพากษาในศาลชั้นต้น

มาตรา ๑๔๕ ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยการอุทธรณ์ ฎีกาและการพิจารณาใหม่ คำพิพากษาหรือคำสั่งใด ๆ ให้ถือว่าผูกพันคู่ความในกระบวนการพิจารณาของศาลที่พิพากษาหรือมีคำสั่งนับตั้งแต่วันที่ได้พิพากษาหรือมีคำสั่ง จนถึงวันที่คำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นได้ถูกเปลี่ยนแปลง แก้ไขกลับหรือดเสียถ้าหากมี

ถึงแม้ศาลจะได้กล่าวไว้โดยทั่วไปว่าให้ใช้คำพิพากษาบังคับแก่บุคคลภายนอกซึ่งมิได้เป็นคู่ความในกระบวนการพิจารณาของศาลด้วยก็ดี คำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นย่อมไม่ผูกพันบุคคลภายนอก เว้นแต่ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๔๒ (๑) มาตรา ๒๔๕ และมาตรา ๓๖๖ และในข้อต่อไปนี้

(๑) คำพิพากษาเกี่ยวกับฐานะหรือความสามารถของบุคคล หรือคำพิพากษาสั่งให้เลิกนิติบุคคล หรือคำสั่งเรื่องล้มละลายเหล่านี้ บุคคลภายนอกจะยกขึ้นอ้างอิงหรือจะชี้ยันแก่บุคคลภายนอกก็ได้

(๒) คำพิพากษาที่วินิจฉัยถึงกรรมสิทธิ์แห่งทรัพย์สินใด ๆ เป็นคุณแก่คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง อาจชี้ยันแก่บุคคลภายนอกได้ เว้นแต่บุคคลภายนอกนั้นจะพิสูจน์ได้ว่าตนมีสิทธิดีกว่า

มาตรา ๑๔๗ คำพิพากษาหรือคำสั่งใด ซึ่งตามกฎหมายจะอุทธรณ์หรือฎีกาหรือมีคำขอให้พิจารณาใหม่ไม่ได้นั้น ให้ถือว่าเป็นที่สุดตั้งแต่วันที่ได้อ่านเป็นต้นไป

คำพิพากษาหรือคำสั่งใดซึ่งอาจอุทธรณ์ฎีกา หรือมีคำขอให้พิจารณาใหม่ได้นั้นถ้ามิได้อุทธรณ์ฎีกาหรือร้องขอให้พิจารณาใหม่ภายในเวลาที่กำหนดไว้ ให้ถือว่าเป็นที่สุดตั้งแต่ระยะเวลาเช่นว่านั้นได้สิ้นสุดลง ถ้าได้มีอุทธรณ์ ฎีกา หรือมีคำขอให้พิจารณาใหม่ และศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาหรือศาลชั้นต้น ซึ่งพิจารณาคดีเรื่อง

นั้นใหม่ มีคำสั่งให้จำหน่ายคดีเสียจากสารบบความตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๓๒ คำพิพากษาหรือคำสั่งเช่นนั้น
นั้นให้ถือว่าเป็นที่สุดตั้งแต่วันที่ที่มีคำสั่งให้จำหน่ายคดีจากสารบบความ

คู่ความฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดอาจยื่นคำขอต่อศาลชั้นต้นซึ่งพิจารณาคดีนั้น ให้ออกใบสำคัญแสดงว่า
คำพิพากษาหรือคำสั่งในคดีนั้นได้ถึงที่สุดแล้ว

มาตรา ๑๔๙ ค่าฤชาธรรมเนียม ได้แก่ ค่าธรรมเนียมศาล ค่าสืบพยานหลักฐานนอกศาลค่า
ป่วยการ ค่าพาหนะเดินทาง และค่าเช่าที่พักของพยาน ผู้เชี่ยวชาญ ล่าม และเจ้าพนักงานศาล ค่าทนายความ
ค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี ตลอดจนค่าธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายอื่น ๆ บรรดาที่กฎหมายบังคับให้ชำระ

ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นว่าด้วยการยกเว้น
ค่าธรรมเนียมศาล ค่าธรรมเนียมศาลที่เป็นค่าขึ้นศาลให้คู่ความผู้ยื่นคำฟ้องเป็นผู้ชำระเมื่อยื่นคำฟ้อง
ค่าธรรมเนียมศาลนั้น ให้ชำระหรือนำมาวางศาลเป็นเงินสดหรือเช็คซึ่งธนาคารรับรอง โดยเจ้าพนักงานศาลออก
ใบรับให้ หรือตามวิธีการที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา

คำฟ้อง คำฟ้องอุทธรณ์ คำฟ้องฎีกา คำร้องสอด คำให้การ หรือคำร้องคำขออื่นซึ่งได้ยื่นต่อ
ศาลพร้อมคำร้องขอยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลตามมาตรา ๑๕๖ ตลอดจนการดำเนินกระบวนการพิจารณาในชั้นได้
สวนคำร้องดังกล่าว ไม่ต้องนำเงินค่าธรรมเนียมศาลและเงินวางศาลมาชำระ เว้นแต่ศาลจะได้ยกคำร้องนั้นเสีย

มาตรา ๑๕๗ เมื่อได้ส่งหมายเรียกและคำฟ้องให้จำเลยแล้ว ให้จำเลยทำคำให้การเป็นหนังสือ
ยื่นต่อศาลภายในสิบห้าวันให้จำเลยแสดงโดยชัดแจ้งในคำให้การว่าจำเลยยอมรับหรือปฏิเสธข้ออ้างของโจทก์
ทั้งสิ้นหรือแต่บางส่วน รวมทั้งเหตุแห่งการนั้น...

๒.๕.๔ การอุทธรณ์

มาตรา ๒๒๔ วรรคแรก ในคดีที่ราคาทรัพย์สินหรือจำนวนทุนทรัพย์ที่พิพาทกันในชั้นอุทธรณ์ไม่
เกินห้าหมื่นบาทหรือไม่เกินจำนวนที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา ห้ามมิให้คู่ความอุทธรณ์ในข้อเท็จจริง เว้นแต่ผู้
พิพาทขาที่หนึ่งพิจารณาคดีนั้นในศาลชั้นต้นได้ทำความเห็นแย้งไว้หรือได้รับรองว่ามีเหตุอันควรอุทธรณ์ได้ หรือ
ถ้าไม่มีความเห็นแย้งหรือคำรับรองเช่นนั้นต้องได้รับอนุญาตให้อุทธรณ์เป็นหนังสือจากอธิบดีผู้พิพากษาชั้นต้น
หรืออธิบดีผู้พิพากษามาคนผู้มีอำนาจ แล้วแต่กรณี

อุทธรณ์ให้ทำเป็นหนังสือยื่นต่อศาลชั้นต้นซึ่งมีคำพิพากษาหรือคำสั่งภายในกำหนด ๑ เดือน โดย
ผู้อุทธรณ์ต้องนำเงินค่าธรรมเนียมซึ่งจะต้องใช้ให้แก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งมาวางศาลพร้อมกับอุทธรณ์นั้นด้วย หากไม่
นำมาวางศาลก็สั่งไม่รับอุทธรณ์ได้เลย (ตามมาตรา ๒๒๙) เงินค่าธรรมเนียมนี้ เป็นเงินที่วางเพื่อประกันว่าหากใน
ที่สุดศาลอุทธรณ์พิพากษาให้ผู้อุทธรณ์รับผิดชอบใช้ค่าฤชาธรรมเนียมแทนคู่ความที่ชนะคดีแล้ว ผู้ชนะคดีจะมีสิทธิได้รับ
ค่าธรรมเนียมที่ได้ออกใช้ก่อนจากเงินที่ผู้อุทธรณ์วางไว้ได้โดยผู้ชนะคดีไม่ต้องดำเนินการบังคับคดี และเมื่อมีคำ
พิพากษาถึงที่สุดให้โจทก์ชนะคดีและให้จำเลยรับผิดชอบในค่าธรรมเนียมแล้ว โจทก์ย่อมมีสิทธิที่จะขอรับ
ค่าธรรมเนียมที่จำเลยอุทธรณ์วางไว้ต่อศาล เพื่อชำระค่าธรรมเนียมที่จำเลยต้องใช้ให้แก่ตนได้ (แต่โจทก์ไม่มี
สิทธิที่จะมาขอรับไปก่อนที่ศาลจะมีคำพิพากษาถึงที่สุด) หากคู่ความผู้อุทธรณ์ไม่นำเงินค่าธรรมเนียมตาม
มาตรา ๒๒๙ นี้มาวางศาล ศาลก็ชอบที่จะสั่งไม่รับอุทธรณ์ได้ทันทีโดยไม่ต้องสั่งให้ชำระหรือวาง
ค่าธรรมเนียมศาลให้ถูกต้องตามมาตรา ๑๘ เสียก่อน

๒.๕.๕ การฎีกา

มาตรา ๒๔๗ การฎีกาคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์ ให้กระทำได้เมื่อได้รับอนุญาตจาก
ศาลฎีกา

การขออนุญาตฎีกา ให้ยื่นคำร้องพร้อมกับคำฟ้องฎีกาต่อศาลชั้นต้นที่มีคำพิพากษาหรือคำสั่ง
ในคดีนั้นภายในกำหนดหนึ่งเดือนนับแต่วันที่ได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์ แล้วให้ศาลชั้นต้นรับ
ส่งคำร้องพร้อมคำฟ้องฎีกาดังกล่าวไปยังศาลฎีกา และให้ศาลฎีกาพิจารณาวินิจฉัยคำร้องให้เสร็จสิ้นโดยเร็ว

มาตรา ๒๔๙ ให้ศาลฎีกาพิจารณานุญาตให้ฎีกาตามมาตรา ๒๔๗ ได้ เมื่อเห็นว่าปัญหาตามฎีกานั้นเป็นปัญหาสำคัญที่ศาลฎีกาควรวินิจฉัย

ปัญหาสำคัญตามวรรคหนึ่ง ให้รวมถึงกรณีดังต่อไปนี้

(๑) ปัญหาที่เกี่ยวพันกับประโยชน์สาธารณะ หรือความสงบเรียบร้อยของประชาชน

(๒) เมื่อคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์ได้วินิจฉัยข้อกฎหมายที่สำคัญขัดกันหรือขัดกับแนวบรรทัดฐานของคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลฎีกา

(๓) คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์ได้วินิจฉัยข้อกฎหมายที่สำคัญซึ่งยังไม่มีแนวคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลฎีกามาก่อน

(๔) เมื่อคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์ขัดกับคำพิพากษาหรือคำสั่งอันถึงที่สุดของศาลอื่น

(๕) เพื่อเป็นการพัฒนาการตีความกฎหมาย

(๖) ปัญหาสำคัญอื่นตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา

ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาตามมาตราสอง (๖) เมื่อได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาและประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

ในกรณีที่ศาลฎีกามีคำสั่งไม่อนุญาตให้ฎีกา ให้คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์เป็นที่สุดท้ายตั้งแต่วันที่ได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น

ในกรณีที่ศาลอุทธรณ์ได้พิพากษาหรือมีคำสั่งแล้ว ให้ยื่นฎีกาได้ภายใน ๑ เดือน นับแต่วันที่ได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งศาลอุทธรณ์นั้น โดยให้นำบทบัญญัติว่าด้วยอุทธรณ์มาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่ห้ามมิให้ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงในคดีที่มีทุนทรัพย์ที่พิพาทในชั้นฎีกาไม่เกิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท เว้นแต่ผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณาคดีในศาลชั้นต้นหรืออุทธรณ์ได้มีความเห็นแย้งไว้ หรือรับรองว่ามีเหตุอันควรฎีกาได้ หรือได้รับอนุญาตให้ยื่นฎีกาเป็นหนังสือจากอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์แล้วแต่กรณี แต่ห้ามมิให้ใช้บังคับในคดีเกี่ยวกับสิทธิแห่งสภาพบุคคล หรือสิทธิในครอบครัว และคดีไม่มีทุนทรัพย์ เว้นแต่คดีฟ้องขับไล่ออกจากอสังหาริมทรัพย์ อันมีค่าเช่าขณะยื่นฟ้องไม่เกินเดือนละ ๑๐,๐๐๐ บาท (ตามมาตรา ๒๔๗-๒๕๒)

๒.๑๔ หลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติในการอุทธรณ์ ฎีกาคดีแพ่งและอุทธรณ์คดีปกครอง^{๑๐}

๑. คดีแพ่งที่มีจำนวนทุนทรัพย์ในชั้นอุทธรณ์หรือฎีกาไม่เกิน ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท และศาลพิพากษาให้ส่วนราชการเป็นฝ่ายแพ้คดีหรือพิพากษาให้ส่วนราชการชนะคดีไม่เต็มตามฟ้อง กรณีจะอุทธรณ์ฎีกาหรือไม่ ให้อยู่ในดุลพินิจของส่วนราชการเจ้าของคดีและพนักงานอัยการที่สำนักงานอัยการสูงสุดมอบหมาย โดยไม่ต้องส่งเรื่องให้กระทรวงการคลังพิจารณา ทั้งนี้โดยคำนึงถึงความเป็นธรรมและประโยชน์ของทางราชการเป็นสำคัญ

๒. กรณีที่ส่วนราชการเจ้าของคดีและพนักงานอัยการที่สำนักงานอัยการสูงสุดมอบหมายมีความเห็นไม่ตรงกัน ให้พิจารณาว่า การอุทธรณ์ ฎีกา จะเป็นประโยชน์กับทางราชการและผลของคำพิพากษาจะใช้เป็นบรรทัดฐาน ให้ดำเนินการอุทธรณ์ ฎีกาต่อไป โดยไม่ต้องส่งเรื่องให้กระทรวงการคลังพิจารณา

๓. คดีแพ่งที่มีจำนวนทุนทรัพย์ในชั้นอุทธรณ์หรือฎีกาเกินกว่า ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท และศาลพิพากษาให้ส่วนราชการเป็นฝ่ายแพ้คดี หรือพิพากษาให้ส่วนราชการชนะคดีไม่เต็มตามฟ้องหากส่วนราชการเจ้าของคดีและพนักงานอัยการที่สำนักงานอัยการสูงสุดมอบหมายเห็นควรอุทธรณ์ ฎีกาต่อไป ให้ส่วนราชการดำเนินการอุทธรณ์ ฎีกา โดยไม่ต้องส่งเรื่องให้กระทรวงการคลังพิจารณา

^{๑๐} หนังสือกระทรวงการคลังที่ กค ๐๔๐๖.๒/ว๔๔ ลงวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๙

๔. กรณีที่ส่วนราชการเจ้าของคดีและพนักงานอัยการที่สำนักงานอัยการสูงสุดมอบหมาย มีความเห็นไม่ตรงกันว่า คดีไม่ควรอุทธรณ์ ฎีกา ให้ดำเนินการอุทธรณ์ฎีกาไปก่อนเนื่องจากเป็นคดีที่มีทุนทรัพย์ สูงแล้ว จึงส่งเรื่องให้กระทรวงการคลังพิจารณาโดยเร็ว

๒.๖ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม^{๑๑}

๒.๖.๑ การตรวจการจ้างและการควบคุมงานก่อสร้าง

ข้อ ๗๒ คณะกรรมการตรวจการจ้าง

(๑) ตรวจสอบรายงานการปฏิบัติงานของผู้รับจ้าง และเหตุการณ์แวดล้อมที่ผู้ควบคุมงาน รายงาน โดยตรวจสอบกับแบบรูปรายละเอียด และข้อกำหนดในสัญญาทุกสัปดาห์ หรือพิจารณาการสั่งหยุดงาน หรือพักงานของผู้ควบคุมงานแล้วรายงานหัวหน้าส่วนราชการเพื่อพิจารณาสั่งการต่อไป

(๒) การดำเนินการตาม (๑) ในกรณีมีข้อสงสัยหรือกรณีที่เห็นว่าตามหลักวิชาการช่างไม่น่าจะเป็นไปได้ให้ออกตรวจงานจ้าง ณ สถานที่กำหนดไว้ในสัญญาหรือที่ตกลงให้ทำงานจ้างนั้น ๆ โดยให้มีอำนาจสั่งเปลี่ยนแปลงแก้ไขเพิ่มเติม หรือตัดทอนงานจ้างได้ตามที่เห็นสมควรและตามหลักวิชาการช่าง เพื่อให้เป็นไปตามแบบรูปรายละเอียดและข้อกำหนดในสัญญา

(๓) โดยปกติให้ตรวจผลงานที่ผู้รับจ้างส่งมอบภายใน ๓ วันทำการ นับแต่วันที่ประธานกรรมการได้รับทราบการส่งมอบงาน และให้ทำการตรวจรับให้เสร็จสิ้นไปโดยเร็วที่สุด

(๔) เมื่อตรวจเห็นว่าเป็นการถูกต้องครบถ้วนเป็นไปตามแบบรูปรายละเอียดและข้อกำหนดในสัญญาแล้ว ให้ถือว่าผู้รับจ้างส่งมอบงานครบถ้วนตั้งแต่วันที่ผู้รับจ้างส่งงานนั้น และให้ทำใบรับรองผลการปฏิบัติงานทั้งหมดหรือเฉพาะงวด แล้วแต่กรณี โดยลงชื่อไว้เป็นหลักฐานอย่างน้อย ๒ ฉบับ มอบให้ผู้รับจ้าง ๑ ฉบับ เพื่อทำการเบิกจ่ายเงินตามระเบียบว่าด้วยการเบิกจ่ายเงินจากคลัง และรายงานให้หัวหน้าส่วนราชการทราบ

ในกรณีที่เห็นว่าผลงานที่ส่งมอบทั้งหมดหรืองวดใดก็ตามไม่เป็นไปตามแบบรูปรายละเอียด และข้อกำหนดในสัญญาให้รายงานหัวหน้าส่วนราชการบ้านหัวหน้าเจ้าหน้าที่พัสดุเพื่อทราบหรือสั่งการแล้วแต่กรณี

(๕) ในกรณีที่กรรมการตรวจการจ้างบางคนไม่ยอมรับงาน โดยทำความเห็นแย้งไว้ให้เสนอหัวหน้าส่วนราชการเพื่อพิจารณาสั่งการ ถ้าหัวหน้าส่วนราชการสั่งการให้ตรวจรับงานจ้างนั้นไว้จึงจะดำเนินการตาม (๔)

ข้อ ๗๓ ผู้ควบคุมงาน

(๑) ตรวจและควบคุมงาน ณ สถานที่ที่กำหนดไว้ในสัญญา หรือที่ตกลงให้ทำงานจ้างนั้น ๆ ทุกวันให้เป็นไปตามแบบรูปรายละเอียด และข้อกำหนดในสัญญาทุกประการโดยสั่งเปลี่ยนแปลงแก้ไขเพิ่มเติมหรือตัดทอนงานจ้างได้ตามที่เห็นสมควร ตามหลักวิชาการช่างเพื่อให้เป็นไปตามแบบรูปรายละเอียด และข้อกำหนดในสัญญา ถ้าผู้รับจ้างขัดขืนไม่ปฏิบัติตามก็สั่งให้หยุดงานนั้นเฉพาะส่วนหนึ่งส่วนใดหรือทั้งหมดแล้วแต่กรณีไว้ก่อนจนกว่าผู้รับจ้างจะยอมปฏิบัติให้ถูกต้องตามคำสั่งและให้รายงานคณะกรรมการจ้างทันที

(๒) ในกรณีที่ปรากฏว่าแบบรูปรายละเอียด และข้อกำหนดในสัญญามีข้อความขัดแย้งกันหรือเป็นที่คาดหมายได้ว่าถึงแม้ว่างานนั้นจะได้เป็นไปตามแบบรูปรายละเอียด และข้อกำหนดในสัญญาแต่

^{๑๑} ถูกยกเลิกโดยความในมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุ ภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐

เมื่อสำเร็จแล้วจะไม่มั่นคงแข็งแรง หรือไม่ปฏิบัติตามหลักวิชาช่างก็ดี หรือไม่ปลอดภัยให้ส่งพนักงานนั้นไว้ก่อน แล้วรายงานคณะกรรมการตรวจการจ้างโดยเร็ว

(๓) จัดบันทึกสภาพการปฏิบัติงานของผู้รับจ้างและเหตุการณ์แวดล้อมเป็นรายวันพร้อมทั้งผลการปฏิบัติงานหรือการหยุดงานหรือสาเหตุที่มีการหยุดงานอย่างน้อย ๒ ฉบับ เพื่อรายงานให้คณะกรรมการตรวจการจ้างทราบทุกสัปดาห์ และเก็บรักษาไว้เพื่อมอบให้แก่เจ้าหน้าที่พัสดุ เมื่อเสร็จงานแต่ละงวด โดยถือว่าเป็นเอกสารสำคัญของทางราชการเพื่อประกอบการตรวจสอบของผู้มีหน้าที่

การบันทึกการปฏิบัติงานงานของผู้รับจ้างให้ระบุรายละเอียดขั้นตอนการปฏิบัติงานและวัสดุที่ใช้ด้วย

(๔) ในวันกำหนดลงมือทำการของผู้รับจ้างตามสัญญาและในวันถึงกำหนดส่งมอบงานแต่ละงวด ให้รายงานผลการปฏิบัติงานของผู้รับจ้างว่าเป็นไปตามสัญญาหรือไม่ ให้คณะกรรมการตรวจการจ้างทราบภายใน ๓ วันทำการ นับแต่วันถึงกำหนดนั้น

๒.๖.๒ การเลิกสัญญา

ข้อ ๑๓๗ ให้หัวหน้าส่วนราชการพิจารณาใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาหรือข้อตกลง ในกรณีที่มีเหตุอันเชื่อได้ว่า ผู้รับจ้างไม่สามารถทำงานให้แล้ว เสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด

การตกลงกับคู่สัญญาที่จะบอกเลิกสัญญาหรือข้อตกลง ให้หัวหน้าส่วนราชการพิจารณาได้ เฉพาะกรณีที่เป็นประโยชน์แก่ทางราชการโดยตรง หรือเพื่อแก้ไขข้อเสียเปรียบของทางราชการในการที่จะปฏิบัติตามสัญญาหรือข้อตกลงนั้นต่อไป

๒.๖.๓ การปรับ

ข้อ ๑๓๘ ในกรณีที่คู่สัญญาไม่สามารถปฏิบัติตามสัญญาหรือข้อตกลงได้ และจะต้องมีการปรับตามสัญญาหรือข้อตกลงนั้น หากจำนวนเงินค่าปรับจะเกินร้อยละสิบของวงเงินค่าพัสดุหรือค่าจ้าง ให้ส่วนราชการพิจารณาดำเนินการบอกเลิกสัญญาหรือข้อตกลง เว้นแต่คู่สัญญาจะได้ยินยอมเสียค่าปรับให้แก่ทางราชการโดยไม่มีเงื่อนไขใด ๆ ทั้งสิ้น ให้หัวหน้าส่วนราชการพิจารณาผ่อนปรนการบอกเลิกสัญญาได้เท่าที่จำเป็น

๒.๗ พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐^{๓๖}

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกบทบัญญัติเกี่ยวกับพัสดุ การจัดซื้อจัดจ้างหรือการบริหารพัสดุในกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ ข้อบัญญัติ และข้อกำหนดใด ๆ ของหน่วยงานของรัฐที่อยู่ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๐๒ การงดหรือลดค่าปรับให้แก่คู่สัญญา หรือการขยายเวลาทำการตามสัญญาหรือข้อตกลง ให้อยู่ในดุลพินิจของผู้มีอำนาจที่จะพิจารณาได้ตามจำนวนวันที่มีเหตุเกิดขึ้นจริง เฉพาะในกรณีดังต่อไปนี้

- (๑) เหตุเกิดจากความผิดหรือความบกพร่องของหน่วยงานของรัฐ
- (๒) เหตุสุดวิสัย
- (๓) เหตุเกิดจากพฤติการณ์อันหนึ่งอันใดที่คู่สัญญาไม่ต้องรับผิดชอบตามกฎหมาย
- (๔) เหตุอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

^{๓๖} ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ เล่ม ๑๓๔ ตอนที่ ๒๔ ก (หน้า ๑๓)

หลักเกณฑ์และวิธีการของลดหรือลดค่าปรับให้แก่คู่สัญญาหรือการขยายเวลาทำการตามสัญญาหรือข้อตกลงให้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด

๒.๘ ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐^{๓๓}

ข้อ ๑๖๒ การทำสัญญาหรือข้อตกลงเป็นหนังสือนอกจากการจ้างที่ปรึกษาให้กำหนดค่าปรับเป็นรายวันในอัตราตายตัวระหว่างร้อยละ ๐.๐๑ - ๐.๒๐ ของราคาพัสดุที่ยังไม่ได้รับมอบ เว้นแต่ การจ้างซึ่งต้องการผลสำเร็จของงานทั้งหมดพร้อมกัน ให้กำหนดค่าปรับเป็นรายวันเป็นจำนวนเงินตายตัว ในอัตราร้อยละ ๐.๐๑ - ๐.๑๐ ของราคางานจ้างนั้น แต่จะต้องไม่ต่ำกว่าวันละ ๑๐๐ บาท สำหรับงานก่อสร้างสาธารณูปโภคที่มีผลกระทบต่อการจราจร ให้กำหนดค่าปรับเป็นรายวันในอัตราร้อยละ ๐.๒๕ ของราคางานจ้างนั้น แต่อาจจะกำหนดขั้นสูงสุดของการปรับก็ได้ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการนโยบายกำหนด

๒.๙ พระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๕๓

๒.๙.๑ อำนาจหน้าที่พนักงานอัยการ

สำนักงานอัยการสูงสุดมีภารกิจในการรักษาผลประโยชน์ของรัฐ ซึ่งตามพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๑๔ ได้บัญญัติให้พนักงานอัยการมีอำนาจและหน้าที่ในการดำเนินคดีแพ่งแทนรัฐบาล หน่วยงานของรัฐที่เป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ราชการส่วนกลาง หรือราชการส่วนภูมิภาคในศาล และหน่วยงานของรัฐ หรือนิติบุคคลซึ่งมิใช่หน่วยงานของรัฐแต่ได้มีพระราชบัญญัติ หรือพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งขึ้น และให้อำนาจพนักงานอัยการที่จะออกคำสั่งเรียกบุคคลใด ๆ ที่เกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำได้ แต่จะเรียกคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งมาให้ถ้อยคำโดยคู่ความฝ่ายนั้นไม่ยินยอมไม่ได้

คำวินิจฉัยสำนักงานอัยการสูงสุดที่ ๔๓/๒๕๓๒ เรื่อง อำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการ “พนักงานอัยการไม่มีอำนาจและหน้าที่ที่เอกชนฟ้องตนเอง

การยึดทรัพย์สินค้าเป็นค่าปรับเป็นวิธีการบังคับคดีตามคำพิพากษาซึ่งตามประมวลกฎหมายอาญาได้บัญญัติทางแก้ไขไว้แล้ว ขอบที่ศาลจะกระทำได้อเองตามกฎหมาย ไม่ใช่อำนาจและหน้าที่ของพนักงานอัยการ”

๒.๙.๒ วิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการแต่งตั้งทนายความในคดีแพ่งของพนักงานอัยการ

การตั้งทนายความนั้น ต้องทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อตัวความและทนายความแล้วยื่นต่อศาลเพื่อรวมไว้ในสำนวน ใบแต่งตั้งทนายนี้ให้ใช้ได้เฉพาะคดีเรื่องหนึ่ง ๆ ตามที่ได้ยื่นไว้เท่านั้น เมื่อทนายความผู้ใดได้รับมอบอำนาจทั่วไปที่จะแทนบุคคลอื่นไม่ว่าในคดีใดๆ ให้ทนายความผู้นั้นแสดงใบมอบอำนาจทั่วไปแล้วคัดสำเนายื่นต่อศาลแทนใบแต่งตั้งทนาย เพื่อดำเนินคดีเป็นเรื่อยๆ ไป ตามความในมาตรา ๖๒ ทนายความซึ่งคู่ความได้แต่งตั้งนั้นมีอำนาจว่าความและดำเนินกระบวนการพิจารณาใดๆ แทนคู่ความได้ตามที่เห็นสมควรเพื่อรักษาผลประโยชน์ของคู่ความนั้น แต่ถ้ากระบวนการพิจารณาใดเป็นไปในทางจำหน่ายสิทธิของคู่ความ เช่น การยอมรับตามที่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งเรียกร้อง การถอนฟ้อง การประนีประนอมยอมความ การสละสิทธิ หรือใช้สิทธิในการอุทธรณ์หรือฎีกา หรือในการขอให้พิจารณาคดีใหม่ทนายความไม่มีอำนาจที่จะดำเนินกระบวนการพิจารณาเช่นว่านี้ได้โดยมิได้รับอำนาจจากตัวความโดยชัดแจ้ง อำนาจโดยชัดแจ้งเช่นว่านี้จะระบุให้ไว้ในใบแต่งตั้งทนายสำหรับคดีเรื่องนั้น หรือทำเป็นใบมอบอำนาจต่างหากในภายหลังใบเดียวหรือหลายใบก็ได้ และในกรณีหลังนี้ให้ใช้

^{๓๓} ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ๒๓ สิงหาคม ๒๕๖๐ เล่ม ๑๓๔ ตอนพิเศษ ๒๑๐ ง (หน้า

บทบัญญัติมาตรา ๖๑ บังคับ กรณีจะเป็นอย่างไรก็ตามตัวความหรือผู้แทนจะปฏิเสธหรือแก้ไขข้อเท็จจริงที่
 หมายความของตนได้กล่าวด้วยวาจาต่อหน้าตนในศาลในขณะนั้นก็ได้ แม้ถึงว่าตัวความหรือผู้แทนนั้นจะมีได้
 สนวนสิทธิเช่นนั้นไว้ในใบแต่งหมายก็ได้

๒.๑๐ ข้อกำหนดประธานศาลฎีกาว่าด้วยการอนุญาตฎีกาในคดีแพ่ง พ.ศ.๒๕๕๘

๒.๑๐.๑ ความเป็นมา

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๔๙ วรรคสอง (๖) และ มาตรา ๒๕๐ แห่งประมวลกฎหมายวิธี
 พิจารณาความแพ่ง ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
 (ฉบับที่ ๒๗) พ.ศ.๒๕๕๘ ประธานศาลฎีกาโดยความเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาออกข้อกำหนดไว้
 ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ข้อกำหนดนี้เรียกว่า “ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการอนุญาตฎีกาในคดี
 แพ่ง พ.ศ.๒๕๕๘”

ข้อ ๒ ข้อกำหนดนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ในข้อกำหนดนี้ ถ้าข้อความมิได้แสดงให้เห็นเป็นอย่างอื่น

“คำร้อง” หมายความว่า คำร้องขออนุญาตฎีกาตามมาตรา ๒๔๗

“ผู้ร้อง” หมายความว่า คู่ความผู้ยื่นคำร้อง

๒.๑๐.๒ การยื่นคำร้อง

ข้อ ๖ การขออนุญาตฎีกา ให้ยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นโดยต้องแสดงถึง...

(๒) ปัญหาที่ขออนุญาตฎีกานั้นเป็นปัญหาสำคัญดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๔๙ หรือใน
 ข้อกำหนดนี้ซึ่งศาลฎีกาควรรับวินิจฉัย

ข้อ ๗ ผู้ร้องต้องยื่นคำร้องพร้อมกับคำฟ้องฎีกาโดยเสียค่าขึ้นศาลชั้นฎีกาและต้องนำเงิน
 ค่าธรรมเนียมซึ่งจะต้องใช้แก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งตามคำพิพากษาหรือคำสั่งมาวางศาลพร้อมกับคำฟ้องฎีกานั้น
 ด้วย เว้นแต่จะได้รับอนุญาตให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมศาล

๒.๑๐.๓ การพิจารณาวินิจฉัยคำร้อง การรับฎีกาและการแก้ฎีกา

ข้อ ๑๒ การพิจารณาคำร้อง ตามมาตรา ๒๔๘ องค์กรและผู้พิพากษาพึงพิจารณาวินิจฉัยและมี
 คำสั่งให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งเดือนนับแต่วันที่ได้รับสำนวนหรือตามระเบียบของประธานศาลฎีกา

๒.๑๐.๔ การพิจารณาและพิพากษาคดีในศาลฎีกา

ข้อ ๑๗ องค์กรและผู้พิพากษาที่พิจารณาสั่งอนุญาตให้ฎีกาคดีใด อาจเป็นองค์กรและผู้พิพากษา
 พิจารณาพิพากษาคดีนั้น

๒.๑๑ การส่งเรื่องให้อัยการฟ้องคดีแพ่ง

๒.๑๑.๑ หลักการและเหตุผล

การดำเนินคดีแพ่งแทนรัฐบาลหน่วยงานของรัฐที่เป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ราชการ
 ส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ องค์กรมหาชน หน่วยงานอื่นของรัฐหรือ
 หน่วยงานอื่นใดที่ดำเนินกิจการของรัฐหรือนิติบุคคลซึ่งมิใช่หน่วยงานของรัฐแต่ได้มีพระราชบัญญัติหรือพระราช
 กฤษฎีกาจัดตั้งขึ้นเป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการ ตามพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ
 พ.ศ. ๒๕๕๓ พนักงานอัยการจะสามารถดำเนินภารกิจดังกล่าวให้ลุล่วงและรักษาผลประโยชน์ของรัฐและ
 ประชาชนได้นั้นหน่วยงานผู้ส่งเรื่องให้พนักงานอัยการดำเนินคดีแพ่ง จะต้องมีความรู้ความเข้าใจในการรวบรวม
 พยานหลักฐาน ขั้นตอนในการส่งเรื่องและกระบวนการทั้งหมดในการดำเนินคดีอย่างถูกต้อง คู่มีอจึงเป็นปัจจัย

สำคัญที่จะช่วยการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานผู้ส่งเรื่องและพนักงานอัยการผู้รับผิดชอบในการดำเนินคดีให้ทำงานได้สะดวกถูกต้องและรวดเร็ว อันจะส่งผลให้การรักษาผลประโยชน์ของรัฐมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

๒.๑๑.๒ การตั้งผู้ประสานงานคดี

หน่วยงานตัวความจะต้องตั้งผู้ประสานงานคดีแพ่ง โดยระบุชื่อที่อยู่พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ที่ติดต่อไว้ในหนังสือนำส่ง ผู้ประสานงานคดีควรเป็นนิติกรหรือเจ้าหน้าที่ที่มีเวลาเพียงพอในการประสานคดีกับพนักงานอัยการ และหากต่อมาปรากฏว่าผู้ประสานงานคดีลาหยุดต่อเนื่องเป็นเวลานาน หรือลาออกให้ตั้งผู้ประสานงานคดีคนใหม่เพื่อให้การประสานงานเป็นไปอย่างต่อเนื่อง

๒.๑๑.๓ วิธีการส่งเรื่อง

การส่งเรื่องไปให้พนักงานอัยการดำเนินคดีแพ่งนั้นให้หน่วยงานตัวความมอบหมายผู้ประสานงานคดีหรือเจ้าหน้าที่นำเรื่องพร้อมไปส่งยังสำนักงานอัยการที่รับผิดชอบในการดำเนินคดีด้วยตนเอง การส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับให้ส่งภายในกำหนดเวลา

การส่งเรื่องที่เป็นกรณีเร่งด่วน เช่นคดีใกล้จะขาดอายุความหรือใกล้จะครบกำหนดยื่นคำให้การ ผู้ประสานงานคดีจะต้องนำเรื่องไปส่งด้วยตนเองพร้อมกับรอฟพบพนักงานอัยการผู้รับผิดชอบสำนวนเพื่อชี้แจงข้อเท็จจริงที่จำเป็นในการทำคำฟ้องหรือคำให้การด้วย

๒.๑๑.๔ การพิจารณาว่าจะส่งเรื่องไปยังสำนักงานอัยการใด

๑. ต้องพิจารณาว่าคดีอยู่ในเขตอำนาจของศาลใด เนื่องจากมีสำนักงานอัยการที่รับผิดชอบดำเนินคดีตามเขตอำนาจศาล จึงต้องพิจารณาเขตอำนาจศาลก่อนว่าคดีนั้นจำเลยมีภูมิลำเนาหรือมูลคดีเกิดหรือสังหาริมทรัพย์ตั้งอยู่ในเขตอำนาจศาลใด ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๔, มาตรา ๔ ทวิ ก็ให้ส่งเรื่องไปยังสำนักงานอัยการซึ่งรับผิดชอบคดีที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลนั้น เช่น คดีอยู่ในเขตอำนาจของศาลแพ่งก็ส่งเรื่องไปยังสำนักงานคดีแพ่ง หรือคดีอยู่ในเขตอำนาจของศาลจังหวัดก็ต้องส่งเรื่องไปยังสำนักงานอัยการจังหวัดนั้นๆ เป็นต้น

๒. ต้องพิจารณาจำนวนทุนทรัพย์ว่าคดีมีทุนทรัพย์อยู่ในเขตอำนาจของศาลแขวงหรือศาลจังหวัด เช่น คดีมีทุนทรัพย์ไม่เกิน ๓๐๐,๐๐๐ บาท อยู่ในเขตอำนาจพิจารณาของศาลแขวงตามพระราชบัญญัติศาลยุติธรรม มาตรา ๑๗, มาตรา ๒๕ (๔) หน่วยงานตัวความจะต้องส่งเรื่องไปยังสำนักงานคดีศาลแขวง หรือสำนักงานอัยการคดีศาลแขวงจังหวัด แล้วแต่กรณีสำหรับคดีที่มีทุนทรัพย์เกินกว่า ๓๐๐,๐๐๐ บาท หรือคดีไม่มีทุนทรัพย์อยู่ในเขตอำนาจของศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลแพ่งธนบุรี หรือศาลจังหวัด จะต้องส่งเรื่องไปยังสำนักงานอัยการที่ดำเนินคดีแพ่งที่รับผิดชอบในการดำเนินคดีแพ่งในเขตอำนาจศาลนั้นๆ แล้วแต่กรณี

๒.๑๑.๕ เอกสารที่ต้องมีสำหรับคดีทุกเรื่อง

๑. สรุปรายข้อเท็จจริงความเป็นมาของคดี เริ่มจากฐานะทางกฎหมายของหน่วยงานตัวความข้อพิพาทที่เกิดขึ้น เหตุที่ทำให้เกิดอำนาจฟ้องหรือเหตุที่ถูกฟ้อง เหตุแห่งการต่อสู้คดีอ้างกฎหมาย ระเบียบมติคณะรัฐมนตรี หรือข้อสัญญาที่คู่กรณีปฏิบัติไม่ถูกต้องให้ชัดเจน พร้อมทั้งให้แนบสำเนากฎหมาย ระเบียบ มติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องตามที่อ้างในการสรุปรายข้อเท็จจริง

๒. รายละเอียดชื่อพยานบุคคลที่เกี่ยวข้องที่สามารถชี้แจงข้อเท็จจริงในคดีได้

๓. เอกสารหลักฐานให้ส่งสำเนาเอกสาร ให้พนักงานอัยการโดยเจ้าหน้าที่ต้องรับรองสำเนาถูกต้องทุกแผ่น ถ้าเอกสารบิดาการแสดมภ์ให้ถ่ายให้ปรากฏอากรแสดมภ์ที่ชัดเจนไว้ด้วย

๔. ต้นฉบับเอกสารให้เก็บรักษาไว้ก่อน และให้นำมาส่งพนักงานอัยการเพื่อใช้ส่งศาลในวันสืบพยาน เว้นแต่ได้รับแจ้งจากพนักงานอัยการว่าไม่ต้องใช้ต้นฉบับ

๕. เอกสารแสดงฐานะของคู่ความต้องมีกฎหมายจัดตั้งองค์กร หนังสือรับรองการจดทะเบียนนิติบุคคล แบบรับรองรายการทะเบียนราษฎร

๖. เอกสารใดที่ต้องปิดอากรแสตมป์ตามประมวลรัษฎากร ให้จัดให้มีการปิดอากรแสตมป์ให้ถูกต้องครบถ้วนพร้อมขีดฆ่าให้เรียบร้อยทั้งต้นฉบับ คู่ฉบับ หรือคู่มือ แล้วแต่กรณี

๗. ผลการตรวจสอบสถานภาพการล้มละลายของคู่กรณี

๘. การมอบอำนาจต้องมีหนังสือมอบอำนาจให้ดำเนินคดี คำสั่งมอบอำนาจ คำสั่ง แต่งตั้งการดำรงตำแหน่งของผู้มอบอำนาจและของผู้รับมอบอำนาจและหลักฐานบัตรประจำตัวของผู้นั้นพร้อมใบแต่งตั้งทนายความ จำนวน ๒ ชุด

๒.๑๒ หลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติในการอุทธรณ์ ฎีกาคดีแพ่งและอุทธรณ์คดีปกครอง

๒.๑๒.๑ ทุนทรัพย์ไม่เกิน ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท

คดีแพ่งที่มีจำนวนทุนทรัพย์ในชั้นอุทธรณ์หรือฎีกาไม่เกิน ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท และศาลพิพากษาให้ส่วนราชการเป็นฝ่ายแพ้คดีหรือพิพากษาให้ส่วนราชการชนะคดีไม่เต็มตามฟ้อง กรณีจะอุทธรณ์ฎีกาหรือไม่ ให้อยู่ในดุลพินิจของส่วนราชการเจ้าของคดีและพนักงานอัยการที่สำนักงานอัยการสูงสุดมอบหมาย โดยไม่ต้องส่งเรื่องให้กระทรวงการคลังพิจารณา ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงความเป็นธรรมและประโยชน์ของทางราชการเป็นสำคัญ กรณีที่ส่วนราชการเจ้าของคดีและพนักงานอัยการที่สำนักงานอัยการสูงสุดมอบหมายมีความเห็นไม่ตรงกัน ให้พิจารณาว่าการอุทธรณ์ ฎีกา จะเป็นประโยชน์กับทางราชการและผลของคำพิพากษาจะใช้เป็นบรรทัดฐาน ให้ดำเนินการอุทธรณ์ ฎีกาต่อไป โดยไม่ต้องส่งเรื่องให้กระทรวงการคลังพิจารณา

๒.๑๒.๒ ทุนทรัพย์เกิน ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท

คดีแพ่งที่มีจำนวนทุนทรัพย์ในชั้นอุทธรณ์หรือฎีกาเกินกว่า ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท และศาลพิพากษาให้ส่วนราชการเป็นฝ่ายแพ้คดี หรือพิพากษาให้ส่วนราชการชนะคดีไม่เต็มตามฟ้องหากส่วนราชการเจ้าของคดีและพนักงานอัยการที่สำนักงานอัยการสูงสุดมอบหมายเห็นควรอุทธรณ์ ฎีกา ต่อไป ให้ส่วนราชการดำเนินการอุทธรณ์ ฎีกา โดยไม่ต้องส่งเรื่องให้กระทรวงการคลังพิจารณา ในกรณีที่ส่วนราชการเจ้าของคดีและพนักงานอัยการที่สำนักงานอัยการสูงสุดมอบหมายมีความเห็นไม่ตรงกันว่าคดีไม่ควรอุทธรณ์ ฎีกา ให้ดำเนินการอุทธรณ์ฎีกาไปก่อน เนื่องจากเป็นคดีที่มีทุนทรัพย์สูงแล้วจึงส่งเรื่องให้กระทรวงการคลังพิจารณาโดยเร็ว

บทที่ ๓

กระบวนการแก้ต่างคดีแพ่งเรียกค่าปรับตามสัญญาจ้างก่อสร้าง
 ศึกษากรณีคดีหมายเลขดำที่ พ. ๓๗/๒๕๕๘ คดีหมายเลขแดงที่ พ. ๑๗๔/๒๕๕๙

๓.๑ สารสำคัญของเรื่อง

ผู้ขอรับการประเมินได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการสำนักกฎหมาย ให้พิจารณาดำเนินการในเรื่องที่สำนักเทคโนโลยีชีวภัณฑ์สัตว์ และกรมปศุสัตว์ ได้รับหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องจากศาลจังหวัดสึคิ้ว ในคดีหมายเลขดำ ที่ พ. ๓๗/๒๕๕๘ ระหว่าง ห้างหุ้นส่วนจำกัด กุศลยอดวิสดุก่อสร้าง โจทก์ สำนักเทคโนโลยีชีวภัณฑ์สัตว์ จำเลย ที่ ๑ กรมปศุสัตว์ ที่ ๒ จำเลย ข้อหา จ้างทำของ กรมปศุสัตว์โดยสำนักกฎหมายได้รับหมายเรียกและสำเนาคำฟ้อง เมื่อวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘ เพื่อให้ไปศาลจังหวัดสึคิ้ว (วันนัดพร้อม) และยื่นคำให้การแก้ต่างคดี

ผู้ขอรับการประเมินได้ตรวจสอบและพิจารณาคำฟ้องแล้ว สรุปได้ความว่า โจทก์ฟ้องว่าเมื่อวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๓ โจทก์ในฐานะผู้รับจ้างและจำเลยที่ ๑ ปฏิบัติราชการแทนจำเลยที่ ๒ ในฐานะผู้ว่าจ้างตกลงทำสัญญารับจ้างก่อสร้างรั้วคอนกรีตบล็อกแบบมีคานสเตย์บริเวณพื้นที่ของจำเลยที่ ๑ ความยาวประมาณ ๖๐,๐๕๐ เมตร ราคา ๗,๔๙๙,๙๙๙ บาท เริ่มก่อสร้างวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๓ แล้วเสร็จภายในวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๕๔ ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๔ โจทก์ในฐานะผู้รับจ้างและจำเลยที่ ๑ ในฐานะผู้ว่าจ้างตกลงทำสัญญารับจ้างทำงานก่อสร้างเลขที่ ๒๕/๒๕๕๔ อันเป็นการก่อสร้างรั้วคอนกรีตบล็อกแบบมีคานสเตย์บริเวณพื้นที่ของจำเลยที่ ๑ ความยาวประมาณ ๒,๘๗๒ เมตร ราคา ๓,๕๓๙,๙๙๙ บาท เริ่มทำงานวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๕๔ แล้วเสร็จวันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๕๔ ตามสัญญาเลขที่ ๓/๒๕๕๓ โจทก์เข้าดำเนินการก่อสร้างตรงตามเวลา ขนย้ายวัสดุ เครื่องมืออุปกรณ์และแรงงานลูกจ้างของโจทก์จำนวนหนึ่งเข้าไปภายในบริเวณสถานที่ก่อสร้างตามสัญญาแล้ว โดยทำการเปิดแนวรั้วก่อสร้าง ขุดหลุม หล่อฐานราก เสาดอม่อ เข้าปรับแต่งสภาพที่ดินในช่วงจุดเอ ถึงจุดบี ๒,๔๑๕ เมตร จนแล้วเสร็จและส่งมอบงานให้แก่จำเลยที่ ๑ บางส่วนแต่การก่อสร้างล่าช้าเนื่องจากในการก่อสร้างบางช่วงมีชาวบ้านในพื้นที่เข้าทำลายกำแพงจนพังเสียหายและจำเลยที่ ๑ ไม่สามารถส่งมอบพื้นที่ในช่วงจุดเอถึงจุดบี บริเวณวัดเกาะอุทธการามระยะทาง ๔๐๐ เมตร บริเวณร้านบุญช่วยลาบเปิดระยะทาง ๓๒๘ เมตร และบริเวณสวนองุ่นระยะทาง ๓๒๐ เมตร ให้โจทก์ได้ โจทก์ก่อสร้างกำแพงรั้วจนเสร็จตามแบบ เวลาและงวดงานตามสัญญาในพื้นที่อื่นแล้ว แต่จำเลยที่ ๑ ยกเอาความล่าช้าดังกล่าวมาเป็นเหตุให้โจทก์เป็นฝ่ายผิดสัญญาและบอกเลิกสัญญากับโจทก์ โจทก์ได้รับเงินตามสัญญาเพียง ๓,๔๙๙,๙๙๙ บาท จำเลยที่ ๑ ปรับโจทก์ตามสัญญาวันละ ๓๔๒.๔๘ บาท และริบหนังสือค้ำประกันสัญญาของโจทก์ ๓๗๕,๐๐๐ บาท ส่วนตามสัญญาเลขที่ ๒๕/๒๕๕๔ โจทก์เข้าดำเนินการก่อสร้างตรงตามเวลา ขนย้ายวัสดุ เครื่องมืออุปกรณ์และแรงงานลูกจ้างของโจทก์จำนวนหนึ่งเข้าไปภายในบริเวณสถานที่ก่อสร้างตามสัญญาแล้ว โดยทำการเปิดแนวรั้วก่อสร้าง ขุดหลุม หล่อฐานราก เสาดอม่อ เข้าปรับแต่งสภาพที่ดิน และก่อสร้างกำแพงรั้วจนเสร็จบางส่วนประมาณ ๑,๐๐๐ เมตร และส่งมอบงานงวดที่ ๑ ให้จำเลยที่ ๑ และขอเบิกเงิน ๑,๐๖๑,๙๙๙.๗๐ บาท แต่จำเลยที่ ๑ เจตนาทำให้โจทก์ได้รับความเสียหาย โดยจำเลยที่ ๑ ไม่สามารถส่งมอบพื้นที่ก่อสร้างแนวรั้วตามสัญญาให้โจทก์ได้ จึงเปลี่ยนแปลงพื้นที่ก่อสร้างกำแพงรั้วตามสัญญาจากเดิมเป็นพื้นที่ราบตลอดระยะทางเป็นพื้นที่ซึ่งมีสภาพเป็นปรักและเป็นพื้นที่ต่ำระดับมาก มีน้ำท่วมสูง และจำเลยที่ ๑ เบิกจ่ายเงินดังกล่าวล่าช้าจนโจทก์ได้รับความเสียหายในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์สำหรับก่อสร้าง ประกอบกับคณะกรรมการตรวจการจ้างของจำเลยที่ ๑ ไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างเที่ยงธรรมและมีปัญหา น้ำท่วมจนไม่สามารถดำเนินการก่อสร้างในส่วนที่เหลือได้ จำเลยที่ ๑ ขยายระยะเวลาในการก่อสร้างให้โจทก์ ๑๘๐ วัน แต่ช่วงเวลาที่จำเลยที่ ๑ ขยายระยะเวลานั้นพื้นที่ ที่โจทก์ต้องก่อสร้างยังมีน้ำท่วมขังอยู่ จำเลยที่ ๑ ยกเอาเหตุล่าช้า

ดังกล่าวเลิกสัญญากับโจทก์ จำเลยที่ ๑ ไม่มีสิทธิบอกเลิกสัญญาเลขที่ ๒๕/๒๕๕๔ และไม่มีสิทธิคิดค่าปรับตามสัญญาวันละ ๑,๗๖๙.๙๙ บาท และริบหนังสือค้ำประกัน ๑๗๐,๐๐๐ บาท การบอกเลิกสัญญาเลขที่ ๓/๒๕๕๓ และ๒๕/๒๕๕๔ ไม่ชอบ ด้วยกฎหมายและเกิดจากความผิดของจำเลยที่ ๑ แต่ฝ่ายเดียว การกระทำดังกล่าวทำให้โจทก์ได้รับความเสียหายอันเป็นการทำละเมิดต่อโจทก์ จำเลยทั้งสองต้องรับผิดชอบและชดใช้ค่าเสียหายค่าทดแทนต่าง ๆ ที่โจทก์จะต้องได้รับตามกฎหมาย จำเลยที่ ๑ ต้องจ่ายค่าจ้างตามสัญญาเลขที่ ๓/๒๕๕๓ เป็นเงิน ๔,๑๒๔,๙๙๙.๔๕ บาท และเงินค่าปรับวันละ ๓๔๙ บาท เป็นเงิน ๒๖๑,๗๔๖.๕๑ บาท และคืนหลักทรัพย์ค้ำประกัน ๓๗๕,๐๐๐ บาท แก่โจทก์ ค่าทดแทนที่โจทก์ไม่ได้ทำงานต่อจนครบถ้วนตามสัญญาและค่าเสียหายในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ตามสัญญาเป็นเงิน ๑,๒๕๐,๐๐๐ บาท ค่าเสียหายอันไม่อาจคำนวณเป็นเงินได้ในส่วนชื่อเสียงของโจทก์ได้ขึ้นชื่อเป็นผู้ทำงานราชการ และภาระดอกเบี้ยเงินกู้ของธนาคารในส่วนหลักประกันและตัวแลกเงินในการลงทุนการทำงานราชการเป็นเงิน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท จำเลยที่ ๑ ต้องจ่ายค่าจ้างตามสัญญาเลขที่ ๒๕/๒๕๕๔ เป็นเงิน ๒,๔๗๗,๙๙๙ บาท เงิน และเงินค่าปรับวันละ ๓๒๔ บาท เป็นเงิน ๕๗๓,๔๗๖.๗๖ บาท และคืนหลักทรัพย์ค้ำประกัน ๑๗๗,๐๐๐ บาท แก่โจทก์ ค่าทดแทนที่โจทก์ไม่ได้ทำงานต่อจนครบถ้วนตามสัญญาและค่าเสียหายในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ตามสัญญาเป็นเงิน ๑,๒๐,๐๐๐ บาท ค่าเสียหายอันไม่อาจคำนวณเป็นเงินได้ในส่วนชื่อเสียงของโจทก์ได้ขึ้นชื่อเป็นผู้ทำงานราชการ และภาระดอกเบี้ยเงินกู้ของธนาคารในส่วนหลักประกันงานและตัวแลกเงินในการลงทุนการทำงานราชการเป็นเงิน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท จำเลยที่ ๑ ต้องจ่ายค่าจ้างตามสัญญาเลขที่ ๒๕/๒๕๕๔ เป็นเงิน ๑๒,๕๑๖๗๔๕.๒๖ บาท แต่โจทก์ขอเรียกค่าเสียหายจากจำเลยทั้งสองเพียง ๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท ขอให้บังคับจำเลยทั้งสองชำระเงิน ๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท พร้อมดอกเบี้ยร้อยละ ๑๕ ต่อปีของต้นเงินดังกล่าวนับถัดจากวันฟ้องเป็นต้นไปจนกว่าจะชำระเสร็จแก่โจทก์

เมื่อผู้ขอรับการประเมินได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาแล้ว จึงได้ดำเนินการพิจารณาต่อไปว่าต้องดำเนินการอย่างไรในลำดับต่อไป โดยพิจารณาว่าคดีนี้เป็นคดีที่เกี่ยวกับเรื่องอะไร เหตุเกิดที่ไหน และจะครบกำหนดยื่นให้การวันที่เท่าไร การส่งหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องส่งโดยวิธีใด เพื่อมิให้เกิดความผิดพลาดเพราะหากไม่สามารถยื่นคำให้การได้ทันภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ คือต้องยื่นภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ได้รับหมายเรียก (ตามมาตรา ๑๗๗) มิฉะนั้นจะถือว่าจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การ และศาลจะต้องดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีไปฝ่ายเดียว โอกาสที่จำเลยจะเป็นฝ่ายชนะคดีจึงไม่มีหนทางที่จะเป็นไปได้

ซึ่งหมายเรียกและสำเนาคำฟ้อง หรือหมายเรียกคดีแพ่งสามัญสำหรับหมายชนิดนี้ จะถูกส่งไปยังผู้รับหมายพร้อมกับสำเนาคำฟ้อง หากได้รับหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องแล้วจะต้องทำคำให้การ ยื่นต่อศาลภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด ในส่วนหมายเรียกอันเกี่ยวกับคดีแพ่งนั้น ในคดีแพ่งสามัญตามกฎหมายวิธีพิจารณาคดีความแพ่งมาตรา ๑๗๗ ได้บัญญัติเอาไว้ว่า “เมื่อได้ส่งหมายเรียกและคำฟ้องให้จำเลยแล้ว ให้จำเลยทำคำให้การเป็นหนังสือยื่นต่อศาลภายในสิบห้าวันให้จำเลยแสดงโดยชัดแจ้งในคำให้การว่า จำเลยยอมรับหรือปฏิเสธข้ออ้างของโจทก์ทั้งสิ้นหรือแต่บางส่วน รวมทั้งเหตุแห่งการนั้น” วรรคสอง “จำเลยจะฟ้องแย้งมาในคำให้การก็ได้ แต่ถ้าฟ้องแย้งนั้นเป็นเรื่องอื่นไม่เกี่ยวกับคำฟ้องเดิมแล้ว ให้ศาลสั่งให้จำเลยฟ้องเป็นคดีต่างหาก” วรรคสาม “ให้ศาลตรวจดูคำให้การนั้นแล้วสั่งให้รับไว้ หรือให้คืนไปหรือสั่งไม่รับตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๘” วรรคสี่ “บทบัญญัติแห่งมาตรานี้ ให้ใช้บังคับแก่บุคคลภายนอกที่ถูกเรียกเข้ามาเป็นผู้ร้องสอดตามมาตรา ๕๗ (๓) โดยอนุโลม” ดังนั้น จำเลยต้องทำคำให้การเป็นหนังสือยื่นต่อศาลภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับหมาย แต่หากจำเลยไม่ลงชื่อรับหมายศาลจะปิดหมายไว้ ณ ภูมิลำเนาของจำเลย ซึ่งจะถือว่าจำเลยได้รับหมายเรียกเมื่อพ้นกำหนด ๑๕ วัน นับแต่วันปิดหมาย (๑๕ บวก ๑๕) จำเลยจึงจะมีหน้าที่ต้องยื่นคำให้การต่อผู้คดีภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ปิดหมาย หากจำเลยมิได้ยื่นคำให้การต่อผู้คดีภายในกำหนดจะหมดสิทธิในการต่อสู้คดีอันมี

ผลให้แพ้คดีโดยขาดนัดยื่นคำให้การ โดยศาลจะตัดสินคดีโจทก์ไปฝ่ายเดียวและจะมีคำพิพากษาและโจทก์จะดำเนินการบังคับคดีต่อไป

ทั้งนี้ เมื่อถูกฟ้องเป็นจำเลยแล้ว จะต้องพิจารณาว่าถูกฟ้องที่ศาลไหน ศาลนัดวันที่เท่าไร กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๗๐ วรรคแรก บัญญัติว่า “บรรดาคำฟ้อง หมายเรียกและหมายอื่นๆ คำสั่ง คำบังคับของศาล ในกรณีต้องส่งคำบังคับให้เจ้าพนักงานศาลเป็นผู้ส่งให้แก่คู่ความหรือบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้อง ...”

ผู้ขอรับการประเมินได้ตรวจสอบบันทึกหน้าหมายเรียกที่ได้รับมา ปรากฏว่าเจ้าพนักงานนำหมายได้นำส่งหมายโดยวิธีปิดหมาย และฝ่ายสารบรรณ สำนักงานเลขานุการกรมได้ลงเป็นหนังสือรับไว้เมื่อวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘ เมื่อเจ้าพนักงานศาลได้ส่งหมายโดยวิธีปิดหมายก็จะเป็นประโยชน์กับจำเลยที่จะมีเวลาเตรียมการต่อสู้คดีโดยการยื่นคำให้การ เพราะโดยผลของการปิดหมายจะเริ่มนับระยะเวลายื่นคำให้การโดยยื่นคำให้การแก้ต่างคดีให้ทัน

๓.๒. การดำเนินการ

ผู้ขอรับการประเมินจึงได้เริ่มต้นดำเนินการโดยตรวจสอบ วิเคราะห์ข้อเท็จจริงและประกอบข้อกฎหมายแนวคำวินิจฉัยของศาล เรียบเรียงเป็นลำดับตามขั้นตอน ดังนี้

๓.๒.๑ ตรวจสอบศึกษาข้อเท็จจริงตามคำฟ้อง

เนื่องจากไม่เคยทราบความเป็นมาเรื่องนี้มาก่อน ในเบื้องต้นยังมีความสับสนอยู่บ้างจึงประสานขอทราบข้อมูลและเอกสารหลักฐานจากกองคลังและสำนักเทคโนโลยีชีวภัณฑ์สัตว์ เพื่อนำมารวบรวมไว้ และทำการศึกษาค้นคว้าหาข้อกฎหมายประกอบ โดยเฉพาะจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่เห็นว่าเกี่ยวข้อง ศึกษาระเบียบปฏิบัติ แนวคิดและความเห็นหรือบทความทางวิชาการ รวมทั้ง จากประสบการณ์ของผู้ขอรับการประเมินที่รับผิดชอบงานด้านคดีแพ่ง ทำงานด้านนิติกรรมสัญญางานด้านพัสดุดมทานพอสสมควรร จึงนำเอาความรู้และประสบการณ์มาวิเคราะห์และสรุปความเห็นประกอบกรยื่นคำให้การแก้ต่างคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๗๗ ต่อไป โดยเริ่มต้นศึกษาวิเคราะห์ข้อเรียกร้องโจทก์และหาแนวทางเป็นข้อโต้แย้ง

(๑) วิเคราะห์คำฟ้อง

ข้อ ๑ โจทก์อ้างว่าตามสัญญาเลขที่ ๓/๒๕๕๓ โจทก์เข้าดำเนินการก่อสร้างตรงตามเวลา ขนย้ายวัสดุ เครื่องมืออุปกรณ์และแรงงานลูกจ้างของโจทก์จำนวนหนึ่งเข้าไปภายในบริเวณสถานที่ก่อสร้างตามสัญญาแล้ว โดยทำการเปิดแนวรั้วก่อสร้าง ขุดหลุม หล่อฐานราก เสาดอม่อ เข้าปรับแต่งสภาพที่ดินในช่วงจุดเอถึงจุดบี ๒,๔๑๕ เมตร จนแล้วเสร็จและส่งมอบงานให้แก่จำเลยที่ ๑ บางส่วนแต่การก่อสร้างล่าช้า เนื่องจากในการก่อสร้างบางช่วงมีชาวบ้านในพื้นที่เข้าทำลายกำแพงจนพังเสียหาย และจำเลยที่ ๑ ไม่สามารถส่งมอบพื้นที่ในช่วงจุดเอถึงจุดบี บริเวณวัดเกาะอุทธการามระยะทาง ๔๐๐ เมตร บริเวณร้านบุญช่วยลาบเป็ดระยะทาง ๓๒๘ เมตร และบริเวณสวนองุ่นระยะทาง ๓๒๐ เมตร ให้โจทก์ได้โจทก์ก่อสร้างกำแพงรั้วจนเสร็จตามแบบเวลาและงวดงานตามสัญญาในพื้นที่อื่นแล้ว แต่จำเลยที่ ๑ ยกเอาความล่าช้าดังกล่าวมาเป็นเหตุให้โจทก์เป็นฝ่ายผิดสัญญาและบอกเลิกสัญญากับโจทก์

ความเห็นแย้งข้อ ๑

เมื่อพิจารณาจากเอกสารของสำนักเทคโนโลยีชีวภัณฑ์สัตว์ ซึ่งส่วนสนับสนุนการผลิตชีวภัณฑ์เป็นผู้เสนอ ตามบันทึกข้อความที่ จช/๕๖ ลงวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๕๖ เรื่อง ขออนุมัติบอกเลิกสัญญาจ้างโครงการก่อสร้างรั้วคอนกรีตบล็อกแบบมีคานสเตย์ ความยาวประมาณ ๖,๐๕๐ เมตร ที่เสนอต่อผู้อำนวยการสำนักเทคโนโลยีชีวภัณฑ์สัตว์ ว่าตามที่สำนักเทคโนโลยีชีวภัณฑ์สัตว์ได้ทำสัญญาก่อสร้างโครงการก่อสร้างรั้วคอนกรีต

บล็อกแบบมีคานสเตย์ ความยาวประมาณ ๖,๐๕๐ เมตร จำนวน ๑ แห่ง กับห้างหุ้นส่วนจำกัด กุศลยอติวัสดุ ก่อสร้าง ตามสัญญาจ้างเลขที่ ๓/๒๕๕๓ (สทช) ลงวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๕๓ เป็นเงิน ๗,๔๙๙,๙๙๙ บาท (เจ็ดล้านสี่แสนเก้าหมื่นเก้าร้อยเก้าสิบบาทถ้วน) สัญญาแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) ลงวันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๔ และสัญญาแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) ลงวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ ซึ่งครบกำหนดสัญญา ภายในวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๕๔ นั้น

เห็นว่า ครบกำหนดส่งมอบงานดังกล่าวมาระยะหนึ่งแล้ว โดยผู้รับจ้างได้ส่งมอบงานและ คณะกรรมการ ฯ ได้ตรวจรับงานเรียบร้อยแล้ว ๒ งวด (ความยาว ๓,๐๐๐ เมตร) แต่จากการติดตามของ คณะกรรมการตรวจรับพบว่าขณะนี้ผู้รับจ้างได้หยุดการก่อสร้างตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ ฝ่ายจัดซื้อ พิจารณาตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ.๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ข้อ ๑๕๗ กำหนดว่า “ให้หัวหน้าส่วนราชการพิจารณาใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาหรือข้อตกลง ในกรณีที่มีเหตุอันเชื่อได้ว่าผู้รับจ้าง ไม่สามารถทำงานให้แล้วเสร็จตามสัญญาหรือข้อตกลง ให้หัวหน้าส่วนราชการพิจารณาได้เฉพาะกรณีที่เป็น ประโยชน์แก่ทางราชการโดยตรง หรือเพื่อแก้ไขข้อเสียเปรียบของทางราชการในการที่จะปฏิบัติตามสัญญาหรือ ข้อตกลงนั้นต่อไป” โดยคณะกรรมการตรวจรับให้เหตุผลประกอบว่า

๑. เป้าหมายความสำเร็จ (ความยาวรั้วที่ก่อสร้างเสร็จ) ประจำวัน/สัปดาห์ของสัญญาไม่เป็นไปตามข้อตกลงแม้แต่ครั้งเดียว

๒. จำนวนคนงานที่มาปฏิบัติงานมีจำนวนน้อยไม่สอดคล้องกับปริมาณที่เหลืออยู่

๓. กำหนดวันที่ก่อสร้างเสร็จ (วันที่/เดือน/พ.ศ.) ที่จะส่งงานงวดสุดท้ายห้าง ฯ ไม่สามารถให้ คำตอบแก่คณะกรรมการตรวจรับได้ จึงเห็นควรบอกเลิกสัญญาดังกล่าว

ข้อ ๒ โจทก์อ้างว่าตามสัญญาเลขที่ ๒๕/๒๕๕๔ โจทก์เข้าดำเนินการก่อสร้างตรงตามเวลา ขนย้ายวัสดุ เครื่องมืออุปกรณ์และแรงงานลูกจ้างของโจทก์จำนวนหนึ่งเข้าไปภายในบริเวณสถานที่ก่อสร้างตาม สัญญาแล้วโดยทำการเปิดแนวรั้วก่อสร้าง ขุดหลุม หล่อฐานราก เสาดอม่อเข้าปรับแต่งสภาพที่ดินและก่อสร้าง กำแพงรั้วจนเสร็จบางส่วนประมาณ ๑,๐๐๐ เมตร และส่งมอบงานงวดที่ ๑ ให้จำเลยที่ ๑ และขอเบิกเงิน ๑,๐๖๑,๙๙๙.๗๐ บาท แต่จำเลยที่ ๑ เจตนาทำให้โจทก์ได้รับความเสียหาย โดยจำเลยที่ ๑ ไม่สามารถส่งมอบ พื้นที่ก่อสร้างแนวรั้วตามสัญญาให้โจทก์ได้ จึงเปลี่ยนแปลงพื้นที่ก่อสร้างกำแพงรั้วตามสัญญา จากเดิมเป็นพื้นที่ ราบตลอดระยะทางเป็นพื้นที่ ซึ่งมีสภาพเป็นป่ารกและเป็นพื้นที่ต่างระดับมากมีน้ำท่วมสูง และจำเลยที่ ๑ เบิก จ่ายเงินดังกล่าวล่าช้าจนโจทก์ได้รับความเสียหายในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์สำหรับก่อสร้าง ประกอบกับ คณะกรรมการตรวจการจ้างของจำเลยที่ ๑ ไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างเที่ยงธรรมและมีปัญหาน้ำท่วมจนไม่สามารถดำเนินการก่อสร้างในส่วนที่เหลือได้ จำเลยที่ ๑ ขยายระยะเวลาในการก่อสร้างให้โจทก์ ๑๘๐ วัน แต่ ช่วงเวลาที่จำเลยที่ ๑ ขยายระยะเวลาให้ในในพื้นที่โจทก์ต้องก่อสร้างยังมีน้ำท่วมขังอยู่ จำเลยที่ ๑ ยกเอาเหตุ ล่าช้าดังกล่าวเลิกสัญญากับโจทก์ จำเลยที่ ๑ ไม่มีสิทธิบอกเลิกสัญญาเลขที่ ๒๕/๒๕๕๔ และไม่มีสิทธิคิด ค่าปรับตามสัญญาวันละ ๑,๗๖๙.๙๙ บาท และริบหนึ่งสัปดาห์ประกัน ๑๗๐,๐๐๐ บาท การบอกเลิกสัญญา เลขที่ ๓/๒๕๕๓ และ๒๕/๒๕๕๔ ไม่ชอบด้วยกฎหมายและเกิดจากความผิดของจำเลยที่ ๑ แต่ฝ่ายเดียว การ กระทำดังกล่าวทำให้โจทก์ได้รับความเสียหายอันเป็นการทำละเมิดต่อโจทก์

ความเห็นแย้งข้อ ๒

เมื่อพิจารณาจากเอกสารของสำนักเทคโนโลยีชีวภัณฑ์สัตว์ ส่วนสนับสนุนการผลิตชีวภัณฑ์ เป็นผู้เสนอ ตามบันทึกข้อความที่ จช/๕๖ ลงวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๕๖ เรื่อง ขออนุมัติบอกเลิกสัญญาจ้าง โครงการก่อสร้างรั้วคอนกรีตบล็อกแบบมีคานสเตย์ ความยาวประมาณ ๒,๘๗๒ เมตร ที่เสนอต่อผู้อำนวยการ สำนักเทคโนโลยีชีวภัณฑ์สัตว์ ว่าตามที่สำนักเทคโนโลยีชีวภัณฑ์สัตว์ได้ทำสัญญาก่อสร้างโครงการก่อสร้างรั้ว คอนกรีตบล็อกแบบมีคานสเตย์ ความยาว ๒,๘๗๒ เมตร จำนวน ๑ งาน กับห้างหุ้นส่วนจำกัด กุศลยอติวัสดุ

ก่อสร้าง ตามสัญญาจ้างเลขที่ ๒๕/๒๕๕๔ (สทช) ลงวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๔ เป็นเงิน ๓,๕๓๙,๙๙๙ บาท (สามล้านห้าแสนสามหมื่นเก้าพันเก้าร้อยเก้าสิบบาทถ้วน) สัญญาแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) ลงวันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๔ และสัญญาแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) ลงวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ ซึ่งครบกำหนดสัญญา ภายในวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๕๕ นั้น

ปรากฏว่าครบกำหนดส่งมอบงานดังกล่าวมาระยะหนึ่งแล้ว โดยห้าง ฯ ได้มีหนังสือแจ้งส่งมอบงานงวดแรก ความยาว ๑,๐๐๐ เมตร เป็นเงิน ๑,๐๖๑,๙๙๙.๗๐ บาท (หนึ่งล้านหกหมื่นเก้าพันเก้าร้อยเก้าสิบบาทเจ็ดสิบบาท) อยู่ในระหว่างพิจารณาตรวจรับของคณะกรรมการ ฯ แต่จากการตรวจสอบและติดตามของคณะกรรมการตรวจรับพบว่าการดำเนินการของห้าง ฯ เป็นไปด้วยความล่าช้าและขาดศักยภาพทั้งในด้านเงินทุนและจำนวนคนงาน ทำให้การก่อสร้างเป็นไปด้วยความล่าช้า เกิดความเสียหายแก่ราชการในการก่อสร้างรั้วเพื่อกำหนดแนวเขตพื้นที่ของส่วนราชการ และการบริหารเงินงบประมาณ

ฝ่ายจัดซื้อพิจารณาตามระเบียบ ฯ ข้อ ๑๓๘ “ในกรณีที่คู่สัญญาไม่สามารถปฏิบัติตามสัญญาหรือข้อตกลงได้ และจะต้องมีการปรับตามสัญญาหรือข้อตกลงนั้น หากจำนวนเงินค่าปรับจะเกินร้อยละสิบของวงเงินค่าพัสดุหรือค่าจ้างให้ส่วนราชการพิจารณาดำเนินการบอกเลิกสัญญาหรือข้อตกลง” มีการตรวจรับงานเรียบร้อยแล้ว ๒ งวด (ความยาว ๓,๐๐๐ เมตร) แต่จากการติดตามของคณะกรรมการตรวจรับพบว่าผู้รับจ้างได้หยุดการก่อสร้างตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ ฝ่ายจัดซื้อพิจารณาตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ข้อ ๑๕๗ กำหนดว่า “ให้หัวหน้าส่วนราชการพิจารณาใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาหรือข้อตกลง ในกรณีที่มีเหตุอันเชื่อได้ว่าผู้รับจ้างไม่สามารถทำงานให้แล้วเสร็จตามสัญญาหรือข้อตกลง ให้หัวหน้าส่วนราชการพิจารณาได้เฉพาะกรณีที่เห็นประโยชน์แก่ทางราชการโดยตรง หรือเพื่อแก้ไขข้อเสียเปรียบของทางราชการในการที่จะปฏิบัติตามสัญญาหรือข้อตกลงนั้นต่อไป” โดยคณะกรรมการตรวจรับให้เหตุผลประกอบว่า

๑. เป้าหมายความสำเร็จ (ความยาวรั้วที่ก่อสร้างเสร็จ) ประจำวัน/สัปดาห์ของสัญญาไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงแม้แต่ครั้งเดียว

๒. จำนวนคนงานที่มาปฏิบัติงานมีจำนวนน้อยไม่สอดคล้องกับปริมาณที่เหลืออยู่

๓. กำหนดวันที่ก่อสร้างเสร็จ (วันที่/เดือน/พ.ศ.) ที่จะส่งงานงวดสุดท้าย ห้าง ฯ ไม่สามารถให้คำตอบแก่คณะกรรมการตรวจรับได้ ดังนั้นจึงเห็นควรบอกเลิกสัญญาดังกล่าว

ข้อ ๓ โจทก์ขอเรียกค่าเสียหายจากจำเลยทั้งสองเพียง ๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท ขอให้บังคับจำเลยทั้งสองชำระเงิน ๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท พร้อมดอกเบี้ยร้อยละ ๑๕ ต่อปีของต้นเงินดังกล่าวนับถัดจาก วันฟ้องเป็นต้นไปจนกว่าจะชำระเสร็จแก่โจทก์

ความเห็นแย้งข้อ ๓

เห็นว่า โจทก์ขอเรียกค่าเสียหายจากจำเลยทั้งสองเพียง ๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท ขอให้บังคับจำเลยทั้งสองชำระเงิน ๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท พร้อมดอกเบี้ยร้อยละ ๑๕ ต่อปี ของต้นเงินดังกล่าว นับถัดจากวันฟ้องเป็นต้นไปจนกว่าจะชำระเสร็จแก่โจทก์ เป็นกรณีที่ต้องไปพิสูจน์กันในชั้นศาลโดยอาศัยพยานหลักฐานที่เชื่อถือได้อย่างชัดเจนว่าโจทก์เกิดความเสียหายจริง เพราะว่าตามหลักฐานเท่าที่มีต้องฟังว่าโจทก์เป็นฝ่ายผิดสัญญาจ้าง จึงไม่มีสิทธิเรียกค่าเสียหายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๓๙๑ วรรคท้าย ซึ่งบัญญัติว่า “การใช้สิทธิเลิกสัญญานั้นหากกระทบกระทั่งถึงสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายไม่” ซึ่งน่าจะหมายถึงฝ่ายที่ขอเลิกสัญญา”

๓.๒.๒ ตรวจสอบข้อกฎหมาย

พิจารณาตาม (๑) แล้ว เห็นว่าตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๓๘๖ ได้บัญญัติไว้ว่า “ถ้าคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งมีสิทธิเลิกสัญญาโดยข้อสัญญาหรือโดยบทบัญญัติแห่งกฎหมาย การเลิกสัญญาเช่นนั้นย่อมทำด้วยแสดงเจตนาแก่อีกฝ่ายหนึ่งแสดงเจตนาดังกล่าวมาในวรรคก่อนนั้น ท่านว่าหาอาจจะถอนได้

ไม่” และมาตรา ๕๔๓ บัญญัติว่า “ถ้าผู้รับจ้างไม่เริ่มทำการในเวลาอันควร หรือทำการชักช้าฝ่าฝืนข้อกำหนด แห่งสัญญาก็ดี หรือทำการชักช้าโดยปราศจากความผิดของผู้ว่าจ้าง จนอาจคาดหมายล่วงหน้าได้ว่าการนั้น จะไม่สำเร็จภายในกำหนดเวลาที่ได้ตกลงกันไว้ก็ดี ผู้ว่าจ้างชอบที่จะเลิกสัญญาเสียได้มีพักต้องรอคอยให้ถึงเวลา กำหนด ส่งมอบของนั้นเลย” มาตรา ๓๔๑ บัญญัติว่า “เมื่อคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งได้ใช้สิทธิเลิกสัญญาแล้ว คู่สัญญา แต่ละฝ่ายจำต้องให้อีกฝ่ายหนึ่งได้กลับคืนสู่ฐานะดังที่เป็นอยู่เดิม แต่ทั้งนี้จะเป็นที่เสื่อมเสียแก่สิทธิของ บุคคลภายนอกหาได้ไม่ วรรคสอง ส่วนเงินอันจะต้องใช้คืนในกรณีดังกล่าวมาในวรรคต้นนั้น ท่านให้บวก ดอกเบี้ยเข้าด้วยคิดตั้งแต่เวลาที่ได้รับไว้ วรรคสาม ส่วนที่เป็นภาระงานอันได้กระทำไปและเป็นการยอมให้ใช้ ทรัพย์สิน การที่จะชดใช้คืน ท่านให้ทำได้ด้วยใช้เงินตามควรค่าแห่งการนั้นๆ หรือถ้าในสัญญามีกำหนดว่าให้ใช้ เงินตอบแทนก็ให้ใช้ตามนั้น และวรรคท้าย “การใช้สิทธิเลิกสัญญานั้นหากกระทบกระทั่งถึงสิทธิเรียกร้อง ค่าเสียหายไม่”

๓.๒.๓ ตรวจสอบข้อกำหนดและเงื่อนไขของสัญญาและระเบียบ

ช่วงระยะเวลาที่มีการทำสัญญาจ้างก่อสร้างจนกระทั่งมีข้อเกิดข้อพิพาทเกิดขึ้นใน ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๓-๒๕๕๖ เป็นช่วงของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มีผลบังคับกับหน่วยงานของรัฐต่าง ๆ โดยสัญญาที่หน่วยงานราชการจัดทำจะมีข้อกำหนด และเงื่อนไขที่ชัดเจนไว้ในเรื่องการส่งมอบงาน การขอขยายเวลา การคิดค่าปรับ ในระเบียบ ฯ ข้อ ๗๒ กำหนดว่า “กำหนดให้คณะกรรมการตรวจการจ้าง มีหน้าที่ตรวจสอบรายงานการปฏิบัติงานของผู้รับจ้าง และเหตุการณ์ แวดล้อมที่ผู้ควบคุมงานรายงาน โดยตรวจสอบกับแบบรูปรายการละเอียด และข้อกำหนดในสัญญาทุกสัปดาห์ รวมทั้งรับทราบหรือพิจารณาการ สั่งหยุดงาน หรือพักงานของผู้ควบคุมงานแล้วรายงานหัวหน้าส่วนราชการเพื่อ พิจารณาสั่งการต่อไป กรณีมีข้อสงสัย หรือมีกรณีเห็นว่าตามหลักวิชาช่างไม่น่าจะเป็นไปได้ ให้ออกตรวจงาน จ้าง ณ สถานที่ที่กำหนดไว้ในสัญญาที่ตกลงให้ทำงานจ้างนั้น ๆ โดยให้มีอำนาจสั่งเปลี่ยนแปลงแก้ไขเพิ่มเติม หรือตัด ทอนงานจ้างได้ตามที่เห็นสมควรและตามหลักวิชาการช่างเพื่อให้เป็นไปตามแบบรูปรายการละเอียดและข้อกำหนดใน สัญญา กรณีนี้คณะกรรมการตรวจรับพัสดุ เห็นว่าผลงานที่ส่งมอบทั้งหมดหรืองวดใดก็ตามไม่เป็นไปตามแบบรูป รายการละเอียดและข้อกำหนดในสัญญา ...ข้อ ๑๓๗ กำหนดว่า “ให้หัวหน้าส่วนราชการพิจารณาใช้สิทธิบอกเลิก สัญญาหรือข้อตกลง ในกรณีที่มีเหตุอันเชื่อได้ว่า ผู้รับจ้าง ไม่สามารถทำงานให้แล้ว เสร็จภายในระยะเวลาที่ กำหนด วรรคสอง การตกลงกับคู่สัญญาที่จะบอกเลิกสัญญาหรือข้อตกลง ให้หัวหน้าส่วนราชการพิจารณาได้ เฉพาะกรณีที่เป็นประโยชน์แก่ทางราชการโดยตรง หรือเพื่อแก้ไขข้อเสียเปรียบของทางราชการในการที่จะ ปฏิบัติตามสัญญาหรือข้อตกลงนั้นต่อไป” และในระเบียบฯ ข้อ ๑๓๘ กำหนดว่า “ในกรณีที่คู่สัญญาไม่สามารถ ปฏิบัติตามสัญญาหรือข้อตกลงได้ และจะต้องมีการปรับตามสัญญาหรือข้อตกลงนั้น หากจำนวนเงินค่าปรับจะ เกินร้อยละสิบของวงเงินค่าพัสดุหรือค่าจ้างให้ส่วนราชการพิจารณาดำเนินการบอกเลิกสัญญาหรือข้อตกลง เว้นแต่คู่สัญญาจะได้ยินยอมเสียค่าปรับให้แก่ทางราชการโดยไม่มีเงื่อนไขใด ๆ ทั้งสิ้น ให้หัวหน้าส่วนราชการ พิจารณาผ่อนปรนการบอกเลิกสัญญาได้เท่าที่จำเป็น” ซึ่งเรื่องนี้เป็นกรณีการบอกเลิกสัญญาด้วยเหตุผลจาก การส่งมอบงานล่าช้า หรือคาดว่าไม่อาจทำงานให้แล้วเสร็จได้

๓.๒.๔ รวบรวมและศึกษาวิเคราะห์แนวคำวินิจฉัยของศาลฎีกา

ผู้ขอรับการประเมินได้รวบรวมและนำแนวคำวินิจฉัยของศาลฎีกาที่อาจจะนำมาเทียบเคียงได้ กับคดีนี้มาศึกษาวิเคราะห์ ดังนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๘๕๑/๒๕๔๘ เป็นคำพิพากษาในคดีที่คู่กรณีในสัญญาต่างตอบแทน บอกเลิกสัญญาเพราะเหตุที่คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งไม่ชำระหนี้ทั้ง ๆ ที่หนี้ยังไม่ถึงกำหนดชำระและศาลตัดสินว่า หลักว่าแม้หนี้ไม่ถึงกำหนดชำระ หากมีพฤติการณ์ที่เห็นได้ชัดว่าลูกหนี้ไม่มีทางจะชำระหนี้ได้ทันตามกำหนด

หรือปฏิเสธไม่ยอมชำระหรือไม่มีเจตนาจะชำระที่เรียกกันว่า anticipated breach of contract ดังนี้ แม้หนันั้นจะยังไม่ถึงกำหนดชำระ ฝ่ายเจ้าหนี้ก็มีสิทธิบอกเลิกสัญญาได้

ในคดีนี้ปรากฏว่าคู่กรณีทำสัญญาจะซื้อจะขายและจ้างพัฒนาที่ดินกัน โดยไม่ได้กำหนดเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดการพัฒนาที่ดินเอาไว้ แต่ได้กำหนดว่าจะชำระค่างวดเป็น ๑๒ งวด งวดละ ๓๐ วัน เพื่อฝ่ายผู้จะซื้อชำระค่างวดครบถ้วนแล้ว แต่ฝ่ายผู้จะขายก็ไม่ดำเนินงานให้เสร็จสิ้น กลับปล่อยเวลาล่วงเลยไปเกือบ ๑๐ ปีนับแต่วันทำสัญญา โดยไม่ได้สร้างสระน้ำ สโมสร และสนามเทนนิส เพียงแต่กันพื้นที่ไว้ จึงเห็นได้ชัดว่าแม้ผู้จะซื้อจะได้บอกกล่าวกำหนดเวลาให้ผู้จะขายก่อสร้าง ก็คงไม่สามารถก่อสร้างให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนด ทั้งผู้จะขายก็ยืนยันมาตลอดว่าไม่จำเป็นต้องสร้างสระว่ายน้ำ สโมสร และสนามเทนนิส โดยไม่มีกำหนดเวลาพอสมควรให้อีกฝ่ายหนึ่งชำระหนี้เสียก่อนได้

ในการวินิจฉัยคดีนี้ จะเห็นได้ว่าตามปกติเจ้าหนี้จะบอกเลิกสัญญาได้ก็ต่อเมื่อลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ และหากหนี้ยังไม่ถึงกำหนดลูกหนี้อย่อมได้ประโยชน์จากเงื่อนไขคือเจ้าหนี้จะเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้ยังไม่ได้ และลูกหนี้อย่อมไม่เป็นผู้ผิดนัด ดังนั้นหากหนี้ยังไม่ถึงกำหนดเจ้าหนี้จะอ้างว่าลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ และอ้างเป็นเหตุบอกเลิกสัญญาไม่ได้หรือในกรณีที่หนี้ไม่มีกำหนดเวลา ฝ่ายเจ้าหนี้ต้องเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้เสียก่อน โดยกำหนดระยะเวลาพอสมควร หากลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ภายในกำหนด เจ้าหนี้จึงจะบอกเลิกสัญญาได้ (มาตรา ๓๘๗) แต่ในคดีนี้ฝ่ายลูกหนี้เพิกเฉยไม่กระทำการอย่างใดในทางชำระหนี้อยู่เป็นเวลานานทั้งยังยืนยันว่าไม่จำเป็นต้องชำระหนี้สร้างสระว่ายน้ำ สโมสร และสนามเทนนิสให้เสร็จก่อน ถือได้ว่าลูกหนี้แสดงเจตนาปฏิเสธการชำระหนี้ และสันนิษฐานได้ว่าการชำระหนี้เป็นอันไร้ประโยชน์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๖๙๑/๒๕๕๑ สัญญาจ้างเหมาชุดลอกลำห้วย ให้สิทธิโจทก์ ในฐานะผู้ว่าจ้างเรียกเบี้ยปรับเป็นรายวันจากจำเลย ผู้รับจ้างในกรณีที่ไม่ส่งมอบงานตามกำหนดเวลาได้โดยกำหนดส่งมอบงานวันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๔๕ แต่จำเลยขอขยายระยะเวลาการส่งมอบงานและโจทก์ได้ยินยอมขยายระยะเวลาให้จำเลยถึงวันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๔๕ มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงวันส่งมอบงานจากกำหนดเดิมเป็นวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๔๕ แล้ว โจทก์ไม่อาจเอากำหนดวันส่งมอบงานเดิมมาเป็นฐานที่ตั้งแห่งการเรียกเบี้ยปรับจากจำเลยได้อีกต่อไป เมื่อกำหนดวันทำงานจะต้องแล้วเสร็จได้เปลี่ยนไปเป็นวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๔๕ แต่จำเลยยังไม่ส่งมอบงานตามกำหนด โจทก์จึงมีสิทธิเรียกให้จำเลยชำระเบี้ยปรับนับแต่วันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๔๕ เป็นต้นไป

โจทก์กับจำเลยทำสัญญาจ้างก่อสร้างบ้านพักไว้มีข้อความว่า หากโจทก์ก่อสร้างผิดไปจากแบบแปลนตามสัญญา จำเลยมีสิทธิบอกเลิกสัญญาและไม่ชำระค่าจ้าง ส่วนที่ค้างให้แก่โจทก์ได้ มีผลเป็นการที่โจทก์ยอมสละค่าแห่งการทำงานที่โจทก์เสียไปในการก่อสร้างบ้านพักงวดที่สามให้แก่จำเลยเพื่อเป็นค่าสินไหมทดแทนในการที่โจทก์ไม่ชำระหนี้ให้ถูกต้อง ค่าใช้จ่ายดังกล่าวยอมเป็นเบี้ยปรับซึ่งจำเลยมีสิทธิได้รับตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๓๘๑

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๑๓๗/๒๕๕๑ การพิจารณาว่าเมื่อจำเลยบอกเลิกสัญญาแก่โจทก์แล้ว จำเลยยังต้องรับผิดชอบชำระเงินค่าจ้าง แก่โจทก์หรือไม่ ต้องอาศัยความในสัญญาจ้างเป็นสำคัญ เมื่อสัญญาจ้างระบุไว้ว่าหากโจทก์ก่อสร้างผิดไปจากแบบตามสัญญาจ้าง โจทก์ยอมให้จำเลยบอกเลิกสัญญาจ้างได้โดยจำเลยไม่ต้องจ่ายเงินค่าจ้างที่ค้างอยู่ให้แก่โจทก์ ดังนั้น ที่ศาลอุทธรณ์ภาค ๑ นำข้อสัญญาดังกล่าวมาวินิจฉัยว่าโจทก์มีสิทธิเรียกร้องค่าใช้จ่ายที่โจทก์ต้องเสียไปในงานก่อสร้างงวดที่สามจากจำเลย จึงเป็นการวินิจฉัยชี้ขาดในประเด็นข้อพิพาทตามที่ศาลชั้นต้นกำหนด

คำวินิจฉัยสำนักงานอัยการสูงสุดที่ ๒๑/๒๕๓๐ การคำนวณค่าปรับกรณีส่งมอบงานล่าช้า “สัญญาจ้างพิมพ์หนังสือแบ่งงานจ้างเป็น ๒ งวดแยกจากกัน เมื่อการส่งมอบงานแต่งงานล่าช้าเพราะความผิดของผู้รับจ้าง ผู้ว่าจ้างมีสิทธิปรับผู้รับจ้างตามจำนวนวันที่ผู้รับจ้างส่งมอบงานล่าช้าในแต่ละงวดงานได้”

คำวินิจฉัยสำนักงานอัยการสูงสุดที่ ๔/๒๕๓๒ การแสดงเจตนาบอกเลิกสัญญา “การแสดงเจตนาของผู้ซื้อหรือผู้ว่าจ้างในการบอกเลิกสัญญา ย่อมมีผลนับแต่เวลาที่คำบอกกล่าวไปถึงภูมิลำเนาของผู้ขายหรือผู้รับจ้างเป็นต้นไปไม่ว่าผู้ขายหรือผู้รับจ้างจะได้ทราบข้อความในหนังสือหรือไม่ หรือหนังสือนั้นได้ถูกส่งคืนมาก็ตาม”

คำวินิจฉัยสำนักงานอัยการสูงสุดที่ ๑๗/๒๕๓๑ การแจ้งสงวนสิทธิการปรับ “เจ้าหน้าที่ยอมรับชำระหนี้แล้วจะเรียกเอาเบี้ยปรับได้ต่อเมื่อได้บอกสงวนสิทธิไว้ในเวลาชำระหนี้เท่านั้น”

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๑๖๕/๒๕๒๙ การชำระหนี้ของคู่สัญญาอันเกิดแต่การเลิกสัญญานั้น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๓๙๒ บัญญัติให้เป็นไปตามมาตรา ๓๖๙ ซึ่งบัญญัติว่าในสัญญาต่างตอบแทนนั้นคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งจะไม่ยอมชำระหนี้จนกว่าอีกฝ่ายหนึ่งจะชำระหนี้หรือขอปฏิบัติการชำระหนี้ก็ได้ แต่ความข้อนี้ห้ามมิให้ใช้บังคับถ้าหนี้ของคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งยังไม่ถึงกำหนด เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าโจทก์ทำสัญญารับเหมาก่อสร้างทางกับจำเลยโดยจำเลยต้องจ่ายเงินล่วงหน้าร้อยละ ๑๐ ของค่าจ้างและเงินจำนวนนี้ยอมให้หักคืนร้อยละ ๑๕ จากงวดที่ ๔ ถึงงวดสุดท้าย ซึ่งจำเลยได้หักไปแล้วจำนวนหนึ่ง เมื่อสัญญาเลิกกันแล้วโอกาสที่จำเลยจะหักเงินคืนจึงไม่มี โจทก์จะต้องคืนเงินที่รับล่วงหน้าไปจากจำเลยที่ยังเหลืออยู่นั้นให้แก่จำเลย ส่วนจำเลยก็ต้องชำระส่วนที่เป็นภาระงานอันโจทก์ได้กระทำให้แก่จำเลยเมื่อปรากฏว่าโจทก์ยังมีได้คืนเงินจำนวนที่มากกว่าเงินที่จำเลยต้องชำระให้แก่โจทก์ โจทก์ย่อมไม่มีสิทธิฟ้องเรียกร้องให้จำเลยชำระเงินที่ค้างชำระโจทก์อยู่ก่อนเลิกสัญญาได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๐๘๖/๒๕๓๘ โจทก์ไม่ชำระเงินมัดจำให้จำเลยที่ ๑ ซึ่งตามสัญญาจะซื้อจะขายที่ดินกำหนดให้เงินมัดจำเป็นส่วนหนึ่งของการชำระเงินตามสัญญา เงินดังกล่าวจึงเป็นส่วนหนึ่งของราคาที่ดินที่โจทก์มีหน้าที่ต้องเสนอชำระหนี้ให้แก่จำเลยที่ ๑ เมื่อโจทก์ไม่เสนอโจทก์ซึ่งถือว่าเป็นเจ้าหนี้ได้ชื่อว่าผิดนัดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๒๑๐ จำเลยที่ ๑ มีสิทธิที่จะไม่ชำระหนี้จนกว่าโจทก์จะชำระหนี้หรือขอชำระหนี้ตอบแทนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๓๖๙

เบี้ยปรับแม้จะได้กำหนดกันไว้ในสัญญาแต่กฎหมายก็มีได้บังคับไว้โดยเด็ดขาดว่าจะต้องให้เป็นไปตามจำนวนนั้น ทั้งนี้ต้องพิเคราะห์ถึงทางได้เสียของเจ้าหนี้ทุกอย่างอันชอบด้วยกฎหมายไม่ใช่แต่เพียงทางได้เสียในเชิงทรัพย์สินเท่านั้น

คำวินิจฉัยสำนักงานอัยการสูงสุดที่ ๕/๒๕๓๒ เรื่อง เบี้ยปรับ “การที่คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งในสัญญาและเปลี่ยนสินค้า ส่งมอบสินค้าที่แลกเปลี่ยนเกินกำหนดเวลาตามสัญญา ดังนี้ เมื่อคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งได้ยอมรับสินค้าไว้โดยมิได้บอกสงวนสิทธิไว้ในเวลารับมอบสินค้าว่าจะใช้สิทธิเรียกร้องค่าปรับตามสัญญา จึงไม่อาจเรียกร้องเอาค่าปรับตามสัญญาได้”

คำวินิจฉัยสำนักงานอัยการสูงสุดที่ ๓๔/๒๕๓๐ เรื่อง การบอกเลิกสัญญา (ป.พ.พ.มาตรา ๓๘๖) “สัญญาซื้อขายกำหนดสิทธิเลิกสัญญาว่า ผู้ซื้ออาจเลิกสัญญาได้เมื่อล่วงหน้ากำหนดส่งมอบสินค้าแล้ว ๕๐ วัน โดยมีได้มีเงื่อนไขว่าผู้ซื้อจะต้องบอกกล่าวให้ผู้ขายส่งมอบสินค้าก่อน เมื่อล่วงหน้าเวลา ๕๐ วันแล้ว ผู้ขายมิได้ส่งมอบสินค้าโดยไม่ปรากฏพฤติการณ์อันใดอันหนึ่งซึ่งผู้ขายไม่ต้องรับผิดชอบผู้ซื้อจึงบอกเลิกสัญญาได้โดยไม่ต้องบอกกล่าวให้ผู้ขายส่งมอบสินค้าก่อน”

คำวินิจฉัยสำนักงานอัยการสูงสุดที่ ๖/๒๕๓๑ เรื่อง บอกเลิกสัญญาจ้าง “เมื่อผู้รับจ้างไม่เริ่มลงมือทำงานที่จ้างภายในกำหนด ผู้ว่าจ้างย่อมอาศัยสิทธิตามสัญญา บอกเลิกสัญญาได้ทันทีแม้ยังไม่ถึงกำหนดเวลาแล้วเสร็จของงานตามสัญญา”

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๑๓๑๕/๒๕๕๔ จำเลยอาจคาดหมายล่วงหน้าได้ว่าโจทก์ไม่อาจดำเนินการผลิตสินค้าให้แก่จำเลยได้ทันกำหนดเวลาที่ได้ตกลงกันไว้ จำเลยชอบที่จะเลิกสัญญาเสียได้มีพักต้อง

รอกอยให้ถึงเวลากำหนดส่งมอบ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๕๙๓ ศาลจึงชอบที่จะกำหนดค่าเสียหายจากค่าใช้จ่ายส่วนที่เพิ่มขึ้นในการที่จำเลยว่าจ้างบุคคลอื่นผลิตสินค้าได้

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๓๐๘/๒๕๒๔ จำเลยทำสัญญาจ้างเหมาโจทก์ทำการก่อสร้างโดยมีข้อสัญญาว่า ถ้าทำไม่เสร็จภายในกำหนดหรือไม่ถูกต้องตามแบบจำเลยมีสิทธิเลิกสัญญาได้ เมื่อโจทก์ทำถนนไม่ถูกต้องตามแบบในสัญญา ถึงแม้จะยังไม่ครบกำหนดในสัญญา แต่เป็นที่เห็นได้ว่างานที่ยังค้างอยู่นั้นไม่อาจจะทำให้เสร็จได้ตามกำหนดในสัญญาแล้ว จำเลยก็มีสิทธิบอกเลิกสัญญาได้ตามข้อสัญญา โดยไม่ต้องบอกให้แก้ไขการงานที่ไม่ถูกต้องนั้นเสียก่อน หรือรอให้ครบกำหนดตามสัญญาส่วนค่าจ้างสำหรับการทำงานที่ทำไปแล้วนั้น เมื่อการงานที่ทำไปแล้วนั้นไม่ได้เกิดประโยชน์แก่จำเลย และจำเลยมิได้รับมอบการงานนั้นไว้ จำเลยก็ไม่ต้องจ่ายค่าจ้างส่วนนี้ให้

การที่จำเลยจ้างโจทก์ที่ ๑ ทำการก่อสร้างโดยมีโจทก์ที่ ๒ เป็นผู้ควบคุมดูแลแทนจำเลย และเป็นผู้รายงานผลงานในการที่จำเลยจะต้องจ่ายค่าจ้างตามสัญญา เมื่อโจทก์ที่ ๒ รู้อยู่แล้วว่า การงานที่ทำนั้นไม่ถูกต้องตามสัญญาและมีข้อขัดข้องพร้อมมาก แต่ได้รายงานจำเลยว่างานถูกต้องตามสัญญา จนจำเลยได้จ่ายค่าจ้างให้โจทก์ที่ ๑ ไปตามงวดในสัญญาเช่นนี้ โจทก์ที่ ๒ ต้องรับผิดชอบร่วมกับโจทก์ที่ ๑ ในความเสียหายที่จำเลยจะต้องใช้จ่ายในการแก้ไขข้อบกพร่องสำหรับการทำงานที่จำเลยรับมอบไปโดยหลงผิด

คำวินิจฉัยสำนักงานอัยการสูงสุด ที่ ๖๓/๒๕๓๐ เรื่อง การบอกเลิกสัญญาจ้าง “การจ้างเหมาชุดขยายสะพานน้ำดิบเป็นการจ้างทำของ ซึ่งผู้ว่าจ้างตกลงจ่ายสินจ้างเพื่อผลสำเร็จแห่งทำงาน หากมิได้มีข้อตกลงในเรื่องนี้ไว้ต่อกันเป็นประการอื่น ผู้ว่าจ้างย่อมไม่อาจหักเงินค่าจ้างแม้ผลสำเร็จของงานนั้นเกิดจากบุคคลภายนอกมาชนดินนั้นที่ขุดขึ้นไป

การที่ผู้รับจ้างไม่ยอมปฏิบัติตามที่ผู้ว่าจ้างแจ้งให้ทราบก็ดี การเพิกเฉยไม่ทำงานตามสัญญาก็ดี กรณีอาจถือได้ว่าผู้รับจ้างทำผิดสัญญาข้อหนึ่งข้อใดแล้ว ผู้ว่าจ้างย่อมมีสิทธิบอกเลิกสัญญาและจ้างผู้อื่นมาทำงานจ้างนี้ได้ตามนัยแห่งสัญญาจ้าง”

คำวินิจฉัยสำนักงานอัยการสูงสุดที่ ๑๑๐/๒๕๓๐ เรื่อง การปฏิบัติตามสัญญา “ผู้ว่าจ้างทราบว่าผู้รับจ้างสามารถดำเนินการก่อสร้างได้ แต่ไม่ดำเนินการอย่างไรให้ผู้รับจ้างปฏิบัติตามสัญญาหรือใช้สิทธิเรียกร้องตามสัญญา และขาดการติดต่อกับผู้รับจ้างประมาณ ๒ ปี ทั้ง ๆ งานตามสัญญาควรจะเสร็จตั้งแต่เริ่มจากขาดการติดต่อกันแล้ว พฤติการณ์เช่นนี้ถือได้ว่าทั้งสองฝ่ายสมัคใจเลิกสัญญากันโดยปริยายแล้ว”

คำวินิจฉัยสำนักงานอัยการสูงสุดที่ ๑๑๑/๒๕๓๐ เรื่อง การเรียกค่าปรับตามสัญญา “การบอกเลิกสัญญาที่จะทำให้ผู้ซื้อที่มีสิทธิเรียกค่าปรับด้วย จะต้องดำเนินการตามขั้นตอนของสัญญา (ท้ายระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ) กล่าวคือ เมื่อครบกำหนดส่งมอบตามสัญญาแล้วผู้ซื้อต้องแสดงเจตนาต่อผู้ขายว่าจะเรียกค่าปรับโดยยังไม่ประสงค์จะใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาและระหว่าง รอการส่งมอบของจะใช้สิทธิปรับตามสัญญาเสียก่อน หากต่อไปเห็นว่าผู้ขายไม่อาจปฏิบัติตามสัญญาได้จึงบอกเลิกสัญญา เช่นนี้ ผู้ซื้อจึงจะมีสิทธิปรับผู้ขายจนถึงวันบอกเลิกสัญญาได้”

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๗๖๑๘/๒๕๕๒ เมื่อสัญญาเลิกกันแล้ว กฎหมายบังคับให้คู่สัญญาต้องให้อีกฝ่ายหนึ่งกลับคืนสู่ฐานะเดิมการกำหนดค่าของงานที่จะต้องชดใช้แก่กัน มิใช่เป็นค่าตอบแทนหรือค่าเสียหาย แต่เป็นหนทางหนึ่งที่จะสามารถทำให้คู่สัญญากลับคืนสู่ฐานะเดิมได้ ส่วนค่าของงานที่จะต้องชดใช้แก่กันนั้น ก็ต้องพิจารณาจากมูลค่างานที่โจทก์ทำให้แก่จำเลยตามความจริง จะยึดเอาค่าจ้างที่จะต้องชำระตามงวดที่กำหนดไว้ในสัญญาที่เลิกกันแล้วมาเป็นหลักเกณฑ์อีกไม่ได้ เพราะค่าจ้างที่กำหนดให้ชำระแก่กันตามสัญญานั้นอาจมีการกำหนดสิ่งที่มีใช้ค่าของงานลงไปด้วย

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๓๙๑ วรรคสี่ บัญญัติว่า การใช้สิทธิเลิกสัญญานั้น หากกระทบกระทั่งถึงสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายไม่ และในสัญญาจ้าง ข้อ ๒๐ กำหนดให้จำเลยสามารถเรียก

ค่าปรับในกรณีที่โจทก์ส่งมอบงานล่าช้าในอัตราวันละ ๓๑,๘๘๐ บาท แม้จำเลยจะบอกเลิกสัญญากับโจทก์แล้วก็ตาม ดังนั้น โจทก์จึงต้องเสียค่าปรับกรณีส่งมอบงานล่าช้าแก่จำเลย และต้องนำมาหักจากค่าของงาน ที่จำเลยต้องชำระแก่โจทก์ แต่การที่โจทก์จำเลยตกลงกันว่า จะใช้เงินจำนวนหนึ่ง เมื่อไม่ชำระหนี้หรือชำระหนี้ ไม่ถูกต้องสมควรก็ดี ถือเป็นเบี้ยปรับ หากสูงเกินส่วน ศาลมีอำนาจจะลดลงเป็นจำนวนพอสมควรตามมาตรา ๓๘๓ หนังสือค้ำประกันในวงเงินจำนวน ๙๐๐,๐๐๐ บาท เป็นหนังสือค้ำประกันที่โจทก์นำมามอบให้แก่จำเลย เพื่อเป็นการปฏิบัติตามสัญญา รวมถึงการประกันความชำรุดเสียหายของงานจ้างที่อาจจะเกิดขึ้นภายใน ๒ ปี นับแต่วันส่งมอบงาน หากไม่มีความเสียหายหรือโจทก์ได้ชำระค่าเสียหายแก่จำเลยครบถ้วนแล้ว จำเลยจึงจะคืนหนังสือค้ำประกันแก่โจทก์ ทั้งจำเลยยังมีได้ใช้สิทธิเรียกร้องให้ธนาคารใช้เงินแก่จำเลยตามหนังสือค้ำประกันดังกล่าว จึงถือว่าจำเลยรับเงิน ๙๐๐,๐๐๐ บาท มาเป็นการชำระค่าเสียหายแก่จำเลยแล้วไม่ได้

คำวินิจฉัยสำนักงานอัยการสูงสุดที่ ๔๔/๒๕๓๒ เรื่อง บอกเลิกสัญญาจ้างและเรียกร้องค่าเสียหาย (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๒๑๕, ๓๘๗) “สัญญาจ้างซึ่งผู้ว่าจ้างมีหน้าที่ที่จะต้องส่งมอบที่ดินให้กับผู้ว่าจ้างเพื่อใช้เป็นที่ทำการก่อสร้าง เมื่อปรากฏว่าผู้ว่าจ้างไม่สามารถจัดที่ดินให้ผู้รับจ้างเข้าไปทำการก่อสร้างได้เนื่องจากมีราษฎรเข้าไปอาศัยอยู่ทำให้มีการก่อสร้างตามสัญญาไม่ได้และไม่มีการจ่ายเงินค่าจ้างตามสัญญา ผู้รับจ้างจึงมีสิทธิบอกเลิกสัญญาและหากผู้รับจ้างได้รับความเสียหายก็อาจเรียกร้องเอาค่าเสียหายจากผู้ว่าจ้างได้”

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๘๖๗/๒๕๕๕ สัญญาจ้างก่อสร้างอาคารบ้านพักกำหนดให้โจทก์ก่อสร้างแล้วเสร็จภายใน ๒๔๐ วัน นับแต่วันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ ซึ่งในระยะเวลาระหว่างการก่อสร้างมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงและเพิ่มเติมลักษณะงานเป็นเหตุให้โจทก์ก่อสร้างไม่แล้วเสร็จตามสัญญา แต่จำเลยผู้ว่าจ้างก็ยังคงให้โจทก์ก่อสร้างต่อไป โดยจ่ายเงินค่าจ้างของงานงวดที่ ๔ เมื่อวันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ ซึ่งล่วงเลยกำหนดระยะเวลาตามสัญญาจ้างแล้ว แม้ต่อมาโจทก์เป็นฝ่ายผิดสัญญาละทิ้งงานไปเมื่อวันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๕๒ อันก่อให้เกิดความเสียหายแก่จำเลยก็ตาม แต่การที่จำเลยรับมอบงานงวดที่ ๔ และจ่ายเงินค่าจ้างให้โจทก์ทั้งที่ล่วงพ้นกำหนดระยะเวลาสิ้นสุดตามสัญญาจ้างแล้ว และยังคงให้โจทก์ก่อสร้างงานงวดที่เหลือต่อไปอีกอันเป็นการขยายระยะเวลาในการก่อสร้าง แสดงให้เห็นว่าจำเลยมิได้ถือเอาระยะเวลาตามสัญญาจ้างเป็นสาระสำคัญ จึงเป็นพฤติการณ์ที่บ่งชี้ได้ว่าข้อสัญญาเกี่ยวกับการส่งมอบงานล่าช้าไปไม่ถือว่าเป็นการผิดสัญญาย่อมเป็นเหตุให้จำเลยไม่อาจเรียกค่าปรับรายวันตามสัญญาจ้างจากโจทก์ได้

สัญญาจ้างระบุว่าโจทก์จะต้องเริ่มลงมือทำงานจ้าง ณ สถานที่ที่กำหนดภายในวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๓๓ แสดงว่าตั้งแต่วันดังกล่าวจำเลยต้องเตรียมพื้นที่สำหรับก่อสร้างพร้อมที่จะส่งมอบเพื่อลงมือก่อสร้างแล้ว แม้ในสัญญาจ้างมิได้ระบุถึงเรื่องการส่งมอบพื้นที่ไว้ การที่โจทก์ทราบถึงอุปสรรคเรื่องเสาไฟฟ้า สายไฟฟ้า ท่อประปา ตลอดจนการที่มีอาคารของผู้อื่นบางส่วนกีดขวางอยู่ เป็นเรื่องที่จำเลยจะต้องดำเนินการแก้ไข หากให้โจทก์ลงมือทำงานในส่วนที่ไม่มีอุปสรรคไปก่อนก็อาจไม่ตรงตามงวดของงานตามสัญญาจ้าง และหากมีผลกระทบต่อที่ดินหรือทรัพย์สินของผู้อื่น โจทก์ก็อาจถูกดำเนินคดีอาญาฐานบุกรุกหรือทำให้เสียทรัพย์ได้ เมื่อจำเลยเพิกเฉยไม่ส่งมอบพื้นที่ให้โจทก์จนกระทั่งล่วงพ้นกำหนดเวลาก่อสร้างตามสัญญา จำเลยจึงเป็นฝ่ายผิดสัญญา โจทก์ย่อมมีสิทธิบอกเลิกสัญญาได้

จำเลยเป็นฝ่ายผิดสัญญาไม่ส่งมอบพื้นที่สำหรับก่อสร้างให้โจทก์และโจทก์ได้บอกเลิกสัญญาแล้ว จำเลยจึงมีหน้าที่ต้องคืนหนังสือค้ำประกันของธนาคารให้แก่โจทก์นับแต่วันที่สัญญาจ้างเลิกกันเมื่อจำเลยไม่คืน จำเลยย่อมต้องรับผิดชอบและค่าใช้จ่ายที่โจทก์ต้องชำระให้แก่ธนาคารจำเลยเสียค่าขึ้นศาลในชั้นฎีกามาตามจำนวนทุนทรัพย์ ๗,๔๖๒,๓๒๐ บาท ที่แพ่งคดีตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ แต่จำนวนทุนทรัพย์ดังกล่าวเป็นสิ่งที่จำเลยต้องใช้ให้แก่โจทก์ตามสัญญาจ้างเอกสารหมายเลข จ.๔ เพียงสัญญาเดียว ในส่วนสัญญาจ้างเอกสารหมายเลข จ.๒ ไม่มีค่าเสียหายที่จำเลยต้องรับผิดชอบอีก นอกจากค่าธรรมเนียมของธนาคารปีละ

๑๒,๕๐๐ บาท นับแต่วันฟ้องอันเป็นค่าเสียหายในอนาคตเท่านั้น ดังนี้ ในประเด็นที่ว่าจำเลยผิดสัญญาจ้างตามเอกสารหมาย จ.๒ หรือไม่ จึงเป็นคดีที่มีค่าขอให้ปลดเปลื้องทุกข์อันไม่อาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ซึ่งต้องเสียค่าขึ้นศาลเพียง ๒๐๐ บาท และค่าขึ้นศาลสำหรับค่าเสียหายในอนาคตอีก ๑๐๐ บาท ตามตาราง ๑ ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ข้อ (๒) และข้อ (๔) เมื่อสัญญาจ้างเอกสารหมาย จ.๔ ศาลฎีกา ไม่รับวินิจฉัยฎีกาของจำเลยทุกข้อซึ่งเป็นกรณีที่ต้องคืนค่าขึ้นศาลในชั้นฎีกาให้จำเลยทั้งหมด ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๕๑ วรรคหนึ่ง จึงต้องคืนค่าขึ้นศาลในชั้นฎีกาสำหรับส่วนที่เกิน ๓๐๐ บาท แก่จำเลยไปทั้งหมด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๗๘๙๓/๒๕๔๒ โจทก์จ้างจำเลยก่อสร้างคลองส่งน้ำ จำเลยทำงานไม่สำเร็จตามกำหนด ทั้งที่ได้ขยายเวลาออกไป พฤติการณ์ของจำเลยที่ทำงานไม่เสร็จตามที่โจทก์เร่งรัดอยู่ในความรู้เห็นของโจทก์และโจทก์เห็นได้ว่าจำเลยน่าจะทำงานไม่เสร็จตามกำหนดและเกิดความเสียหายแน่นอน ซึ่งโจทก์สามารถบอกเลิกสัญญาได้ทันทีตั้งแต่ต้นเพื่อป้องกันมิให้เกิดความเสียหายมากยิ่งขึ้นแต่โจทก์กลับละเลย ทั้งยังปล่อยให้เวลาล่วงเลยไปอีก ๖๘๔ วัน นับแต่ครบกำหนดสัญญาแล้วจึงมาจ้างบุคคลอื่นทำการก่อสร้างส่วนที่เหลือ อันมีผลให้ราคาค่าก่อสร้างทวีขึ้นถือว่าโจทก์มีส่วนก่อให้เกิดความเสียหายด้วย

๓.๓ การส่งเรื่องให้พนักงานอัยการแก้ต่างคดี

ผู้ขอรับการประเมินเสนอเป็นแทนคดีโดยได้ร่วมพิจารณากับผู้ได้บังคับบัญชาเพื่อดำเนินการในขั้นตอนต่อไปคือต้องสรุปส่งเรื่องไปยังสำนักงานอัยการจังหวัดสึคิ้วเพื่อแก้ต่างคดี โดยเริ่มพิจารณาเป็นลำดับดังนี้

๓.๓.๑. ศึกษาคู่มือการส่งเรื่องให้อัยการ

การส่งเรื่องไปยังสำนักงานอัยการที่มีสำนักงานอยู่ในเขตอำนาจศาลทั่วประเทศ สำนักงานอัยการสูงสุดได้จัดคู่มือการส่งเรื่องให้อัยการฟ้องคดีแพ่ง โดยมีหลักการการดำเนินคดีแพ่งแทนรัฐบาล หน่วยงานของรัฐที่เป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน หน่วยงานอื่นของรัฐ หรือหน่วยงานอื่นใดที่ดำเนินกิจการของรัฐหรือนิติบุคคลซึ่งมิใช่หน่วยงานของรัฐแต่ได้มีพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งขึ้น เป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการตามที่พระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ.๒๕๕๓ หน่วยงานผู้ส่งเรื่องต้องมีความรู้ความเข้าใจในการรวบรวมพยานหลักฐาน ขั้นตอนในการส่งเรื่องและกระบวนการทั้งหมดในการดำเนินคดีอย่างถูกต้อง คู่มือจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของหน่วยงาน ผู้ส่งเรื่องและพนักงานอัยการผู้รับผิดชอบในการดำเนินคดีให้ทำงานได้สะดวก ถูกต้อง และรวดเร็วอันจะส่งผลให้การรักษาผลประโยชน์ของรัฐมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนี้

๓.๓.๒ ตั้งผู้ประสานงานคดี

หน่วยงานตัวความ (กรมปศุสัตว์) ต้องตั้งผู้ประสานงานคดี โดยระบุชื่อที่อยู่พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ที่ติดต่อไว้ในหนังสือนำเสนอด้วย ผู้ประสานงานคดีควรเป็นนิติกร หรือเจ้าหน้าที่ที่มีเวลาเพียงพอในการประสานคดีกับพนักงานอัยการ และหากต่อมาปรากฏว่าผู้ประสานงานคดีลาหยุดต่อเนื่องเป็นเวลานานหรือลาออกให้ตั้งผู้ประสานงานคดีคนใหม่เพื่อให้การประสานงานเป็นไปอย่างต่อเนื่อง

๓.๓.๓ การส่งเรื่อง

คู่มือการส่งเรื่องไปให้พนักงานอัยการดำเนินคดีแพ่ง ตัวความต้องมอบหมายผู้ประสานงานคดีหรือเจ้าหน้าที่นำเรื่องพร้อมเอกสารส่งไปยังสำนักงานอัยการที่รับผิดชอบในการดำเนินคดีด้วยตนเอง ถ้าเป็นการส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ ให้ส่งภายในกำหนดเวลา ทั้งนี้ การส่งเรื่องที่เป็นกรณีเร่งด่วน เช่น คดีใกล้จะขาดอายุความ หรือใกล้จะครบกำหนดยื่นคำให้การ ผู้ประสานงานคดีจะต้องนำเรื่องไปส่งด้วยตนเอง

พร้อมกับรอปพนักงานอัยการผู้รับผิดชอบสำนวน เพื่อชี้แจงข้อเท็จจริงที่จำเป็นในการทำคำฟ้องหรือคำให้การด้วย

(๑) ต้องพิจารณาว่าคดีอยู่ในเขตอำนาจศาลของศาลใด เนื่องจากมีสำนักงานอัยการที่รับผิดชอบดำเนินคดีตามเขตอำนาจศาล ดังนั้น จึงต้องพิจารณาเขตอำนาจศาลก่อนว่าคดีนั้นจำเลยมีภูมิลำเนาหรือมูลคดีเกิดหรือสังหาริมทรัพย์ตั้งอยู่ในเขตอำนาจศาลใด ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๔ มาตรา ๕ ทวิ ก็ให้ส่งเรื่องไปยังสำนักงานอัยการซึ่งรับผิดชอบคดีที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลนั้น เช่น คดีอยู่ในเขตอำนาจของศาลแพ่ง ก็ส่งเรื่องไปยังสำนักงานคดีแพ่ง หรือคดีอยู่ในเขตอำนาจของศาลจังหวัด ก็ต้องส่งเรื่องไปยังสำนักงานอัยการจังหวัดนั้น ๆ

(๒) ต้องพิจารณาจำนวนทุนทรัพย์ว่าคดีมีทุนทรัพย์อยู่ในเขตอำนาจของศาลแขวงหรือ ศาลจังหวัด กล่าวคือ คดีที่มีทุนทรัพย์ไม่เกิน ๓๐๐,๐๐๐ บาท อยู่ในเขตอำนาจพิจารณาของศาลแขวงตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา ๑๗ มาตรา ๒๕ (๔) หน่วยงานตัวความจะต้องส่งเรื่องไปยังสำนักงานคดีศาลแขวง หรือสำนักงานอัยการคดีศาลแขวงจังหวัด แล้วแต่กรณีสำหรับคดีที่มีทุนทรัพย์เกินกว่า ๓๐๐,๐๐๐ บาท หรือคดีไม่มีทุนทรัพย์ อยู่ในเขตอำนาจของศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลแพ่งธนบุรี หรือศาลจังหวัด จะต้องส่งเรื่องไปยังสำนักงานอัยการที่ดำเนินคดีแพ่งที่รับผิดชอบในการดำเนินคดีแพ่งในเขตอำนาจศาลนั้น ๆ แล้วแต่กรณี สำหรับคดีนี้มีมูลคดีเกิดที่อำเภอปากช่องจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งจำนวนทุนทรัพย์ตามฟ้องโจทก์อยู่ในเขตอำนาจพิจารณาของศาลจังหวัดสีคิ้ว (อำเภอปากช่องอยู่ในเขตอำนาจศาลจังหวัดสีคิ้ว)

๓.๓.๔ รวบรวมเอกสาร

(๑) สรุปรายข้อเท็จจริงความเป็นมาของคดีเริ่มจากฐานะทางกฎหมายของหน่วยงานตัวความ ข้อพิพาทที่เกิดขึ้น เหตุที่ทำให้เกิดอำนาจฟ้อง หรือเหตุที่ถูกฟ้อง เหตุแห่งการต่อสู้คดี อ้างกฎหมาย ระเบียบ มติ คณะรัฐมนตรี หรือข้อสัญญาที่คู่กรณีปฏิบัติไม่ถูกต้องให้ชัดเจน พร้อมแนบสำเนากฎหมาย ระเบียบ มติ คณะรัฐมนตรี ที่เกี่ยวข้องตามที่อ้างในสรุปรายข้อเท็จจริง

(๒) ระบุรายละเอียดชื่อพยานบุคคลที่เกี่ยวข้องที่สามารถชี้แจงข้อเท็จจริงในคดีได้

(๓) เอกสารหลักฐานในคดีให้ส่งสำเนาเอกสารให้พนักงานอัยการโดยเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานต้องรับรองสำเนาถูกต้องทุกแผ่น ถ้าเอกสารปิดอากรแสตมป์ ให้ถ่ายให้ปรากฏอากรแสตมป์ ที่ชัดเจน ไปด้วย กรณีเป็นเอกสารมหาชนให้ส่งสำเนาซึ่งรับรองความถูกต้องโดยพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการทำหรือเก็บรักษาในเบื้องต้นให้ส่งเพียง ๑ ชุดก่อน และจัดส่งเพิ่มภายหลังตามที่พนักงานอัยการแจ้ง ซึ่งโดยปกติได้แก่เอกสารสำหรับพนักงานอัยการติดสำนวน ๑ ชุด ใช้ในการสืบพยาน ๑ ชุด แนบท้ายคำฟ้องหรือท้ายคำให้การ ๑ ชุด และสำหรับคู่ความซึ่งเป็น คู่กรณีคนละ ๑ ชุดตามจำนวนโจทก์หรือจำเลย

(๔) มีการมอบอำนาจโดยให้ทำเป็นหนังสือมอบอำนาจให้ดำเนินคดีแทน คำสั่งมอบอำนาจ คำสั่งแต่งตั้งการดำรงตำแหน่งของผู้มอบอำนาจและผู้รับมอบอำนาจและหลักฐานบัตรประจำตัวของผู้นั้น พร้อมใบแต่งตั้งนาย จำนวน ๒ ชุด

(๕) เสนออธิบดีกรมศุลกากรลงนามใบแต่งตั้งนายความ จำนวน ๒ ฉบับ และมีคำสั่งมอบอำนาจให้ผู้ขอรับการประเมินเป็นผู้แทนในการทำความตกลงประนีประนอมยอมความหรือไกล่เกลี่ยในอนาคต (ถ้ากรณีมีการไกล่เกลี่ยคดี)

(๖) จัดทำบัญชีเอกสาร คัดสำเนาแบบรับรองรายการทะเบียนราษฎรเมื่อพนักงานอัยการแจ้งกำหนดวันยื่นฟ้องให้ส่งแบบรับรองรายการทะเบียนราษฎร หรือหนังสือรับรองการจดทะเบียนนิติบุคคล ฉบับที่เจ้าหน้าที่/นายทะเบียนออกให้ไม่เกิน ๑ เดือน เอกสารและหลักฐานที่จัดส่งพนักงานอัยการควรจัดทำสำเนาเอกสารเก็บไว้ที่ตัวความ ๑ ชุด เพื่อประโยชน์ในการใช้ทำความเห็นชั้นอุทธรณ์ฎีกา

๓.๓.๖ สอบสถานะของคู่ความ

(๑) สถานะของโจทก์ คือ ห้างหุ้นส่วนจำกัด กุศลยอดวิสตุก่อสร้าง มีสถานะเป็นนิติบุคคล ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๐๗๗ มาตรา ๑๐๗๘ มีความสามารถในการทำนิติกรรม สัญญา จึงมีอำนาจฟ้อง

(๒) ตรวจสอบสถานะจำเลย คือ สำนักเทคโนโลยีชีวภัณฑ์สัตว์ จำเลยที่ ๑ ไม่ใช่นิติบุคคลหรือบุคคลธรรมดาตามกฎหมายใด ๆ เป็นเพียงหน่วยงานหนึ่งในสังกัดกรมปศุสัตว์จำเลยที่ ๒ เท่านั้น จึงไม่อาจฟ้องถูกฟ้องได้ แต่คดีนี้เมื่อโจทก์ได้ยื่นฟ้องสำนักเทคโนโลยีชีวภัณฑ์สัตว์ให้เข้ามาเป็นจำเลยที่ ๑ ด้วย เพื่อความไม่ประมาท จะต้องให้ผู้อำนวยการสำนักเทคโนโลยีชีวภัณฑ์สัตว์ ผู้ที่ดำรงตำแหน่งปัจจุบันลงนามใบแต่งตั้งนายความไว้และทำคำให้การยื่นเข้าไปในคดีด้วย

กรมปศุสัตว์ (ผู้ว่าจ้าง) เป็นจำเลยที่ ๒ ซึ่งเป็นนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งบทบัญญัติมาตรา ๗ วรรคสาม มีสิทธิหน้าที่ เป็นไปตามกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๕๗ โดยมาตรา ๓๒ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ กำหนดให้ในกรมหนึ่งมีอธิบดีคนหนึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการและรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของกรมให้เกิดผลสัมฤทธิ์และเป็นไปตามเป้าหมาย แนวทาง และแผนการปฏิบัติราชการของกระทรวงและในกรณีที่มีกฎหมายอื่นกำหนดอำนาจหน้าที่ของอธิบดีไว้เป็นการเฉพาะ การใช้อำนาจและการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายดังกล่าวให้คำนึงถึงนโยบายที่คณะรัฐมนตรีแถลงไว้ต่อรัฐสภาหรือที่คณะรัฐมนตรีกำหนดหรืออนุมัติ และนโยบาย แนวทาง และแผนการปฏิบัติราชการของกระทรวงด้วย และตามความในตามมาตรา ๓๘ วรรคหนึ่ง กำหนดว่าอำนาจในการสั่ง การอนุญาต การอนุมัติการปฏิบัติราชการหรือการดำเนินการอื่นที่ผู้ดำรงตำแหน่งใดจะพึงปฏิบัติหรือดำเนินการตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือคำสั่งใด หรือมติของคณะรัฐมนตรี ในเรื่องใดถ้ากฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ หรือคำสั่งนั้น หรือมติของคณะรัฐมนตรีในเรื่องนั้นมิได้กำหนด เรื่อง การมอบอำนาจไว้เป็นอย่างอื่น หรือมิได้ห้ามเรื่องการมอบอำนาจไว้ ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นอาจมอบอำนาจให้ผู้ดำรงตำแหน่งอื่นในส่วนราชการเดียวกันหรือส่วนราชการอื่น หรือผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้ปฏิบัติราชการแทนได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

คดีนี้ห้างหุ้นส่วนจำกัด กุศลยอดวิสตุก่อสร้าง มีสถานะเป็นนิติบุคคลมีอำนาจฟ้อง และกรมปศุสัตว์ เป็นนิติบุคคลจึงถูกฟ้องเป็นจำเลยได้เช่นกัน ต้องทำคำให้การแก้ต่างคดี โดยผู้ขอรับการประเมิน ได้ประสานขอข้อมูลและเอกสารหลักฐานการจัดซื้อจัดจ้างทั้งหมดจากกองคลังมาเพื่อรวบรวมและเรียบเรียงไว้จนครบถ้วน สมบูรณ์มากที่สุด และในขณะที่เดียวกันได้ประสานไปที่เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบเรื่องนี้ของสำนักเทคโนโลยีชีวภัณฑ์สัตว์ เพื่อให้เตรียมการไว้สำหรับให้ข้อมูลต่อพนักงานอัยการผู้รับผิดชอบสำนวน

๓.๔ กระบวนการทำคำให้การ

หลังจากที่ผู้ขอรับการประเมินได้พิจารณาข้อเท็จจริง ตรวจสอบข้อกฎหมาย ระเบียบ และแนวคำวินิจฉัยของศาลพอสมควร จึงได้ข้อสรุปว่าคดีนี้โจทก์ คือ ห้างหุ้นส่วนจำกัด กุศลยอดวิสตุก่อสร้าง ได้ยื่นฟ้องคดีแพ่งต่อศาลจังหวัดสีกะ ฐานผิดสัญญาจ้างทำของเพื่อเรียกค่าเสียหาย จำนวน ทุนทรัพย์ ๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท โดยฟ้องสำนักเทคโนโลยีชีวภัณฑ์เป็นจำเลยที่ ๑ กรมปศุสัตว์ เป็นจำเลยที่ ๒

ดังนั้น จำเลยทั้งสองจึงต้องทำคำให้การแก้คดี ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา ๑๗๗ โดยหลักการเมื่อได้รับหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องโดยชอบให้จำเลย ซึ่งหมายความรวมถึงผู้ที่ถูกหมายเรียกเข้ามาในคดีตามกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๕๗ (๓) ด้วยแล้ว เป็นหน้าที่ของจำเลยที่ต้องทำคำให้การแก้คดีโดยทำเป็นหนังสือยื่นต่อศาลภายใน ๑๕ วัน นับตั้งแต่วันที่ได้รับความหมายเรียกพร้อมสำเนาคำฟ้อง

ดังนั้น คำให้การนี้จึงเป็นสิ่งที่ควบคู่กับคำฟ้อง กล่าวคือเมื่อคำฟ้องเป็นกระบวนการพิจารณาที่โจทก์เสนอข้อหาต่อศาล คำให้การก็เป็นกระบวนการพิจารณาที่จำเลยเสนอข้อต่อสู้ต่อศาล เว้นแต่ในคดีไม่มีข้อพิพาทที่จะมีแต่คำฟ้องโดยไม่มีคำให้การ เพื่อความชัดและเป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมาย

ถึงแม้ว่าการทำคำให้การเป็นหน้าที่ของพนักงานอัยการผู้รับผิดชอบสำนวน แต่ในฐานะผู้แทนตัวความ จึงจำเป็นต้องศึกษาทำความเข้าใจเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องดังต่อไปนี้

๓.๔.๑ คำให้การคืออะไร

พิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑ (๔) “คำให้การ” หมายความว่า กระบวนการพิจารณาใด ๆ ซึ่งคู่ความฝ่ายหนึ่งยกข้อต่อสู้เป็นข้อแก้คำฟ้อง ตามบทบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายนี้ นอกจากคำแถลงการณ์”

คำให้การเป็นกระบวนการพิจารณาที่ต่อเนื่องมาจากการที่โจทก์ฟ้องคดี กล่าวคือเมื่อโจทก์ฟ้องบุคคลใดเป็นจำเลย และบุคคลนั้นได้รับหมายเรียกของศาลให้ไปแก้คดีแล้ว ก็เป็นหน้าที่ตามกฎหมายที่เขาจะต้องแก้ข้อหาตามที่โจทก์กล่าว อ้างในคำฟ้องของโจทก์ การยกข้อต่อสู้การแก้คำฟ้องนี้เรียกว่า “คำให้การ” ถ้าจำเลยยอมรับตามที่กล่าวหาของโจทก์เรียกว่าจำเลยให้การรับ แต่ถ้าจำเลยไม่ยอมรับตามข้อกล่าวหาของโจทก์ หรือตกลงใจที่จะสู้ก็มีทางสู้ คือ ปฏิเสธคำกล่าวหาของโจทก์เสียทั้งหมด เรียกว่า “คำให้การปฏิเสธ” การจะตั้งประเด็นข้อพิพาทในคดี จำเลยจะต้องปฏิเสธข้อเท็จจริง หรือข้อกฎหมายที่ปรากฏในคำฟ้อง หากข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่โจทก์อ้างไว้ในฟ้อง ทั้งนี้ จากที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๘๓ ว่า “...ให้ศาลมีการชี้สองสถานโดยตรวจคำคู่ความที่คู่ความยื่นต่อศาล แล้วฟังคำแถลงที่คู่ความทั้งปวงแถลงเอง หรือแถลงโดยตอบคำถามของศาล แล้วให้ศาลจด ข้ออ้าง ข้อเถียง และคำรับของคู่ความเหล่านั้นเทียบกันดู ถ้ามีปัญหาข้อใด ระบุว่าปัญหาข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่คู่ความฝ่ายหนึ่งยกขึ้นอ้าง และคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งไม่รับ ให้ศาลจดไว้เป็นประเด็นข้อพิพาท แล้วให้ศาลจดไว้ในรายงานพิจารณา ซึ่งประเด็นข้อพิพาททั้งปวง...”

๓.๔.๒ หลักการเขียนคำให้การ

การเขียนคำให้การในคดีแพ่งนั้นมีความสำคัญ เพราะจะเป็นเหตุหนึ่งในการที่จะทำให้ชนะหรือแพ้คดีได้ การให้การปฏิเสธฟ้องของโจทก์นั้น จะต้องให้การโดยชัดแจ้ง และอ้างเหตุผลแห่งการปฏิเสธไว้ด้วย ทั้งนี้ ตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๗๗ วรรคสองว่า “ให้จำเลยแสดงโดยชัดแจ้งในคำให้การว่า จำเลยยอมรับหรือปฏิเสธข้ออ้างของโจทก์ทั้งสิ้น หรือแต่บางส่วน รวมทั้งเหตุแห่งการนั้น” การที่บทบัญญัติมาตรานี้กำหนดให้จำเลยให้การโดยชัดแจ้งชัดว่าจะรับหรือปฏิเสธฟ้องของโจทก์นั้นก็เพื่อที่ศาลจะได้กำหนดประเด็นพิพาทได้ถูกต้องว่า คดีนั้นมีประเด็นอย่างใดบ้าง ส่วนที่กฎหมายบัญญัติให้จำเลยให้เหตุผลแห่งการปฏิเสธด้วยนั้น ก็เพื่อที่จำเลยจะได้นำพยานหลักฐานเข้าสืบตามเหตุผลนั้นได้ ถ้าจำเลยให้การปฏิเสธเฉย ๆ โดยไม่ให้เหตุผลแห่งการปฏิเสธ แม้จะมีประเด็นในเรื่องที่ปฏิเสธนั้น แต่จำเลยก็ไม่มีสิทธินำพยานหลักฐานเข้าสืบในประเด็นนั้น เช่น โจทก์ฟ้องว่าจำเลยกู้เงินโจทก์แล้วไม่ชำระ จำเลยให้การว่าจำเลยมิได้กู้เงินโจทก์ ดังนี้ แม้จะมีประเด็นว่าจำเลยกู้เงินโจทก์หรือไม่ ซึ่งโจทก์มีหน้าที่ต้องนำสืบก็ตามแต่เมื่อโจทก์นำสืบเสร็จแล้ว จำเลยก็ห้ามสิทธินำสืบตามข้อต่อสู้นั้นไม่

การปฏิเสธฟ้องจะต้องให้การไว้โดยชัดแจ้งจะให้การคลุมเครือ ซึ่งตามความหมายจากพจนานุกรมแปล ไทย-ไทย ราชบัณฑิตยสถาน ๖. ลักษณะที่กำกวมแน่นอนทางใดทางหนึ่งไม่ได้ เช่น อากาศที่จะมีมืดก็ไม่มืด จะสว่างก็ไม่สว่าง เรียกว่า อากาศคลุมเครือ (อาการใช้ที่จะหายก็ไม่หาย จะหนักก็ไม่หนัก เรียกว่า ใช้คลุมเครือ พูดไม่ชัดไปทางใดให้จะแจ้ง เรียกว่า พูดคลุมเครือ.) เพียงว่า “ที่โจทก์ฟ้องว่า.....นั้น จำเลยไม่ทราบ” หรือว่า “นอกจากที่จำเลยให้การรับแล้ว ถือว่า จำเลยให้การปฏิเสธทั้งสิ้น” ดังนี้ ถือมิได้ว่าเป็นคำให้การปฏิเสธโดยชัดแจ้ง จึงไม่ก่อให้เกิดประเด็นพิพาทแต่อย่างใด ในบางกรณีกฎหมายบังคับว่าจำเลยจะต้องให้การต่อสู้ไว้ มิฉะนั้นศาลจะไม่รับฟังเลยทีเดียว เช่น เรื่องอายุความประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา ๑๙๓ บัญญัติว่า “เมื่อไม่ได้ยกอายุความขึ้นเป็นข้อต่อสู้ ท่านว่าศาลจะอ้างเอาอายุความมาเป็นมูลยกฟ้องมิได้” แต่อย่างไรก็ตามการยกอายุความขึ้นต่อสู้ นั้น ก็จะต้องอ้างเหตุด้วยว่าขาดอายุความในเรื่องอะไร ถ้าอ้างว่าขาดอายุความในเรื่องหนึ่ง แต่ข้อเท็จจริงได้ความว่า ขาดอายุความอีกเรื่องหนึ่ง ซึ่งจำเลยมิได้ยกอายุความในเรื่องนั้นขึ้นต่อสู้เลย ศาลก็จะหยิบยกอายุความที่ได้ความนั้นขึ้นมาเป็นเหตุยกฟ้องมิได้ คำให้การขัดแย้งหรือไม่ขัดแย้งและได้อ้างเหตุแห่งการนั้นตามมาตรา ๑๗๗ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งหรือไม่ มีตัวอย่างแนวคำวินิจฉัยศาลฎีกามาประกอบการศึกษาดังต่อไปนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ ๘๑๒/๒๔๘๖ ฟ้องว่าจำเลยที่ ๒ เป็นลูกจ้างของจำเลยที่ ๑ ได้ขับรถเป็นปกติธุระของจำเลยที่ ๑ ขนรถยนต์ของโจทก์เสียหายโดยประมาทเลินเล่อ จำเลยให้การว่าการชนเกิดจากความผิดของโจทก์ ไม่ได้ปฏิเสธว่าจำเลยที่ ๒ ไม่ได้ทำการในทางที่จ้างจำเลยจึงไม่มีประเด็นที่จะโต้เถียงในข้อนี้โจทก์จึงไม่มีหน้าที่ต้องนำสืบข้อที่มีได้มีประเด็นโต้เถียงนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๑๘/๒๔๘๘ ในคดีฟ้องหย่า จำเลยให้การว่า โจทก์ไม่ได้เป็นสามีภริยากับจำเลย ไม่ได้ปฏิเสธในเหตุหย่า โจทก์ไม่ต้องนำสืบในเหตุหย่า ศาลรับฟังตามฟ้องได้

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๕๕๖/๒๔๙๗ จำเลยให้การว่าที่โจทก์บรรยายว่า ชื่อห้องพิพาทมานั้น จำเลยไม่ทราบ ถือว่าจำเลยไม่ปฏิเสธ ไม่มีข้อต่อสู้ในข้อนี้ โจทก์ไม่ต้องนำสืบ แต่มีคำพิพากษาฎีกาที่ ๑๐๑๑/๒๔๙๘ ซึ่งวินิจฉัยโดยที่ประชุมใหญ่ว่า จำเลยให้การว่าที่พิพาทเป็นสินเดิมของโจทก์หรือไม่ จำเลยไม่ทราบ เท่ากับจำเลยปฏิเสธ โจทก์ต้องสืบให้สมอ้าง

คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๔๙/๒๕๐๐ จำเลยยกอายุความได้ทรัพย์สินตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๘๒ ขึ้นต่อสู้ ศาลจะยกอายุความเรื่องฝากทรัพย์สินมาใช้ไม่ได้

คำพิพากษาฎีกาที่ ๙๕๕/๒๕๐๘ ให้การว่าฟ้องของโจทก์เคลือบคลุมไม่สามารถเข้าใจสภาพแห่งข้อหาได้ มิได้ให้การว่าไม่สามารถเข้าใจสภาพแห่งข้อหา ข้อไหน คำไหน อย่างไร ดังนี้ ถือว่าเป็นคำให้การที่ไม่มีประเด็น

คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๓๑-๒๓๒/๒๕๐๙ ให้การว่าหนังสือมอบอำนาจไม่สมบูรณ์ตามกฎหมายนั้น จำเลยไม่มีประเด็นสืบ เพราะมิได้ให้การว่าไม่สมบูรณ์ตามกฎหมายด้วยเหตุอย่างไร

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๑๔๑-๑๑๕๗/๒๕๐๙ ให้การว่านอกจากจำเลยให้การรับโดยขัดแย้งแล้ว จำเลยขอปฏิเสธฟ้องโจทก์ทั้งสิ้น เป็นคำปฏิเสธไม่ขัดแย้งว่าปฏิเสธในเรื่องใด อย่างไร

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๑๙๖/๒๕๑๑ ให้การว่า “นอกจากที่ให้การต่อไปนี้ ขอให้ถือว่าปฏิเสธฟ้อง” เป็นคำให้การที่ไม่ชอบ ฉะนั้น เมื่อจำเลยมิได้ให้การถึงฟ้องข้อใดไว้จึงถือว่าไม่ปฏิเสธ โจทก์ไม่ต้องนำสืบฟ้องข้อนั้น

คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๓๑๐/๒๕๒๐ โจทก์ขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้อง ศาลอนุญาตแล้ว เมื่อจำเลยมิได้ให้การปฏิเสธฟ้องเพิ่มเติม ถือว่าจำเลยรับข้อเท็จจริงนั้นแล้ว

ผู้ขอรับการประเมินได้พิจารณาตามหลักการทำคำให้การของจำเลย และประกอบกับแนววินิจฉัยศาลฎีกาข้างต้น ตลอดจนตรวจสอบเงื่อนไขเวลายื่นคำให้การ และพิจารณาตามประเด็นข้อพิพาทตามฟ้องโจทก์แล้ว จึงทำการสรุปบันทึกข้อความ ผ่าน ผู้อำนวยการสำนักกฎหมาย พร้อมเสนอความให้ยื่นคำให้การแก่ต่างคดีนี้ เสนออธิบดีกรมปศุสัตว์อนุมัติและลงนามในใบแต่งตั้งนายความตั้งผู้ขอรับการประเมินเป็นผู้แทนคดี และได้ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังสำนักงานอัยการจังหวัดสึคิ้ว พร้อมส่งเอกสารหมายเรียกและสำเนาคำฟ้อง สำเนาคำสั่งแต่งตั้งอธิบดีกรมปศุสัตว์ กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ใบแต่งตั้งนายความ และเอกสารหลักฐานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการทำคำให้การต่อไป

สำนักงานอัยการจังหวัดสึคิ๋วได้มีหนังสือแจ้งกลับมายังกรมปศุสัตว์ว่าได้รับแก้ต่างคดีนี้ให้กับจำเลยทั้งสองแล้ว จึงให้ผู้แทนงานคดีไปพบพนักงานอัยการ พร้อมกับให้นำพยานบุคคลที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่พัสดุ กรรมการตรวจรับ รวมทั้งผู้ควบคุมงาน สังกัดสำนักเทคโนโลยีชีวภัณฑ์สัตว์ ไปพบพนักงานอัยการผู้รับผิดชอบสำนวนโดยด่วน โดยเฉพาะผู้ควบคุมงานและคณะกรรมการตรวจรับพัสดุที่รับผิดชอบโดยตรงเพราะต้องร่วมกันพิจารณาเพื่อทำคำให้การแก้ต่างคดี ในประเด็นที่โจทก์อ้างปัญหาการเข้าทำงานไม่ได้ เพราะส่งมอบพื้นที่ไม่ได้ มีการทำงานล่าช้า การไม่เอาใจใส่ติดตามงาน โดยให้ไปพบพนักงานอัยการ พร้อมทั้งให้จัดทำสรุปข้อมูลเบื้องต้นให้กับพนักงานอัยการด้วย

ผู้ขอรับการประเมินจึงสรุปข้อเท็จจริงพร้อมเอกสารหลักฐานทั้งหมดจัดส่งไปยังสำนักงานอัยการจังหวัดสึคิ๋วเพื่อจัดพนักงานอัยการจัดทำคำให้การ โดยสรุปข้อเท็จจริง ดังนี้

(๑) สภาพปัญหาระหว่างการดำเนินงาน

สรุปได้ว่า ระหว่างการทำงานตามโครงการก่อสร้างรั้วคอนกรีตบล็อกแบบมีคานสแตย์มีปัญหาว่าการกำหนดพื้นที่การก่อสร้างเป็นช่วง ทั้งหมด ๔ ช่วง คือ ช่วงที่ ๑ A-B ความยาว ๒,๔๑๕ ช่วงที่ ๒ C-D ความยาว ๓๒๐ เมตร ช่วงที่ ๓ E-F ความยาว ๒,๕๘๓ เมตร ช่วงที่ ๔ G-H ความยาว ๗๑๓ เมตร การก่อสร้างจุดแรกกรรมการผู้ควบคุมงานได้กำหนดให้คู่สัญญาทำการก่อสร้างในช่วง A-B เป็นระยะทาง จากริมถนนหลังบ้านนายมนัส เกินกลาง ถึงวัดเกาะอุทธการาม และจากวัดเกาะอุทธการามถึงสี่แยกบ้านบุญช่วยลาบเปิด และจากบ้านบุญช่วยลาบเปิดถึงแนวรั้วเก็บของ และจากบ่อบำบัดน้ำเสียถึงสวนองุ่น ซึ่งคู่สัญญาได้ลงมือทำงานแต่พบปัญหามีร่องน้ำไหลกว้างประมาณ ๘ เมตร และมีชาวบ้านบางจุดขัดขวางการก่อสร้าง กรรมการผู้ควบคุมงานจึงให้เว้นการก่อสร้างช่วงดังกล่าว และทำงานส่วนอื่นก่อนโดยมีหลักการที่ตกลงกันให้ทำงานในพื้นที่ทดแทนให้สามารถก่อสร้างโดยไม่ต่อเนื่องกันได้ และจะทำการตรวจรับงานโดยวัดความยาวรวมกันให้ได้ครบตามความยาวที่กำหนดในแต่ละงวด (๑,๕๐๐ เมตร) ผู้รับจ้างจึงมีพื้นที่ทำงานได้จำนวนมากพอเกินกว่า ๙๐% ของความยาวรั้วทั้งหมดตามสัญญา จึงไม่มีปัญหาเรื่องการส่งมอบพื้นที่ ที่จะไม่สามารถทำงานได้แต่อย่างใด ซึ่งสามารถพิสูจน์ได้จากการตรวจรับงานงวดที่ ๑ มีการรวมความยาวของรั้วของช่วงที่ ๑ (A-B) และช่วงที่ ๔ (G-H) รวมได้ ๑,๕๐๐ เมตร ตามที่ทำการตรวจรับงานและจ่ายเงินงวดที่ ๑ และงวดที่ ๒ ไปเรียบร้อยแล้ว (เอกสารแนบ ๑ ใบตรวจรับงานงวดที่ ๑, งวดที่ ๒, แบบก่อสร้าง)

(๒) ปัญหาการตรวจรับงานจ้าง

สรุปได้ว่ามีการตรวจรับงานล่าช้าของงานตามสัญญาเลขที่ ๓/๒๕๕๓ (สทข.) การตรวจรับงานแต่ละงวด เพราะเมื่อคณะกรรมการผู้ควบคุมงานได้รับหนังสือแจ้งส่งมอบงานแต่ละงวดจากคู่สัญญา จะเข้าทำการตรวจสอบและจัดทำรายงานเสนอกรรมการตรวจการจ้างเพื่อตรวจรับงาน หากงานเรียบร้อยถูกต้องตามรูปแบบและครบถ้วนตามสัญญาที่กำหนด คณะกรรมการตรวจการจ้างจึงจะตรวจรับงานได้ แต่โดยข้อเท็จจริงผู้รับจ้างทำหนังสือส่งมอบงานในงวดที่ ๑ หลายครั้งจริง แต่คณะกรรมการตรวจการจ้างได้เข้าตรวจงานแล้วพบปัญหาการก่อสร้างยังไม่ได้ความยาวตามที่กำหนด และการก่อสร้างบางส่วนไม่ถูกต้องตามแบบรูปที่กำหนดและความเรียบร้อยของงานยังไม่ได้มาตรฐาน เช่น ระดับคานสแตย์ผิดแบบ การหล่อเสา คานคอดิน และทับหลังไม่ได้ขนาด การฉาบแต่งเสา คานไม่เรียบร้อยตามมาตรฐานฝีมือ งานทาสีรั้วไม่เรียบร้อย พบรอยแตกร้าวของปูนฉาบคาน เสา และกำแพง จึงได้สั่งให้ผู้รับจ้างทำการแก้ไขหลายครั้งและสุดท้ายตรวจพบระยะความสูงของรั้วไม่ตรงตามรูปแบบคือความยาวของกำแพงที่ก่อฉาบอิฐบล็อกความสูงไม่ถึงขนาดที่กำหนดในแบบรูปประกอบสัญญา ซึ่งช่างผู้ควบคุมงานต้องคำนวณปรับลดปริมาณงานและหักเงินค่าจ้างในงวดที่ ๑ ลงตามปริมาณงานที่ขาดหายไป ซึ่งการตรวจรับงานล่าช้าเกิดจากความไม่เข้มงวดและไม่ระมัดระวังการก่อสร้างให้ถูกต้องตามมาตรฐานและรูปแบบที่กำหนดของคู่สัญญาจนต้องมีการแก้ไขหลายครั้ง ทำให้การตรวจรับล่าช้า

(๓) การบอกเลิกสัญญา

สรุปได้ว่าผู้รับจ้างได้ทำงานอย่างหละหลวมไม่ควบคุมให้งานเรียบร้อยได้มาตรฐานงานก่อสร้างคณะกรรมการตรวจการจ้างต้องสั่งให้แก้ไขหลายครั้ง ตามที่กล่าวข้างต้น และการก่อสร้างล่าช้ามาก มีการหยุดทำงานหลายครั้ง คณะกรรมการ ฯ ได้เรียกคู่สัญญาเข้ามากำชับ เร่งรัดด้วยวาจาทั้งที่สถานที่ก่อสร้างและห้องประชุมของสำนักเทคโนโลยีชีวภัณฑ์สัตว์แต่งงานยังล่าช้ามาก ดังนี้

๓.๑ สัญญาจ้างเลขที่ ๓/๒๕๕๓ (สหข)

๑. ทำสัญญาจ้างเมื่อวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๕๓ เข้าทำงานเมื่อวันที่ ๗ มกราคม ๒๕๕๔
๒. แจ่งส่งงานงวดที่ ๑ ครั้งแรก เมื่อวันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๕๔ ตรวจรับไม่ได้เนื่องจากความยาวรวมไม่ครบ ๑,๕๐๐ เมตร งานคานสเตย์ผิดแบบ และทาสีไม่เรียบร้อย

๓. การแจ่งส่งมอบงานงวดที่ ๑ ครั้งที่สอง เมื่อวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๕๔ แต่คณะกรรมการตรวจรับพัสดุตรวจรับไม่ได้ เนื่องจากงานฉาบเสาคานบางส่วนไม่เรียบร้อย ขนาดคานสเตย์ไม่ได้ขนาดและไม่กลมฝังดินบริเวณหลุมโคนเสาไว้

๔. การแจ่งส่งมอบงานงวดที่ ๑ ครั้งที่สาม เมื่อวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ คณะกรรมการตรวจรับพัสดุตรวจรับไม่ได้ เนื่องจากตรวจพบความสูงของกำแพงอิฐบล็อกไม่ได้ขนาด งานสีไม่เรียบร้อย

๕. การแจ่งส่งมอบงานงวดที่ ๑ ครั้งที่สี่ เมื่อวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๕๕ คณะกรรมการตรวจรับพัสดุตรวจรับไม่ได้ เนื่องจากไม่สามารถแก้ไขความสูงของกำแพงได้ และเข้าตรวจงานอีกครั้งในวันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๕๕ พร้อมเจรจากับคู่สัญญาจนตกลงยินยอมให้ปรับลดปริมาณงานและเงินค่าจ้างลง ๒๓,๘๕๖ บาท และจ่ายเงินงวดที่ ๑ เมื่อวันที่ ๔ พฤษภาคม ๒๕๕๕

๖. การแจ่งส่งมอบงานงวดที่ ๒ ครั้งที่หนึ่ง เมื่อวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๕๕ (เกินกำหนดสิ้นสุดสัญญา ๓๓๑ วัน) คณะกรรมการตรวจรับพัสดุ ยังไม่สามารถตรวจรับได้ เนื่องจากงานฉาบเสาคาน และงานสีไม่เรียบร้อยจึงสั่งให้แก้ไข

๗. การตรวจรับและจ่ายเงินงวดที่ ๒ เมื่อวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๘ และเมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๕ ตามลำดับ หลังจากการส่งมอบงานงวดที่ ๒ แล้ว คู่สัญญาได้หยุดงานก่อสร้างตั้งแต่นั้นมา

๘. จากงานงวดที่ ๑ สามารถประเมินศักยภาพการทำงานได้ ความยาวรั้ว ๑,๕๐๐ เมตร ในเวลา ๒๓๖ วัน (เริ่มสัญญาถึงวันแจ่งส่งมอบครั้งที่ ๑ คือวันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๕๔) เฉลี่ยทำงานได้ ๖.๓๕ เมตร/วัน

๑๐ จากงานงวดที่ ๒ สามารถประเมินศักยภาพการทำงานได้ ความยาวรั้ว ๑,๕๐๐ เมตร ในเวลา ๔๐๖ วัน (หลังแจ่งส่งมอบครั้งแรกตั้งแต่วันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๔ ถึงวันแจ่งส่งมอบงวดที่ ๒ คือวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๕๕) เฉลี่ยทำงานได้ ๓.๖๙ เมตร/วัน

ความเห็นคณะกรรมการตรวจรับควรแจ่งบอกเลิกสัญญา ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ข้อ ๑๓๗

๓.๒ สัญญาจ้างแบบปรับราคาได้เลขที่ ๒๕/๒๕๕๔ (สหข.)

๑. ผู้รับจ้างไม่ได้ดำเนินการก่อสร้าง จนวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๕๖ และสำนักเทคโนโลยีชีวภัณฑ์สัตว์ ได้มีหนังสือเร่งรัดให้ดำเนินการก่อสร้างตามสัญญาและสงวนสิทธิค่าปรับ

๒. ผู้รับจ้างแจ่งส่งงานงวดที่ ๑ (จากงานทั้งหมด ๓ งวด) เมื่อวันที่ ๙ เมษายน ๒๕๕๖ (เกินกำหนดสิ้นสุดตามสัญญา ๓๕๖ วัน) มีค่าปรับเกินร้อยละสิบของวงเงินค่าจ้าง (ค่าปรับวันละ ๑,๗๖๙.๙๙ บาท จำนวน ๓๕๖ วัน)

๓. สามารถประเมินศักยภาพการทำงานได้ ความยาวรั้ว ๑,๐๐๐ เมตร ในเวลา ๖๕๖ วัน (เริ่มสัญญา ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๔ ถึงวันแจ้งส่งมอบงวดที่ ๑ คือวันที่ ๙ เมษายน ๒๕๕๖) เฉลี่ยทำงานได้ ๑.๕๒๔ เมตร/วัน

๔. คณะกรรมการตรวจการจ้างได้ประชุมพิจารณากันแล้วเห็นว่า ต้องบอกเลิกสัญญาตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ข้อ ๑๓๗ และข้อ ๑๓๘

คณะกรรมการตรวจรับพัสดุมีหน้าที่ตรวจสอบรายงานการปฏิบัติงานของผู้รับจ้าง และเหตุการณ์แวดล้อมที่ผู้ควบคุมงานรายงาน โดยตรวจสอบกับแบบรูปรายการละเอียด และข้อกำหนดในสัญญาทุกสัปดาห์ รวมทั้งรับทราบหรือพิจารณาการสั่งหยุดงาน หรือพักงานของผู้ควบคุมงานแล้วรายงานหัวหน้าส่วนราชการเพื่อพิจารณาสั่งการต่อไป ในกรณีมีข้อสงสัยหรือมีกรณีที่เห็นว่า ตามหลักวิชาการช่าง ไม่น่าจะเป็นไปได้ ให้มีอำนาจสั่งเปลี่ยนแปลงแก้ไขเพิ่มเติม หรือตัดทอนงานจ้างได้ตามที่เห็นสมควรและตามหลักวิชาการช่าง เพื่อให้เป็นไปตามแบบรูปรายการละเอียดและข้อกำหนดในสัญญาเมื่อตรวจเห็นว่าเป็นการถูกต้องครบถ้วน เป็นไปตามแบบรูปรายการละเอียดและข้อกำหนดในสัญญาแล้ว ให้ถือว่าผู้รับจ้างส่งมอบงานครบถ้วนตั้งแต่วันที่ผู้รับจ้างส่งงานจ้างนั้น และให้ทำใบรับรองผลการปฏิบัติงานทั้งหมดหรือเฉพาะงวด แล้วแต่กรณี ในกรณีที่เห็นว่าผลงานที่ส่งมอบทั้งหมดหรืองวดใดก็ตามไม่เป็นไปตามแบบรูปรายการละเอียดและข้อกำหนดในสัญญา ให้รายงานหัวหน้าส่วนราชการผ่านหัวหน้าเจ้าหน้าที่พัสดุเพื่อทราบ หรือสั่งการแล้วแต่กรณี

ผู้ควบคุมงานมีหน้าที่ตรวจและควบคุมงาน ณ สถานที่ที่กำหนดไว้ในสัญญาหรือที่ตกลงให้ทำงานจ้างนั้น ๆ ทุกวัน ให้เป็นไปตามแบบรูปรายการละเอียดและข้อกำหนดในสัญญาทุกประการโดย สั่งเปลี่ยนแปลงแก้ไขเพิ่มเติมหรือตัดทอนงานจ้างได้ตามที่เห็นสมควร และตามหลักวิชาการช่างเพื่อให้เป็นไปตามแบบรูป รายการละเอียด และข้อกำหนดในสัญญา ถ้าผู้รับจ้างขัดขืนไม่ปฏิบัติตามก็สั่งให้หยุดงานนั้นเฉพาะส่วนหนึ่งส่วนใดหรือทั้งหมดแล้วแต่กรณีไว้ก่อน จนกว่าผู้รับจ้างจะยอมปฏิบัติให้ถูกต้องตามคำสั่งและให้รายงานคณะกรรมการตรวจการจ้างทันที ในกรณีที่ปรากฏว่าแบบรูปรายการละเอียด หรือข้อกำหนดในสัญญามีข้อความขัดกัน หรือเป็นที่คาดหมายได้ว่าถึงแม้ว่างานนั้นจะได้เป็นไปตามแบบรูปรายการละเอียด และข้อกำหนดในสัญญา แต่เมื่อสำเร็จแล้วจะไม่มั่นคงแข็งแรง หรือไม่ปฏิบัติตามหลักวิชาการที่ดี หรือไม่ปลอดภัย ให้สั่งพักงานนั้นไว้ก่อน แล้วรายงานคณะกรรมการตรวจการจ้างโดยเร็ว จดบันทึกสภาพการปฏิบัติงานของผู้รับจ้างและเหตุการณ์แวดล้อมเป็นรายวัน พร้อมทั้งผลการปฏิบัติงาน หรือการหยุดงานและสาเหตุที่มีการหยุดงานอย่างน้อย ๒ ฉบับ เพื่อรายงานให้คณะกรรมการตรวจการจ้างทราบทุกสัปดาห์ และเก็บรักษาไว้เพื่อมอบให้แก่เจ้าหน้าที่พัสดุเมื่อเสร็จงานแต่ละงวด โดยถือว่าเป็นเอกสารสำคัญของทางราชการเพื่อประกอบการตรวจสอบของผู้มีหน้าที่

ผู้อำนวยการสำนักเทคโนโลยีชีวภัณฑ์สัตว์ได้รับรายงานว่า จากการเข้าตรวจสอบพื้นที่การทำงานของตามรอบระยะเวลา พบว่าไม่มีผลงานคืบหน้าหรือก่อสร้างไปบ้างแล้วบางส่วน แต่งานที่ก่อสร้างกลับไม่เป็นไปตามที่ตกลงในสัญญา ไม่ได้ระยะความยาวตามที่กำหนดไว้ในแต่ละงวด กล่าวคือ งานที่สมบูรณ์ ในแต่ละงวดที่กรรมการจะตรวจรับได้กำหนดไว้ว่าต้องทำการเปิดแนวก่อสร้างรั้วคอนกรีตบล็อกแบบมีคานเสตย์ ชุดหลุม หล่อฐานราก เสาดอม่อ คาน เสา ค.ส.ล. ก่อผนังคอนกรีตบล็อก และแต่งแนวเขาระรอง หล่อคานทับหลัง ค.ส.ล. ฉาบปูน โครงสร้าง ค.ส.ล. ทาสีรั้วได้ความยาวตามที่กำหนดในงวดนั้นๆ เมื่อโจทก์ทำการก่อสร้างไม่ครบตามรูปแบบแปลน และคณะกรรมการได้สั่งให้ปรับปรุงแก้ไขให้เรียบร้อยแล้ว แต่โจทก์กลับเพิกเฉย กลับปล่อยระยะเวลาให้ล่วงเลยจนเกินกำหนดเป็นเวลานาน ซึ่งพฤติการณ์เป็นไปในทำนองเดียวกันทั้งสองสัญญา เช่น ในการทำงานตามสัญญาเลขที่ ๗/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๕๓

ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ข้อ ๑๓๘ กำหนดว่าในกรณีที่คู่สัญญาไม่สามารถปฏิบัติตามสัญญาหรือข้อตกลงได้และจะต้องมีการปรับตามสัญญาหรือ

ข้อตกลงนั้น หากจำนวนเงินค่าปรับจะเกินร้อยละสิบของวงเงินค่าพัสดุหรือค่าจ้าง ให้ส่วนราชการพิจารณา
ดำเนินการบอกเลิกสัญญาหรือข้อตกลง เว้นแต่คู่สัญญาจะได้อินยอมเสียค่าปรับให้แก่ทางราชการโดยไม่มี
เงื่อนไขใด ๆ ทั้งสิ้น ให้หัวหน้าส่วนราชการพิจารณาผ่อนปรนการบอกเลิกสัญญาได้เท่าที่จำเป็น

ต่อมา สำนักงานอัยการจังหวัดสกลนครได้แจ้งว่าได้จัดพนักงานอัยการรับแก้ต่างคดีให้แก่จำเลยทั้งสอง
และพนักงานอัยการเจ้าของสำนวนได้ยื่นคำให้การตามกำหนดแล้ว ขอให้ผู้ขอรับการประเมินได้นำเจ้าหน้าที่ที่
เกี่ยวข้องไปพบพนักงานอัยการอัยการ สำนักงานอัยการจังหวัดสกลนครและได้มีการทำบันทึกถ้อยคำของผู้ขอรับการ
ประเมินและเจ้าหน้าที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นพยานในชั้นสืบพยานตามกำหนดนัดสืบพยาน

๓.๕ การดำเนินการในชั้นศาล

ผู้ขอรับการประเมินได้รับมอบหมายจากจำเลยที่ ๒ ไปให้การเป็นพยานรวมทั้งพยานอีก ๓ ปาก
โดยให้การว่าในฐานะผู้รับมอบอำนาจจำเลยที่ ๒ และผู้แทนคดีได้ทราบข้อเท็จจริงจากเอกสารหลักฐานที่นำส่งศาล
โดยสรุปว่ามีการทำสัญญาจ้างก่อสร้างรั้วคอนกรีตบล็อกแบบมีคานสเดย์บริเวณเลขที่ ๓/๒๕๕๓ และเลขที่
๒๕/๒๕๕๔ จำเลยที่ ๑ โดยกรรมการผู้ควบคุมงานกับโจทก์ในการแก้ไขปัญหาพื้นที่ที่มีปัญหาในพื้นที่จุดเอถึง
จุดบีแล้ว โดยให้โจทก์ดำเนินการก่อสร้างในพื้นที่อื่นทดแทนและกรรมการตรวจรับงานให้วัดความยาวของพื้นที่
ที่ก่อสร้างรวมกันได้โดยไม่ต้องต่อเนื่องกันแต่พื้นที่ก่อสร้างรวมกันต้องได้ครบตามระยะทางที่กำหนดไว้ใน
สัญญาแต่ละงวดงาน โจทก์จึงไม่อาจอ้างว่าจำเลยที่ ๑ ไม่แก้ไขและไม่สามารถส่งมอบพื้นที่ก่อสร้าง
คณะกรรมการตรวจการจ้างได้ตรวจรับงานและจ่ายเงินงวดที่ ๑ และงวดที่ ๒ โดยแต่ละงวดงานที่ส่งมอบโจทก์
ไม่ได้ก่อสร้างรั้วคอนกรีตแบบต่อเนื่องแต่เป็นการรวมพื้นที่รั้วคอนกรีตซึ่งในงวดที่ ๑ เป็นการรวมพื้นที่ช่วงจุดเอ
ถึงจุดบีและช่วงจุดจีถึงจุดเอชได้ความยาว ๑,๕๐๐ เมตร เหตุที่จำเลยที่ ๑ จ่ายเงินประจำงวดที่ ๑ ล่าช้าเกิน
สมควรใช้ระยะเวลา ๘ เดือน นั้น เนื่องจากเมื่อคณะกรรมการตรวจการจ้างตรวจรับงานตามที่โจทก์แจ้งก็ไม่
สามารถตรวจรับงานได้ และการตรวจรับงานงวดที่ ๑ โจทก์ต้องทำการแก้ไขงานที่ส่งมอบทั้งหมด ๔ ครั้ง โจทก์
ไม่สามารถอ้างเหตุใดมายกเว้นค่าปรับได้เนื่องจากโจทก์ทำงานล่าช้าจนถูกจำเลยที่ ๒ ปรับค่าจ้างเป็นเพราะ
โจทก์ไม่เข้าทำงานตามสัญญา ทั้งโจทก์ ไม่ใส่ใจในการปฏิบัติงานและควบคุมการทำงานให้เป็นไปตามแบบของ
สัญญา จำเลยที่ ๑ อนุมัติให้เบิกจ่ายเงินงวดที่ ๑ แก่โจทก์ตามขั้นตอนและระเบียบที่กฎหมายกำหนดไว้ ไม่ได้
กลั่นแกล้งโจทก์และให้โอกาสโจทก์ ในการแก้ไขงานมาโดยตลอดความล่าช้าในการก่อสร้างเกิดขึ้นจากโจทก์เอง
โจทก์ส่งมอบงานงวดที่ ๒ ตามสัญญาที่ ๒๕/๒๕๕๔ ในวันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๕๕ และจำเลยที่ ๑ จ่ายเงินให้โจทก์
ในวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๕ รวมระยะเวลา ๑ เดือน ๔ วัน นั้น เป็นไปตามระเบียบขั้นตอนวิธีปฏิบัติของทาง
ราชการในการเบิกจ่ายไม่ได้ล่าช้านานถึง ๖ เดือน ตามที่โจทก์กล่าวอ้าง ตามสัญญาเลขที่ ๒๕/๒๕๕๔ จำเลยที่
๑ เบิกจ่ายเงินค่างวดที่ ๑ ล่าช้า แต่โจทก์เป็นผู้ส่งมอบล่าช้าไม่เป็นไปตามสัญญา ซึ่งโจทก์ส่งมอบงานงวดที่ ๑
ล่าช้าเป็นเวลา ๓๕๗ วัน โจทก์ จึงถูกปรับเป็นเงินวันละ ๑,๗๖๙.๙๙ บาท รวมค่าปรับเป็นเงิน ๖๓๑,๘๘๖.๔๓
บาท และจำเลยที่ ๑ มีสิทธิ นำเงินค่าปรับดังกล่าวหักออกจากการเบิกจ่ายเงินในงวดที่ ๑ ได้ การที่จำเลยที่ ๑
เบิกจ่ายเงินจำนวน ๔๒๐,๑๘๘.๐๔ บาท ให้แก่โจทก์จึงถูกต้องแล้ว อีกทั้งกรณีนี้โจทก์ส่งมอบงานล่าช้าไม่
สามารถทำงาน ให้แล้วเสร็จตามสัญญาทั้งสองฉบับได้ จำเลยที่ ๑ จึงมีหนังสือบอกเลิกสัญญาไปยังโจทก์จึงเป็น
การโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว โจทก์มิได้เป็นผู้ประกอบการที่อยู่ในเงื่อนไขที่จะได้รับการพิจารณาขยาย
ระยะเวลาการก่อสร้าง และได้รับการช่วยเหลือลดค่าปรับตามมติคณะรัฐมนตรี โจทก์ยังไม่ได้ความเสียหายอัน
เป็นเหตุให้ได้รับค่าทดแทนและไม่ได้รับความเสียหายในส่วนชื่อเสียงและคำสั่ง ซึ่งชั้นข้อความเป็นผู้ทำงานราชการ
ค่าทดแทนและค่าเสียหายที่โจทก์เรียกร้องมานั้นไม่เกิดขึ้นจริงและสูงเกินความจริง ขอให้ยกฟ้อง
และพยานอีก ๓ ปาก ก็ให้การไปในทำนองเดียวกัน

๓.๖ ผลคำพิพากษาศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์

กรมปศุสัตว์ (จำเลยที่ ๒) ได้มีหนังสือมอบอำนาจให้ผู้ขอรับการประเมินไปฟังคำพิพากษาของศาลชั้นต้น ผลปรากฏว่าศาลชั้นต้นพิจารณาแล้วมีคำพิพากษาให้ยกฟ้องโจทก์

สำนักงานอัยการจังหวัดสึคิ๋ว ได้มีหนังสือแจ้งผลคดีของศาลชั้นต้นมายังกรมปศุสัตว์เพื่อทราบ พร้อมมีความเห็นว่า คำพิพากษาศาลชั้นต้นนั้นชอบด้วยข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายแล้ว เห็นควรไม่อุทธรณ์คดีอีกต่อไป ผู้ขอรับการประเมินพิจารณาแล้วเห็นพ้องด้วยตามความเห็นของพนักงานอัยการผู้รับผิดชอบสำนวน จึงสรุปเป็นความเห็นเสนออธิบดีกรมปศุสัตว์เพื่อให้ความเห็นชอบ อธิบดีกรมปศุสัตว์พิจารณาแล้วเห็นชอบกับความเห็นและมีหนังสือกลับไปยังสำนักงานอัยการจังหวัดสึคิ๋วว่าเห็นพ้องด้วยที่จะไม่ควรรุทธรณ์คดีนี้ต่อไป

ต่อมา กรมปศุสัตว์ได้รับหมายนัดยื่นคำให้การแก้อุทธรณ์จากศาลจังหวัดสึคิ๋ว เนื่องจากโจทก์ไม่พอใจในผลของคำพิพากษาศาลชั้นต้น จึงยื่นอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์ภาค ๓ ศาลจึงแจ้งหมายนัดให้จำเลยยื่นแก้อุทธรณ์ตามกำหนด เมื่อผู้ขอรับการประเมินได้ทราบหมายและได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาให้ดำเนินการต่อไปแล้ว จึงตรวจสอบข้อกฎหมายว่าจะต้องดำเนินการอย่างไร ปรากฏว่าตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา ๒๓๗ วรรคแรกบัญญัติว่า “จำเลยอุทธรณ์อาจยื่นคำแก้อุทธรณ์ต่อศาลชั้นต้นได้ภายในกำหนดสิบห้าวันนับแต่วันส่งสำเนาอุทธรณ์...” จึงเสนอกรมขออนุมัติยื่นแก้คำแก้อุทธรณ์ พร้อมส่งเงินค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายชั้นอุทธรณ์ไปยังสำนักงานอัยการจังหวัดสึคิ๋วเพื่อทำคำให้การแก้อุทธรณ์ตามกำหนดระยะเวลาต่อไป ซึ่งในการแก้อุทธรณ์ก็ต้องดำเนินการเช่นเดียวกับการทำคำให้การแก้คดีในศาลชั้นต้น และพนักงานอัยการได้ดำเนินการแก้อุทธรณ์ตามคำขอ

กรมปศุสัตว์ได้มอบหมายให้สำนักเทคโนโลยีชีวภัณฑ์สัตว์ไปฟังคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ภาค ๓ ปรากฏว่าศาลอุทธรณ์ภาค ๓ ได้มีคำพิพากษากลับเป็นว่าให้จำเลยที่ ๒ จ่ายเงินคืนค่าปรับ จำนวน ๕๗๓,๔๗๖.๗๖ บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ ๗.๕ ต่อปีนับถัดจากวันฟ้อง (ฟ้องวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๘) จนกว่าจะชำระเสร็จแก่โจทก์ และคืนหนังสือค้ำประกันกับให้เพิกถอนชื่อโจทก์ออกจากบัญชีผู้ทำงานของทางราชการ คำขออื่นนอกจากนี้ให้ยก ค่าฤชาธรรมเนียมทั้งสองศาลให้เป็นพับ

๓.๗ ความเห็นพนักงานอัยการและกรมปศุสัตว์

สำนักงานอัยการจังหวัดสึคิ๋ว ได้มีหนังสือแจ้งผลคำพิพากษาคดีคดีในชั้นศาลอุทธรณ์มายังกรมปศุสัตว์ ความว่า พนักงานอัยการสำนักงานอัยการจังหวัดสึคิ๋ว พิจารณาแล้ว เห็นว่าคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๓ ชอบด้วยข้อเท็จจริงและเหตุผลแล้ว จึงเห็นควรไม่ฎีกาอีกต่อไป แต่หากกรมปศุสัตว์ประสงค์จะฎีกาคดีต่อไปก็ให้แจ้งความประสงค์พร้อมชี้แจงแสดงเหตุผลพร้อมข้อกฎหมายประกอบให้ชัดเจน เพื่อขออนุญาตฎีกา และให้นำเงินค่าปรับที่ศาลสั่งคืนโจทก์พร้อมดอกเบี้ยไปวางศาลภายในกำหนดระยะเวลายื่นฎีกาตามกฎหมายต่อไปด้วย

ผู้ขอรับการประเมินโดยร่วมกับผู้ได้บังคับบัญชาได้พิจารณาทบทวนแล้ว เห็นว่าตามหลักเกณฑ์การอุทธรณ์ฎีกาคดีแพ่งของส่วนราชการ หากคดีแพ่งที่มีจำนวนทุนทรัพย์ในชั้นอุทธรณ์ หรือฎีกาไม่เกิน ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท และศาลพิพากษาให้ส่วนราชการเป็นฝ่ายแพ้คดีหรือพิพากษาให้ส่วนราชการชนะคดีไม่เต็มตามฟ้อง กรณีจะอุทธรณ์ ฎีกาหรือไม่ ให้อยู่ในดุลพินิจของส่วนราชการเจ้าของคดีและพนักงานอัยการที่สำนักงานอัยการสูงสุดมอบหมาย โดยไม่ต้องส่งเรื่องให้กระทรวงการคลังพิจารณา ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงความเป็นธรรมและประโยชน์ของทางราชการเป็นสำคัญในกรณีที่ส่วนราชการเจ้าของคดีและพนักงานอัยการที่สำนักงานอัยการสูงสุดมอบหมายมีความเห็นไม่ตรงกัน ให้พิจารณาว่าการอุทธรณ์ ฎีกาจะเป็นประโยชน์กับทางราชการ และผลของคำพิพากษาจะใช้เป็นบรรทัดฐานให้ดำเนินการอุทธรณ์ ฎีกาต่อไป โดยไม่ต้องส่งเรื่องให้กระทรวงการคลังพิจารณา

โดยเห็นว่าเมื่อศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์มีความเห็นไม่ตรงกัน แต่คดีนี้ศาลฎีกาอาจจะอนุญาตให้รับฎีกาไว้พิจารณา เพื่อจะได้เป็นบรรทัดฐานในทางกฎหมายต่อไป จึงเสนอความเห็นกลับไปยังสำนักงานอัยการจังหวัดสืงคว์ให้ฎีกาคัดต่อไป ทั้งนี้ เป็นไปที่กระทรวงการคลังได้กำหนดแนวทางปฏิบัติในกรณีนี้ ส่วนราชการเจ้าของคดีและพนักงานอัยการที่สำนักงานอัยการสูงสุดมอบหมายมีความเห็นไม่ตรงกัน ให้พิจารณาว่า การอุทธรณ์ ฎีกา จะเป็นประโยชน์กับทางราชการและผลของคำพิพากษาจะใช้เป็นบรรทัดฐาน ให้ดำเนินการอุทธรณ์ ฎีกาต่อไป โดยไม่ต้องส่งเรื่องให้กระทรวงการคลังพิจารณา

ต่อมา เมื่อสำนักงานอัยการจังหวัดสืงคว์ได้รับทราบความเห็นจากกรมปศุสัตว์แล้ว จึงตอบรับว่าจะดำเนินการยื่นคำร้องขออนุญาตฎีกาและคำฟ้องฎีกาต่อไป ให้กรมปศุสัตว์ต้องนำเงินไปวางศาลจังหวัดสืงคว์เต็มตามจำนวนที่ศาลอุทธรณ์ภาค ๓ พิพากษาให้จ่ายเงินคืนค่าปรับ จำนวน ๕๗๓,๔๗๖.๗๖ บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ ๗.๕ ต่อปีนับถัดจากวันฟ้อง (ฟ้องวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๘) จนกว่าจะชำระเสร็จแก่โจทก์และนำหนังสือ คำประกันไปวางศาลด้วยเช่นกันในวันขออนุญาตฎีกา ในกรณีนี้ ผู้ขอรับการประเมินได้เสนอขออนุมัติงบประมาณเพื่อนำไปวางศาลตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ พร้อมการขออนุญาตฎีกาโดยประสานกับพนักงานอัยการเจ้าของสำนวนว่าจะยื่นขออนุญาตฎีกาในวันใด เพื่อจะได้แจ้งกองคลังคำนวณเงินต้นรวมดอกเบี้ยได้ถูกต้อง ในที่สุดกรมปศุสัตว์ได้อนุมัติงบประมาณ รวมเป็นเงินต้นและดอกเบี้ย จำนวน ๗๓๐,๕๐๐ บาท (เจ็ดแสนสามหมื่นห้าร้อยบาทถ้วน) ตามที่เสนอและมอบอำนาจให้ผู้ขอรับการประเมิน เป็นผู้แทนนำเงินดังกล่าวไปวางศาลพร้อมแจ้งพนักงานอัยการทราบเพื่อยื่นขออนุญาตฎีกาและคำฟ้องฎีกาในวันเดียวกัน ต่อมาศาลฎีกามีคำสั่งอนุญาตให้ฎีกาและรับคำฟ้องฎีกาไว้พิจารณาพิพากษาต่อไป

๓.๘ คำพิพากษาศาลฎีกา

ผู้ขอรับการประเมินได้รับมอบอำนาจจากกรมปศุสัตว์ จำเลยที่ ๒ ให้ไปฟังคำพิพากษาศาลฎีกา โดยศาลจังหวัดสืงคว์นัดอ่านคำพิพากษาศาลฎีกาในวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ ผลคำพิพากษาศาลฎีกาโดยสรุปใจความโดยย่อ ดังนี้

ศาลฎีกาตรวจสำนวนประชุมปรึกษาแล้ว ข้อเท็จจริงเบื้องต้นที่คู่ความมิได้โต้เถียงกันในชั้นนี้รับฟังได้ว่าจำเลยที่ ๒ เป็นนิติบุคคล จำเลยที่ ๑ เป็นหน่วยงานหนึ่งในสังกัดของจำเลยที่ ๒ นายปรีชา วงษ์วิจารณ์ ผู้อำนวยการของจำเลยที่ ๑ ปฏิบัติราชการแทนจำเลยที่ ๒ ทำสัญญาจ้างโจทก์ก่อสร้างรั้วคอนกรีตบล็อกแบบมีคานสเตย์ บนที่ดินของจำเลยที่ ๑ ความยาว ๖,๐๕๐ เมตร ตกลงค่าจ้าง ๗๔๙๙,๙๙๙ บาท แบ่งจ่ายรวม ๔ งวด มีระยะทางจากจุดเอถึงจุดบี ความยาว ๒,๔๑๖ เมตร ระยะทาง จากจุดซีถึงจุดดี ความยาว ๓๐๐ เมตร ระยะทางจากจุดอีถึงจุดเอฟ ความยาว ๒,๕๘๙ เมตร และมีระยะทางจากจุดจีถึงจุดเอช ความยาว ๗๑๓ เมตร กำหนดแล้วเสร็จภายใน ๒๗๐ วัน นับแต่วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๓ ถึงวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๕๔ หากผู้รับจ้างไม่สามารถดำเนินงานให้แล้วเสร็จตามสัญญาและผู้ว่าจ้างยังไม่บอกเลิกสัญญา ผู้รับจ้างต้องชำระค่าปรับให้แก่ผู้ว่าจ้างวันละ ๗๔๙,๙๙๙ บาท นับจากวันที่ครบกำหนดแล้วเสร็จสมบูรณ์ หรือวันที่ผู้ว่าจ้างขยายให้จนถึงวันที่ทำงานแล้วเสร็จจริงโดยโจทก์ได้นำหนังสือคำประกันของธนาคารสิริกไทย จำกัด เลขที่ ๕๓-๔๒-๔๑๐๓-๔ ลงวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๓ วงเงิน ๓๗๕,๐๐๐ บาท มอบไว้แก่จำเลยที่ ๒ เป็นหลักประกัน ต่อมามีการแก้ไขเพิ่มเติมสัญญาอีก ๒ ฉบับ ตามสัญญาจ้างเลขที่ ๓/๒๕๕๓ แผนผังการก่อสร้างรั้วคอนกรีต และสัญญาฉบับแก้ไขเพิ่มเติม โจทก์มีหนังสือถึงจำเลยที่ ๑ เพื่อขอใช้น้ำ ไฟฟ้า และสถานที่เมื่อวันที่ ๗ มกราคม ๒๕๕๔ จำเลยที่ ๑ มีหนังสืออนุญาตให้เข้าก่อสร้างเมื่อวันที่ ๑๑ มกราคม ๒๕๕๔ โจทก์เข้าปรับพื้นที่และเริ่มลงมือก่อสร้างจากจุดเอถึงจุดบี มีปัญหาว่าแนวกำแพงต้องผ่านกลางบ้านของนายมนัส เกินกลาง ซึ่งอยู่ในแนวจุดเอถัดจากบริเวณดังกล่าวต้องผ่านบริเวณคอกวัวของชาวบ้าน ในบางพื้นที่โจทก์คนงานขุดดินเพื่อเตรียมวางฐานรากของกำแพงรั้วคอนกรีตแล้วชาวบ้านที่อยู่ในพื้นที่ไม่ยอมให้โจทก์ก่อสร้าง หรือบางพื้นที่ที่มีการก่อสร้างแล้ว

ถูกชาวบ้านทุบทำลายนอกจากนี้ในส่วนพื้นที่บริเวณวัดเกาะอุทธการาม เจ้าอาวาสวัดไม่ยินยอมให้โจทก์เข้าไปก่อสร้างในพื้นที่ที่วัดได้บุกรุกเข้ามาในที่ดินของจำเลยทั้งสอง รวมทั้งพื้นที่บริเวณ ร้านบุญช่วยลาบเปิดเจ้าของร้านก็ไม่ยินยอมให้ก่อสร้างในพื้นที่ที่รุกล้ำเข้ามาในที่ดินของจำเลยที่ ๑ โดยนางวินัย จันสี เจ้าของร้านและชาวบ้านบริเวณพื้นที่ก่อสร้างร่วมกันร้องเรียนเกี่ยวกับการก่อสร้างกำแพงรั้ว เนื่องจากหากมีการก่อสร้างจะทำให้ปิดทางเข้าหน้าบ้าน จำเลยที่ ๑ จึงแก้ไขปัญหาโดยการให้โจทก์สามารถนำความยาวแนวกำแพงรั้วคอนกรีตในพื้นที่ใดก็ได้ตลอดสัญญามารวมระยะทางกันให้ได้ ๑,๕๐๐ เมตร เพื่อส่งมอบงานในแต่ละงวด เมื่อครบกำหนดส่งมอบงานงวดที่ ๑ ในวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๕๔ จำเลยที่ ๑ เข้าตรวจสอบงานที่โจทก์ส่งมอบแต่ไม่สามารถรับงานได้เนื่องจากความยาวของรั้วคอนกรีตไม่ครบ ๑,๕๐๐ เมตร ตามสัญญา ต่อมาโจทก์มีหนังสือถึงจำเลยที่ ๑ เพื่อส่งมอบงานงวดที่ ๑ ครั้งที่ ๒ ในวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๕๔ แต่จำเลยที่ ๑ ไม่สามารถตรวจรับได้เนื่องจากทำงานแล้วเสร็จเพียง ๓๐๐ เมตรเท่านั้น ส่วนที่เหลืออีก ๘๐๐ เมตรโจทก์ทำงานได้เพียงร้อยละ ๘ ของงานตามหนังสือแจ้งส่งงานก่อสร้าง รั้วคอนกรีตบล็อกงวดที่ ๑ ต่อมาโจทก์มีหนังสือถึงจำเลยที่ ๑ เพื่อส่งมอบงานในงวดที่ ๑ ครั้งที่ ๓ ในวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ แต่จำเลยที่ ๑ ไม่สามารถตรวจรับงานได้เนื่องจากงานยังไม่เสร็จสมบูรณ์ ต่อมาโจทก์มีหนังสือถึงจำเลยที่ ๑ อีกเป็นครั้งที่ ๔ ในวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๕๕ และวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ แต่จำเลยที่ ๑ ก็ยังไม่สามารถตรวจรับงานได้ เนื่องจากความสูงช่วงกลาง ซึ่งกำหนดเป็นแนวอิฐบล็อกสูงได้ไม่ถึง ๑.๖๐ เมตร ตามสัญญาตามหนังสือแจ้งส่งงานก่อสร้างรั้วคอนกรีตบล็อกงวดที่ ๑ แต่โจทก์แก้ไขความสูงของแนวอิฐบล็อกไม่ได้จึงยินยอมให้จำเลยที่ ๑ ปรับลดปริมาณงานและจำนวนเงินงวดที่ ๑ เป็นเงิน ๒๓,๘๕๖ บาท และยินยอมให้จำเลยที่ ๑ แก้ไขปรับแบบรูปรายละเอียดการก่อสร้าง จึงตรวจรับงานงวดที่ ๑ ของสัญญาจ้างเลขที่ ๓/๒๕๕๓ และเบิกจ่ายเงินตามงวด ๑,๔๖๒,๓๓๖.๐๖ บาท ให้แก่โจทก์ในวันที่ ๔ พฤษภาคม ๒๕๕๕ ต่อมาโจทก์ส่งมอบงานและขอเบิกจ่ายเงินงวดที่ ๒ วันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๕๕ และได้รับเงินค่าจ้าง ๑,๘๗๔,๙๙๙.๗๕ บาท เมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๕ ต่อมาวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๕๖ จำเลยทั้งสองมีหนังสือบอกเลิกสัญญาจ้างเลขที่ ๓/๒๕๕๓ และริบเงินตามหนังสือค้ำประกันของธนาคารกสิกรไทยจำกัด (มหาชน) ที่โจทก์วางเป็นประกัน นอกจากนี้นายปรีชา ยังได้ปฏิบัติราชการ แทนจำเลยที่ ๒ ทำสัญญาจ้างก่อสร้างรั้วคอนกรีตบล็อกแบบมีคานสเตย์บนที่ดินของจำเลยที่ ๑ ความยาว ๒,๘๗๒ เมตร ตกลงค่าจ้าง ๓,๕๓๙,๙๙๙ บาท กำหนดชำระ ๓ งวด โดยก่อสร้างต่จากบริเวณจุดเอช ของสัญญาเลขที่ ๓/๒๕๕๓ กำหนดแล้วเสร็จภายใน ๑๒๐ วัน นับตั้งแต่วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๕๔ ถึงวันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๕๔ หากผู้รับจ้างไม่สามารถดำเนินงานให้แล้วเสร็จตามสัญญา และผู้ว่าจ้างยังไม่ได้บอกเลิกสัญญา ผู้รับจ้างต้องชำระค่าปรับให้แก่ผู้ว่าจ้างวันละ ๑,๖๙,๙๙๙ บาท นับจากวันที่ครบกำหนดแล้วเสร็จสมบูรณ์ หรือวันที่ผู้ว่าจ้างขยายให้จนถึงวันที่ทำงานแล้วแล้วเสร็จจริงโดยโจทก์นำหนังสือค้ำประกันของธนาคารกสิกรไทยจำกัด (มหาชน) เลขที่ ๕๔-๔๒-๓๐๑๘-๙ ลงวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๔ วงเงิน ๑,๗๗,๐๐๐ บาท มอบแก่จำเลยที่ ๑ เพื่อเป็นประกัน ต่อมาวันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๕๕ จำเลยทั้งสองมีหนังสือแจ้งสงวนสิทธิค่าปรับพร้อมขยายเวลาการก่อสร้างตามมาตรการการให้ความช่วยเหลือผู้ประกอบการที่ได้รับผลกระทบจากเหตุอุทกภัยโดยขยายสัญญาออกไปอีก ๑๘๐ วัน มีผลให้สัญญาครบกำหนดในวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๕๕ โจทก์มีหนังสือขอส่งมอบงานมีระยะทาง ๑,๐๐๐ เมตร และขอเบิกจ่ายเงินงวดที่ ๑ จำนวน ๑,๐๖๑,๙๙๙.๗๐ บาท ในวันที่ ๙ เมษายน ๒๕๕๖ จำเลยทั้งสองเห็นว่าโจทก์ดำเนินงานเลยกำหนดระยะเวลาตามสัญญามาแล้วเป็นเวลา ๓๕๗ วัน นับตั้งแต่วันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๕๕ ถึงวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๖ จึงต้องถูกปรับตามสัญญาข้อ ๑๕ เป็นรายวันในอัตราวันละ ๐.๐๕ บาท ของวงเงินค่าจ้างที่ยังมิได้ส่งมอบ ๑,๗๖๗ บาท ต่อวัน รวมเป็นเงินค่าปรับ ๖๓๑,๘๘๖.๔๓ บาท โดยเบิกจ่ายเงินให้แก่โจทก์ ๔๓๐,๑๑๓.๒๗ บาทตาม ต่อมาวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๕๖ จำเลยที่ ๑ มีหนังสือบอกเลิกสัญญาจ้างเลขที่ ๒๕/๒๕๕๔ โดยให้ริบเงินตามหนังสือค้ำประกันของธนาคารกสิกรไทยจำกัด (มหาชน) ที่โจทก์ วางไว้ และแจ้งขึ้นบัญชีผู้ตั้งงานของส่วนราชการ ต่อมากระทรวงมหาดไทยมีหนังสือเพื่อพิจารณา

ให้ความช่วยเหลือผู้ประกอบการก่อสร้างที่ได้รับผลกระทบจากการขาดแคลนแรงงานที่ได้ทำสัญญาก่อสร้างไว้กับหน่วยงานระหว่างวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๕๖ ถึงวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๕๖ หลังจากนั้นโจทก์มีหนังสือถึงสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ต่อมาสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีมีหนังสือถึงโจทก์ว่าขอให้จำเลยทั้งสองพิจารณาคืนค่าปรับแก่โจทก์ โดยจำเลยที่ ๒ มีหนังสือแจ้งให้จำเลยที่ ๑ คืนค่าปรับ ๑๑๒ วัน ให้แก่โจทก์ แต่จำเลยที่ ๑ ไม่เห็นด้วย จึงยังไม่มีกรคืนเงินค่าปรับให้แก่โจทก์ ศาลล่างทั้งสองพิพากษายกฟ้องโจทก์สำหรับจำเลยที่ ๑ โจทก์ไม่ฎีกา คดีสำหรับจำเลยที่ ๑ เป็นอันยุติตามคำพิพากษาศาลล่างทั้งสอง

ปัญหาที่จะต้องวินิจฉัยตามฎีกาของโจทก์และจำเลยที่ ๒ มีว่าโจทก์หรือจำเลยที่ ๒ ผิดสัญญาจ้าง โจทก์ฎีกาว่า จำเลยที่ ๑ อนุญาตให้โจทก์เข้าทำงานล่าช้ากว่ากำหนด พื้นที่ตามสัญญาช่วงจุดเอถึงจุดบีมีปัญหาเนื่องจากต้องสร้างกำแพงรั้วผ่านพื้นที่ของวัดและราษฎร ซึ่งมีการคัดค้าน ทำหนังสือร้องเรียนทูลและทำลายกำแพงรั้วบางส่วน การที่จำเลยที่ ๑ แก้ปัญหาโดยการให้โจทก์ก่อสร้างกำแพงรั้ว ในพื้นที่อื่นแล้วนำระยะความยาวมารวมกันให้ได้ความยาว ๒,๕๐๐ เมตร เพื่อส่งมอบงานให้ได้ตามงวดนั้น ก็ปรากฏว่าพื้นที่ดังกล่าวมีสภาพเป็นที่ป่ารก พื้นที่ต่างระดับกันมากและมีน้ำท่วมสูงการส่งมอบงานล่าช้ากว่ากำหนดจึงไม่ใช่ความผิดของโจทก์ ส่วนจำเลยที่ ๒ ฎีกาว่า โจทก์ทำงานล่าช้ากว่ากำหนดเวลาตามสัญญาไปมาก ทั้งโจทก์ก็ทำงานบกพร่องไม่เป็นไปตามแบบของสัญญา จำเลยที่ ๑ ไม่สามารถตรวจรับงานของโจทก์ได้ ถึงแม้ว่าพื้นที่บางจุดมีปัญหาแต่จำเลยที่ ๑ ก็ได้ให้โจทก์สร้างกำแพงรั้วในพื้นที่อื่นนำมารวมให้ได้ระยะทางตามสัญญาแล้ว แต่โจทก์ยังไม่สามารถส่งมอบงานตามงวดงานได้ ก่อนการประมุลงานจำเลยที่ ๑ ได้นำโจทก์เข้าดูพื้นที่ก่อนแล้วเมื่อโจทก์ทำงานไม่ได้ตามกำหนดจำเลยที่ ๒ จึงมีสิทธิบอกเลิกสัญญา เห็นว่า ตามสัญญาเลขที่ ๓/๒๕๕๓ กำหนดให้โจทก์เริ่มทำงานก่อสร้างรั้วตั้งแต่วันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๕๓ ให้แล้วเสร็จวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๕๔ แต่โจทก์มีหนังสือขอเข้าทำงานถึงจำเลยที่ ๑ เมื่อวันที่ ๗ มกราคม ๒๕๕๔ และจำเลยที่ ๑ อนุญาตให้เข้าทำงานได้ตามหนังสือฉบับลงวันที่ ๑๑ มกราคม ๒๕๕๔ เอกสารหมายเลข จ.๗ เห็นได้ว่า หากโจทก์มีความพร้อมที่จะเข้าทำงานตามกำหนดเวลาที่สามารถทำได้โดยมีการทำหนังสือส่งให้แก่จำเลยที่ ๑ เพื่อให้เป็นไปตามกำหนดในสัญญา เชื่อว่าจำเลยที่ ๑ ไม่น่าจะมีเหตุขัดข้องแต่โจทก์เพิ่งทำหนังสือถึงจำเลยที่ ๑ ภายหลังครบกำหนดเวลาทำงานแล้วหลายวันการที่โจทก์อ้างว่าได้ติดต่อกับพนักงานของจำเลยที่ ๑ ก่อนแล้วได้รับแจ้งว่าเป็นช่วงใกล้เทศกาลปีใหม่ให้โจทก์ติดต่อเข้ามาอีกครั้งภายหลังจากเปิดทำการแล้ว ก็ไม่ปรากฏว่าโจทก์ติดต่อกับพนักงานของจำเลยที่ ๑ คนใดจะเกี่ยวข้องกับสัญญาจ้างดังกล่าวหรือไม่จึงเป็นการกล่าวอ้างลอย ๆ ไม่มีหลักฐานใดให้นำเชื่อถือ เชื่อว่าโจทก์ยังไม่มีความพร้อมที่จะเข้าทำงานตามกำหนดเวลา การที่โจทก์เริ่มทำงานล่าช้าจึงเป็นความผิดของโจทก์เอง ต่อมาเมื่อโจทก์เข้าทำงานแล้วมีปัญหาการคัดค้านจากเจ้าอาวาสวัดเกาะอุทธการามนายมนัส เกินกลาง เป็นผู้ใหญ่บ้าน นางวินัย จันสี เจ้าของร้านอาหารบุญช่วยลาบเปิดและราษฎรบางส่วนที่อยู่อาศัยในพื้นที่ โดยมีการร้องเรียนขอความเป็นธรรมต่อจำเลยที่ ๑ รวมทั้งมีการทูลทำลายกำแพงรั้วคอนกรีตที่ก่อสร้าง แล้วบางส่วน แต่จำเลยที่ ๑ ก็ได้แก้ไขปัญหาโดยการให้โจทก์ทำงานในพื้นที่อื่นแล้วนำผลงานมารวมให้ได้ระยะทาง ๑,๕๐๐ บาทตามงานงวดที่ ๑ ซึ่งตามสัญญาให้มีการส่งมอบงานงวดที่ภายในวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๕๔ จำเลยที่ ๑ ได้เข้าตรวจสอบงานที่โจทก์ส่งมอบพบว่าความยาวของรั้วคอนกรีตไม่ครบความยาว ๑,๕๐๐ เมตร ตามสัญญา ต่อมาโจทก์มีหนังสือจำเลยที่ ๑ เพื่อส่งมอบงานงวดที่ ๑ เป็นครั้งที่ ๒ เมื่อวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๕๔ แต่ก็ไม่สามารถตรวจรับงานได้อีกเนื่องจากโจทก์ทำงานได้เพียง ๓๐๐ เมตร ส่วนที่เหลืออีก ๘๐๐ เมตร โจทก์ทำงานได้เพียงร้อยละ ๘๐ ของงานงวดที่ ๑ ตามหนังสือขอแจ้งการตรวจรับงานงวดที่ ๑ เอกสารหมายเลข ล.๑๒ แผ่นที่ ๒ ต่อมาโจทก์จึงมีหนังสือถึงจำเลยที่ ๑ เพื่อส่งมอบงานงวดที่ ๑ ครั้งที่ ๓ ในวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ แต่จำเลยที่ ๑ ก็ยังไม่สามารถตรวจรับงานได้อีกเนื่องจากโจทก์ทำงานไม่แล้วเสร็จสมบูรณ์ ตามหนังสือแจ้งการส่งมอบงานและการตรวจรับงานเอกสารหมายเลข ล.๑๓ จนกระทั่งโจทก์ต้องมีหนังสือส่งมอบงานอีกครั้งเป็นครั้งที่ ๔ ในวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๕๕ และวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ แต่งานของโจทก์ก็ยังไม่เป็นไป

ตามแบบของสัญญาอีก เนื่องจากแนวอิฐบล็อกวัดความสูงได้ไม่ถึง ๑.๖๐ เมตร ตามหนังสือแจ้งส่งงานเอกสาร หมายเลข ส.๑๔ และ ส.๑๕ และบันทึกข้อความการตรวจรับงาน โจทก์จึงต้องยินยอมให้จำเลยที่ ๑ ปรับลดปริมาณงานและจำนวนเงินงวดที่ ๑ จำนวน ๒๓,๘๕๖ บาท ตามหนังสือปรับลดปริมาณงานและส่งมอบงาน จึงมีการตรวจรับงานงวดที่ ๑ ในวันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๕๕ และมีการส่งมอบงานงวดที่ ๒ เมื่อวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๕๕ ซึ่งตามสัญญาโจทก์ต้องส่งมอบงานงวดที่ ๑ ภายในวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๕๔ และงวดที่ ๒ ภายในวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๕๔ โจทก์ส่งมอบงานภายหลังครบกำหนดในแต่ละงวดเป็นเวลายาวเกินกว่า ๑ ปี ถึงแม้ในการเข้าทำงานของโจทก์จะประสบปัญหาเกี่ยวกับราชการในพื้นที่ก่อสร้างก็เป็นเพียงบางส่วนแม้จะต้องใช้เวลา ในการแก้ไขปัญหาแต่จำเลยที่ ๑ ก็ได้ให้โจทก์ก่อสร้างในพื้นที่อื่นทดแทนแล้ว โดยโจทก์ไม่ได้ต้องเข้าร่วมแก้ไขปัญหาระหว่างการก่อสร้างพื้นที่ร่วมกับจำเลยที่ ๑ ส่วนที่โจทก์อ้างว่าพื้นที่บางส่วนเป็นที่รกและพื้นที่ต่ำ แต่ก่อนมีการประมูลจำเลยที่ ๑ ได้นำโจทก์เข้าไปดูในพื้นที่ก่อนแล้ว และโจทก์ก็ไม่ได้นำสืบให้เห็นว่าพื้นที่ที่เป็นที่รกและพื้นที่ต่ำดังกล่าวมีมากน้อยถึงขนาดที่เป็นอุปสรรคทำให้การทำงานของโจทก์ล่าช้าไปเพียงใด โจทก์เพียงแต่กล่าวอ้างลอย ๆ ซึ่งก็ไม่น่าจะมีผลกระทบกระเทือนทำให้การทำงานล่าช้าไปนานเช่นที่โจทก์อ้างมาในฎีกาทั้งกลับปรากฏว่าการทำงานของโจทก์ไม่เป็นไปตามแบบและสัญญาจ้างจนกระทั่งต้องมีการส่งมอบงานกันหลายครั้งและมีการปรับลดผลงานจึงมีการส่งมอบงานกันได้แสดงให้เห็นได้ว่าโจทก์ไม่มีความสามารถที่จะทำงานได้ตามสัญญา

ฟังได้ว่ากรณีที่โจทก์ทำงานล่าช้ากว่ากำหนดเนื่องจากความผิดของโจทก์เอง แต่อย่างไรก็ตามในการทำสัญญาดังกล่าว จำเลยที่ ๑ ซึ่งเป็นเจ้าของพื้นที่มีหน้าที่ต้องส่งมอบพื้นที่ให้แก่โจทก์เพื่อทำการก่อสร้าง โจทก์มีหน้าที่ในการก่อสร้างกำแพงรั้วให้แก่จำเลยที่ ๑ เท่านั้น หากได้มีหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาระหว่างการก่อสร้างพื้นที่ของจำเลยที่ ๑ ด้วยไม่ จำเลยที่ ๑ มีหน้าที่ต้องแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้เรียบร้อยก่อนมีการทำสัญญาและส่งมอบพื้นที่ให้แก่โจทก์ การที่จำเลยที่ ๑ ส่งมอบพื้นที่บางส่วนที่ยังคงมีปัญหาเกี่ยวกับราชการให้แก่โจทก์ทำการก่อสร้างนั้น จำเลยที่ ๑ ย่อมทราบอยู่แล้วว่าโจทก์ไม่สามารถที่จะก่อสร้างกำแพงรั้วในพื้นที่ดังกล่าวให้แล้วเสร็จได้ภายในกำหนด จึงถือได้ว่าจำเลยที่ ๑ มีส่วนผิดสัญญาอยู่ด้วยเช่นกัน แต่อย่างไรก็ตามการที่จำเลยที่ ๑ ยังคงรับมอบงานที่โจทก์ส่งมอบและชำระเงินตามงวดงานเมื่อพ้นกำหนดเวลาดังกล่าว ถือได้ว่าคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายมิได้ถือเอากำหนดระยะเวลาเป็นสาระสำคัญของสัญญาอีกต่อไปส่วนสัญญาจ้างเลขที่ ๒๕/๒๕๕๔ มีกำหนดระยะเวลาแล้วเสร็จในวันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๕๔ และมีการขยายเวลาก่อสร้างตามมาตรการการให้ความช่วยเหลือผู้ประกอบการที่ได้รับผลกระทบจากเหตุอุทกภัยออกไปอีก ๑๘๐ วัน สัญญาจึงครบกำหนดในวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๕๕ แต่เมื่อได้ความต่อมารายหลังว่าภายหลังจากที่โจทก์ส่งมอบงานที่ ๒ ตามสัญญาเลขที่ ๓/๒๕๕๓ แล้ว ก็มีได้ส่งมอบงานแก่จำเลยที่ ๑ อีก และโจทก์ยังไม่ได้ส่งมอบงานงวดที่ ๑ ตามสัญญาเลขที่ ๒๕/๒๕๕๔ จำเลยเห็นว่าระยะเวลาในการก่อสร้างล่วงเลยมานานจึงมีหนังสือเร่งรัดการทำงานฉบับลงวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๕๖ ถึงโจทก์ให้ดำเนินการตามสัญญาภายในวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๖ ตามหนังสือเร่งรัดการทำงานเอกสารหมายเลข ส.๒๗ และต่อมาโจทก์จึงได้แจ้งส่งมอบงานงวดที่ ๑ ของสัญญาจ้างเลขที่ ๒๕/๒๕๕๕ เมื่อวันที่ ๙ เมษายน ๒๕๕๖

เห็นได้ว่า ทั้งโจทก์และจำเลยทั้งสองต่างเพิกเฉยไม่เร่งรีบดำเนินการให้โครงการก่อสร้างตามสัญญาจ้างทั้งสองฉบับให้แล้วเสร็จโดยโจทก์ไม่ดำเนินการก่อสร้างรั้วคอนกรีตในพื้นที่ส่วนที่ไม่มีปัญหา ส่วนจำเลยทั้งสองก็ไม่ดำเนินการเร่งรัดให้โจทก์ก่อสร้างจนกระทั่งระยะเวลาล่วงเลยมานาน การที่โจทก์และจำเลยทั้งสองต่างปล่อยปละละเลยให้ระยะเวลาล่วงเลยมานานโดยมิได้มีการเรียกร้องให้จำเลยทั้งสองส่งมอบพื้นที่ที่มีปัญหาตามสัญญาเลขที่ ๓/๒๕๕๓ หรือกำหนดพื้นที่ในส่วนสัญญาเลขที่ ๒๕/๒๕๕๔ ให้ชัดเจน หรือเพื่อแก้ไขสัญญาในส่วนที่เป็นสาระสำคัญจนกระทั่งจำเลยที่ ๑ มีหนังสือขอเลิกสัญญาทั้งสองฉบับโดยมิได้มีการบอกกล่าวโจทก์ชำระหนี้ก่อน จึงไม่ชอบด้วยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๓๘๗ แต่โจทก์ก็ได้มีการ

ดำเนินการก่อสร้างตามสัญญาทั้งสองฉบับต่อไปและยังฟ้องจำเลยต่อศาล แสดงให้เห็นได้ว่า ทั้งสองฝ่ายไม่มีเจตนาที่จะปฏิบัติตามสัญญาจ้างทั้งสองฉบับอีกต่อไป ถือได้ว่าทั้งสองฝ่ายสมัครใจเลิกสัญญากันโดยปริยายแล้ว เมื่อสัญญาดังกล่าวเลิกกันแล้วโจทก์และจำเลยทั้งสองจึงต้องคืน สุฐานะดังที่เป็นอยู่เดิม ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๓๙๑ ปัญหาต่อไปมีว่าจำเลยที่ ๒ ต้องรับผิดชอบโจทก์หรือไม่ เห็นว่า โจทก์ได้ทำงานตามสัญญาจ้างให้แก่จำเลยที่ ๒ ไปแล้วบางส่วน จำเลยที่ ๒ จึงได้รับประโยชน์จากงานดังกล่าว จำเลยที่ ๒ ได้ชำระราคาค่าจ้างแก่โจทก์ไปแล้วตามสัญญาจ้างเลขที่ ๓/๒๕๕๓ งวดที่ ๑ และงวดที่ ๒ และเมื่อโจทก์ส่งมอบงานตามสัญญาจ้างเลขที่ ๒๕/๒๕๕๔ งวดที่ ๑ ให้แก่จำเลยที่ ๑ เมื่อวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๖ จำเลยที่ ๒ จึงต้องใช้จ่ายก่อสร้างในงวดงานดังกล่าวให้แก่โจทก์ ๑,๐๖๑,๙๙๙.๗๐ บาท แต่จำเลยที่ ๑ ได้เบิกจ่ายให้แก่โจทก์เพียง ๔๓๐,๑๑๓.๒๗ บาท โดยหักค่าปรับรายวัน ละ ๐.๐๕ ของวงเงินค่าจ้างที่ยังไม่ได้ส่งมอบ เป็นเงิน ๑,๗๖๙.๙๙ บาท ต่อวัน เป็นเวลา ๓๕๗ วัน เป็นเงิน ๖๓๑,๘๘๖.๔๓ บาท นั้น เมื่อสัญญาเลิกกันแล้วจำเลยที่ ๑ จึงไม่มีสิทธิหักเงินค่าปรับจำนวนดังกล่าว แต่โจทก์เรียกเงินค่าปรับในส่วนนี้เพียง ๓๒๔ วัน เป็นเงิน ๕๗๓,๔๗๖.๗๖ บาท จึงกำหนดให้จำเลยที่ ๒ คืน ตามจำนวนที่โจทก์เรียกมาพร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ ๗.๕ ต่อปี ของต้นเงินดังกล่าวนับตั้งแต่วันที่นัดจากวันฟ้องเป็นต้นไป นอกจากนี้เมื่อสัญญาเลิกกันแล้ว จำเลยที่ ๒ ก็ไม่มีสิทธิรับหลักประกันที่โจทก์วางไว้ตามสัญญา จำเลยที่ ๒ ต้องคืนหนังสือค้ำประกันของธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) เลขที่ ๕๓-๔๒-๔๑๐๓-๔ และเลขที่ ๕๕-๔๒-๓๐๑๘-๙ ไม่ปรากฏว่าจำเลยที่ ๒ ได้ค่าปรับจากโจทก์สำหรับค่าเสียหายที่โจทก์อ้างว่าจำเลยทั้งสองกระทำละเมิดเมื่อโจทก์และจำเลยที่ ๒ ได้ใช้สิทธิเลิกสัญญาแล้ว คู่สัญญาแต่ละฝ่ายจำต้องให้อีกฝ่ายได้กลับคืนสู่ฐานะดังที่เป็นอยู่เดิม โจทก์จึงไม่มีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายจำนวนดังกล่าวได้ที่ศาลอุทธรณ์ภาค ๓ พิพากษามานั้น ศาลฎีกาเห็นพ้องด้วย พิพากษายืน ค่าฤชาธรรมเนียมชั้นฎีกาให้เป็นพับ

๓.๙ การปฏิบัติตามคำพิพากษาศาลฎีกา

ผู้ขอรับการประเมิน ได้วิเคราะห์คำพิพากษาศาลฎีกาแล้ว มีความเห็นว่าแม้ว่าผลคดีในชั้นศาลฎีกาจะออกมาในลักษณะที่ว่าจำเลยที่ ๑ บอกลเลิกสัญญาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๓๘๗ ทำให้จำเลยที่ ๒ ต้องคืนเงินค่าปรับให้กับโจทก์ก็ตาม แต่ไม่อาจฟังได้ว่าจำเลยทั้งสองเป็นฝ่ายแพ่คดีทั้งหมด เพราะวาคดีนี้โจทก์ฟ้องเรียกเงินค่าเสียหายจากจำเลยที่ ๒ เป็นจำนวนถึงสามล้านบาท เมื่อศาลใช้ดุลพินิจพิจารณาว่าต่างฝ่ายก็มีส่วนผิด และสัญญาเลิกกันไปโดยปริยายแล้วต่างฝ่ายต่างก็ไปสู่ฐานะเดิมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๓๙๑ ศาลย่อมลดยให้ได้ซึ่งเป็นดุลพินิจของศาลโดยทั่วไป เห็นว่าเป็นธรรมต่อทั้งสองฝ่าย ส่วนงานที่ผู้รับจ้างทำไว้แม้จะไม่สำเร็จแต่จำเลยก็ได้รับเอางานการที่ทำนั้นไว้ใช้ประโยชน์และได้ใช้เงินตามค่าของงานไปแล้วเช่นกัน

ต่อมา ผู้ขอรับการประเมินได้แจ้งประสานงานไปยังนายความผู้รับมอบอำนาจโจทก์ว่าขอให้แจ้งตัวความทราบด้วยว่า นับตั้งแต่วันที่ศาลจังหวัดสี่คิ้วอ่านคำพิพากษาศาลฎีกา วันที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ กรมปศุสัตว์จะมีภาระดอกเบี้ยเพิ่มขึ้นทุกวัน จึงขอให้รับแจ้งกำหนดวันสิ้นการคิดดอกเบี้ยมาให้ด้วย ทั้งนี้ เพราะการขออนุมัติเบิกงบประมาณตามระเบียบของทางราชการต้องระบุจำนวนเงินที่ขอเบิกให้ชัดเจนและแน่นอน ต่อมา ทนายโจทก์ได้มีหนังสือทวงถามและขอให้คำนวณดอกเบี้ยไปถึงวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๒ โดยคำนวณเฉพาะส่วนดอกเบี้ยที่เพิ่มขึ้นนับตั้งแต่วันที่ศาลจังหวัดสี่คิ้วได้อ่านคำพิพากษาเมื่อวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ จำนวนถึงวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๒ ผู้ขอรับการประเมินได้คิดคำนวณในเบื้องต้นและขอความอนุเคราะห์ให้กองคลังคำนวณดอกเบี้ยอีกครั้งและรับรองความถูกต้องด้วย ปรากฏว่าคำนวณแล้วคิดเป็นเงินสุทธิ จำนวน ๔๘,๙๘๓.๔๑ บาท (สี่หมื่นแปดพันเก้าร้อยแปดสิบสามบาทสี่สิบเอ็ดสตางค์) ผู้ขอรับการประเมินจึงสรุปสำนวนเสนออธิบดีกรมปศุสัตว์ทราบและขออนุมัติเบิกเงินงบประมาณตามยอดเงินดังกล่าว

นำส่งเงินให้แก่โจทก์เพิ่มเติม พร้อมทั้งได้แจ้งให้โจทก์ไปยื่นคำร้องต่อศาลจังหวัดสีคิ้วเพื่อขอรับเงินที่จำเลยที่ ๒ (กรมปศุสัตว์) นำไปวางศาลไว้แล้วตั้งแต่วันยื่นคำร้องขออนุญาตฎีกาอีก จำนวน ๗๓๐,๕๐๐ บาท และหลักประกันสัญญาทั้งสองฉบับคืนได้ อีกทั้งยังแจ้งด้วยว่ากรมปศุสัตว์ไม่ได้เสนอให้ทางหุ้นส่วนจำกัด กุศลยอด วัสดุก่อสร้าง เป็นผู้ทำงานราชการแต่อย่างใด ส่วนนวนคดีนี้จึงเสร็จสิ้นลงโดยสมบูรณ์

บทที่ ๔ บทสรุปและข้อเสนอแนะ

๔.๑ บทสรุป

(๑) องค์ประกอบในการเรียกค่าเสียหายในกรณีผิดสัญญา มีหลักเกณฑ์ที่สำคัญอยู่ที่ว่าผู้ใดก่อให้เกิดความเสียหายก็ต้องเป็นผู้ชดเชยให้แก่ผู้ได้รับความเสียหายเช่นตามปกติย่อมเกิดขึ้นแต่การไม่ชำระหนี้ นั้น การให้ค่าเสียหายก็เพื่อความพอใจแก่ฝ่ายที่ไม่ได้ผิดสัญญาสำหรับความเสียหายที่แท้จริงหรือที่ได้รับจริง ไม่ใช่ให้มีการค้าหรือหากำไรในการที่อีกฝ่ายผิดสัญญา เมื่อได้รับค่าเสียหายเต็มตามที่เสียหายแล้วจะเรียกเบี้ยปรับตามสัญญาอีกไม่ได้ ต้องเป็นความเสียหายที่แน่นอน ถ้าเป็นความเสียหายที่แน่นอนว่าจะเกิดขึ้นก็เรียกร้องให้ชดเชยค่าเสียหายได้ ความเสียหายเป็นข้อเท็จจริงที่ต้องพิสูจน์ เมื่อเกิดความเสียหายแล้วต้องมีการพิสูจน์ความเสียหาย กรณีเป็นความรับผิดชอบทางสัญญาเช่นเดียวกับความรับผิดชอบทางละเมิดแม้ผู้เสียหายจะมีได้นำพยานหลักฐานมาสืบความเสียหายนั้นว่ามีอย่างไร หรือมีเท่าไร แต่ตามพฤติการณ์ ที่ปรากฏอยู่ในคดีทำให้ศาลเห็นว่าเจ้าหนี้ได้รับความเสียหายแล้ว ความรับผิดชอบทางสัญญาก็จะเกิดขึ้น ลูกหนี้ต้องรับผิดชอบชดเชยค่าเสียหายตามที่ศาลกำหนดให้แก่เจ้าหนี้ หลักสำคัญมีว่า เสียหายเหตุใดก็เรียกค่าเสียหาย ได้เท่านั้น ความเสียหายที่เจ้าหนี้ได้รับต้องเป็นความเสียหายโดยตรง เกิดแต่การไม่ชำระหนี้ตามหลักความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลและความเสียหายที่จะได้รับหายชดเชยนั้น ต้องเกิดขึ้นบนพื้นฐานของสัญญานั้นจึงต้องนำสัญญาที่ตกลงกันไว้มาพิจารณาด้วยเสมอ ความเสียหายอันเป็นผลโดยตรงที่เกิดขึ้นจากการไม่ชำระหนี้เป็นผลธรรมดาตามปกติที่วิญญูชนหรือบุคคลทั่วไปย่อมรู้หรือคาดเห็นได้ว่าจะเกิดความเสียหายอะไรขึ้นบ้างจากกรณีที่ถูกหนี้ไม่ชำระหนี้จะนั้นต้องเป็นความเสียหายที่ไกลกว่าเหตุ

(๒) หลักสำคัญในคำพิพากษาศาลฎีกาคดีหมายเลขแดงที่ พ.๑๓๗/๒๕๕๙ กรณีข้อพิพาทระหว่าง ห้างหุ้นส่วนจำกัด กุศลยอดวัสดุก่อสร้าง โจทก์ กับ สำนักเทคโนโลยีชีวภัณฑ์สัตว์ และกรมปศุสัตว์ จำเลย ในฐานะทั้งเป็นคู่สัญญา ในสัญญาจ้างก่อสร้าง โดยสาระสำคัญที่ศาลฎีกาวินิจฉัยไว้ คือข้อพิพาทดังกล่าว การสาเหตุจากการมีปัญหาการส่งมอบพื้นที่ที่ตั้งแต่จะมีการเริ่มต้นก่อสร้าง โดยศาลพิจารณา เห็นว่า มีปัญหาการส่งพื้นที่ให้ผู้รับจ้างจริง แต่ทางฝ่ายผู้กลับไม่ให้ความช่วยเหลือเท่าที่ควรจะเป็นผู้รับจ้างจึงสร้างรั้วคอนกรีตได้เท่าที่ผู้ว่าจ้างส่งมอบพื้นที่ให้ การก่อสร้างรั้วจึงไม่มีการก่อสร้างแนวเขตรั้วที่มีลักษณะติดต่อกัน คงก่อสร้างเป็นระยะๆ เป็นช่อง ๆ ไป แต่ทั้งนี้ ต้องยอมรับข้อเท็จจริงว่าการก่อสร้างรั้วเป็นการก่อสร้างในพื้นที่ที่มีอาณาเขตครอบคลุมอาณาบริเวณกว้าง (เกือบ ๑๐ กม.) มีผลกระทบต่อราษฎร ที่ได้อาศัย ทำกิน ค่าขาย ในบริเวณพื้นที่ที่จะก่อสร้างอยู่ก่อนทำสัญญาเป็นจำนวนหลายราย บางรายได้สร้างร้านค้า บ้านเรือนอยู่อาศัยเป็นการถาวร เมื่อมีการก่อสร้างรั้วตามสัญญาจ้างจึงมีปัญหาเกิดขึ้นระหว่างราษฎรที่อาศัยอยู่ที่ได้รับผลกระทบกับผู้รับจ้างซึ่งในพื้นที่ที่มีปัญหาในระหว่างที่มีการก่อสร้างกับราษฎรส่วนใหญ่ ผู้ว่าจ้างก็ไม่เคยแจ้งหรือเข้ามาแก้ไขปัญหาลให้ผู้รับจ้างแต่อย่างใด คงปล่อยให้ผู้รับจ้างแก้ไขปัญหาเอง เช่น เมื่อมีกรณีการร้องเรียนของราษฎรที่ได้รับผลกระทบต่อหน่วยงานราชการ ราษฎรไม่ยอมให้ผู้ว่าจ้างสร้างรั้วในบริเวณที่ราษฎรได้อาศัย ค่าขาย อยู่มาก่อน และแม้เรื่องร้องเรียนนี้จะได้นำเสนอ ต่อสภาผู้แทนราษฎรและได้เข้าสู่การแก้ไขปัญหโดยคณะกรรมการการวิสามัญ สภาผู้แทนราษฎรแล้วก็ตามซึ่งผู้ว่าจ้างทราบดีอยู่แล้วแต่ก็ไม่อาจที่จะแก้ไขได้ ผู้ว่าจ้างเพียงแต่มีการแก้ไขปัญหาโดยการเลือกแจ้งความ ต่อพนักงานสอบสวน ต่อสถานีตำรวจภูธรปากช่องเพื่อการจับกุมดำเนินคดีกับราษฎรบางรายเท่านั้นและพนักงานอัยการจังหวัดสีคิ้ว (ปากช่อง) ได้ยื่นฟ้องราษฎรที่ถูกกล่าวจำนวนเพียง ๓ ราย ตามที่ผู้ว่าจ้างได้แจ้งความตามคำฟ้อง แต่ราษฎรส่วนใหญ่ที่อยู่โดยฝืนต่อกฎหมายในพื้นที่ที่ก่อสร้างผู้ว่าจ้างกลับไม่ดำเนินการอย่างไร ๆ ผลการดำเนินคดีดังกล่าวจึงสร้างความโกรธแค้นให้กับญาติ บริวารของผู้ถูกกล่าวหาซึ่งเป็นคนในพื้นที่และเป็นคนส่วนมาก ซึ่งข้อกล่าวหาซึ่งเป็นเหตุที่ไม่ได้เกิดจากฝ่ายผู้รับจ้าง แต่เป็น

เหตุที่เกิดจากฝ่ายผู้ว่าจ้างเอง ผู้รับจ้างได้ขอให้ผู้ว่าจ้างดำเนินการแก้ไข หรือทำความเข้าใจกับราษฎรที่ขัดขวางการทำงานของผู้รับจ้างแล้ว แต่ผู้ว่าจ้างก็เพิกเฉยไม่ได้ดำเนินการอย่างใด ๆ ผู้ว่าจ้างจึงไม่อาจยกเหตุความล่าช้านี้บอกเลิกสัญญาผู้รับจ้างได้

(๓) แม้ว่าจะมีอุปสรรคในการก่อสร้างอย่างใด ๆ ก็ตามผู้รับจ้างยังคงยืนยันที่จะทำงานให้แล้วเสร็จตามสัญญา ประการหนึ่งผู้รับจ้างได้บอกกล่าวยืนยันเจตนาเบื้องต้นให้ผู้ว่าจ้างทราบแล้วเป็นหลายครั้ง และขอให้ผู้ว่าจ้างแก้ไข เยียวยา เหตุขัดข้องที่เกิดจากบุคคลภายนอกที่ได้รับผลกระทบนี้และมีผลต่อการก่อสร้างเพื่อผู้รับจ้างจะได้ดำเนินการก่อสร้างให้แล้วเสร็จเป็นไปตามข้อสัญญา และเมื่อความผิดดังกล่าวเกิดจากฝ่ายผู้ว่าจ้างซึ่งไม่อาจส่งมอบพื้นที่ให้กับผู้รับจ้างได้เต็มตามพื้นที่ที่จะก่อสร้างรั้วให้มีขนาดความยาวในสัญญาผู้รับจ้างจึงไม่อาจทำงานให้แล้วเสร็จตามสัญญาได้ และหากผู้ว่าจ้างได้ส่งมอบพื้นที่ให้ผู้รับจ้างเต็มพื้นที่โดยไม่มีอุปสรรคผู้รับจ้างขอยืนยันว่าสามารถทำงานให้แล้วเสร็จได้ตามสัญญา ดังที่ศาลฎีกาได้วินิจฉัยไว้ละเอียดในบทที่ ๓

(๔) ประเด็นที่น่าสนใจฝ่ายโจทก์ได้ยกข้อสู้นชั้นศาลว่าจำเลยต้องรับผิดชอบในความเสียหาย และไม่มีสิทธิปรับโจทก์ แต่จำเลยที่ ๒ ยกข้อต่อสู้ว่าโจทก์ผิดสัญญาการใช้สิทธิปรับชอบแล้ว การที่ศาลวินิจฉัยว่าโจทก์มิได้มีการดำเนินการก่อสร้างตามสัญญาทั้งสองฉบับต่อไปและยังฟ้องจำเลยต่อศาล แสดงให้เห็นได้ว่าคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายไม่มีเจตนาที่จะปฏิบัติตามสัญญาจ้างทั้งสองฉบับอีกต่อไป ถือได้ว่าทั้งสองฝ่ายสมัครใจเลิกสัญญากันโดยปริยายแล้ว เมื่อสัญญาดังกล่าวเลิกกันแล้วโจทก์และจำเลยทั้งสองจึงต้องคืนสู่ฐานะดังที่เป็นอยู่เดิม ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๓๙๑

(๕) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ที่บังคับใช้ขณะเกิดกรณีพิพาท) ข้อ ๑๓๗ กำหนดให้หัวหน้าส่วนราชการพิจารณาใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาหรือข้อตกลงในกรณีที่มีเหตุอันเชื่อได้ว่า ผู้รับจ้าง ไม่สามารถทำงานให้แล้ว เสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด วรรคสอง การตกลงกับคู่สัญญาที่จะบอกเลิกสัญญาหรือข้อตกลง ให้หัวหน้าส่วนราชการพิจารณาได้เฉพาะกรณีที่เป็นประโยชน์แก่ทางราชการโดยตรง หรือเพื่อแก้ไขข้อเสียเปรียบของทางราชการในการที่จะปฏิบัติตามสัญญาหรือข้อตกลงนั้นต่อไป และตามข้อ ๑๓๘ กำหนดในกรณีที่คู่สัญญาไม่สามารถปฏิบัติตามสัญญาหรือข้อตกลงได้ และจะต้องมีการปรับตามสัญญาหรือข้อตกลงนั้น หากจำนวนเงินค่าปรับจะเกินร้อยละสิบของวงเงินค่าพัสดุหรือค่าจ้างให้ส่วนราชการพิจารณาดำเนินการบอกเลิกสัญญาหรือข้อตกลง เว้นแต่คู่สัญญาจะได้ยินยอมเสียค่าปรับให้แก่ทางราชการโดยไม่มีเงื่อนไขใด ๆ ทั้งสิ้น ให้หัวหน้าส่วนราชการพิจารณาผ่อนปรนการบอกเลิกสัญญาได้เท่าที่จำเป็น การที่โจทก์และจำเลยทั้งสองต่างละเลยให้ระยะเวลาว่างเลยมานานโดยมิได้มีการเรียกร้องให้จำเลยทั้งสองส่งมอบพื้นที่ที่มีปัญหาตามสัญญาเลขที่ ๓/๒๕๕๔ หรือกำหนดพื้นที่ในส่วนสัญญาเลขที่ ๒๕/๒๕๕๔ ให้ชัดเจน หรือเพื่อแก้ไขสัญญาในส่วนที่เป็นสาระสำคัญจนกระทั่งจำเลยที่ ๑ มีหนังสือขอเลิกสัญญาทั้งสองฉบับโดยมิได้มีการบอกกล่าวโจทก์ชำระหนี้ก่อน จึงไม่ชอบด้วยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๓๘๗ แต่โจทก์ก็มิได้มีการดำเนินการก่อสร้างตามสัญญาทั้งสองฉบับต่อไป และยังฟ้องจำเลย ต่อศาล แสดงให้เห็นได้ว่าทั้งสองฝ่ายไม่มีเจตนาที่จะปฏิบัติตามสัญญาจ้างทั้งสองฉบับอีกต่อไป ถือได้ว่าทั้งสองฝ่ายสมัครใจเลิกสัญญากันโดยปริยายแล้ว เมื่อสัญญาดังกล่าวเลิกกันแล้วโจทก์และจำเลยทั้งสองจึงต้องคืนสู่ฐานะดังที่เป็นอยู่เดิมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๓๙๑ ดังนั้น คำพิพากษาศาลฎีกาฉบับนี้เป็นการยืนยันหลักตามมาตรา ๓๘๗ และมาตรา ๓๙๑ อย่างชัดเจน และเป็นไปตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ได้เคยวางบรรทัดฐานไว้ในหลายคดี

๔.๒ ข้อเสนอแนะ

(๑) สัญญาจ้างก่อสร้างเป็นสัญญาต่างตอบแทน คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายมีทั้งสิทธิและหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติต่อกัน หากฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดไม่ปฏิบัติฝ่ายนั้นก็จะกลายเป็นฝ่ายผิดสัญญา ฉะนั้น เพื่อมิให้เกิดกรณีเช่นนี้อีกต่อไปในอนาคต ซึ่งไม่ก่อให้เกิดประโยชน์กับฝ่ายใด กรมปศุสัตว์ในฐานะที่เป็นหน่วยงานของรัฐจะต้องปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบแบบแผนของทางราชการอย่างเคร่งครัด สามารถนำมาปรับใช้กับการปฏิบัติงานในอนาคตของเจ้าหน้าที่ ผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินงานเกี่ยวกับการพัสดุ และเป็นกรณีศึกษาได้เป็นอย่างดี เพราะบางอย่างเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานอาจคาดไม่ถึง หรือไม่อาจจะคาดได้ว่าอะไรจะเกิดขึ้น แม้ว่าต่างฝ่ายต่างมีสิทธิหน้าที่ความรับผิดชอบตามที่กำหนดไว้ในสัญญาก็ตาม แต่หากมีเหตุการณ์หรือเหตุจากกรณีที่ไม่อยู่ในกรอบหรือขอบเขตของสัญญาฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดก็ไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบ

(๒) เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบต้องใช้ความระมัดระวังเอาใจใส่ติดตามการทำงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย หากปล่อยปละละเลย หรือเกิดจากความประมาท ปฏิบัติหน้าที่อย่างบกพร่องก่อให้เกิดความเสียหายแก่ราชการ เจ้าหน้าที่ผู้นั้นอาจต้องรับผิดชอบตามที่ทางราชการวางกฎ ระเบียบไว้ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่พัสดุของหน่วยงานต้องเข้าใจหลักการตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐ ตลอดจนระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย

(๓) แต่อย่างไรก็ตามสิทธิของคู่สัญญาย่อมเท่าเทียมกันการเรียกค่าปรับ การบอกเลิกสัญญา การเรียกค่าเสียหายที่เกิดจากการเลิกสัญญา เป็นสิทธิของทั้งสองฝ่าย หากฝ่ายใดผิดเงื่อนไขที่ตกลงไว้อีกฝ่ายย่อมมีเรียกร้องให้ต้องรับผิดชอบในการกระทำหรือความผิดพลาดของอีกฝ่ายได้ แต่หากทราบว่ามีสิทธิแล้วไม่ขอใช้สิทธินั้นก็ต้องถือว่าเป็นสละสิทธิไปเอง ยกเว้นแต่หากทางฝ่ายเจ้าหน้าที่ของรัฐหากละเลยการปฏิบัติอาจจะต้องรับผิดชอบภายใต้ระเบียบกฎเกณฑ์ที่ทางราชการกำหนดไว้

(๔) การบริหารสัญญาในฐานะหน่วยงานภาครัฐมีส่วนสำคัญอย่างยิ่ง เพราะต้องปฏิบัติตามระเบียบ กฎหมาย ซึ่งต้องดำเนินการด้วยความรอบคอบ ไม่ว่าจะเป็นการซื้อ การจ้าง หรืออื่น ๆ ในการติดตามเร่งรัดให้คู่สัญญาปฏิบัติตามสัญญา ต้องอยู่ภายใต้หลักการที่ว่าต้องถูกต้องและเป็นธรรม ดังนั้น ผู้ปฏิบัติงานพัสดุ งานด้านคดีและนิติกรรมสัญญาต้องนำข้อเท็จจริงในเรื่องนี้ ประกอบผลของคำพิพากษาศาลฎีกาฉบับนี้ มาพิจารณาเพื่อศึกษาวิเคราะห์ให้ชัดเจน และจะเป็นประโยชน์ต่อไปสำหรับการให้คำปรึกษา ตอบข้อหารือ ในข้อกฎหมายต่าง ๆ ได้

(๕) และในท้ายที่สุดหากจำเป็นต้องใช้สิทธิเรียกร้องทางศาลเช่นกรณีคดีนี้ไม่ว่าจะเป็นโจทก์หรือจำเลยก็ตาม เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานด้านนี้จำเป็นต้องมีความรู้ ทราบขั้นตอน กระบวนการดำเนินคดี ทั้งก่อนฟ้อง ขั้นตอนตอนการต่อสู้คดีตั้งแต่ศาลชั้นต้น อุทธรณ์ ฎีกา ตลอดจนผู้ค้ำบัญชีจะต้องกำกับ ติดตามอีกชั้นหนึ่ง เพื่อการดำเนินการที่ถูกต้องไม่เกิดผลเสียหายแก่ทางราชการ

บรรณานุกรม

๑. หนังสือ

จิต เศรษฐบุตร. หลักกฎหมายแพ่งลักษณะนิติกรรมสัญญา เล่ม ๑. พิมพ์ครั้งที่ ๕. (กรุงเทพฯ : มิตรนราการพิมพ์, ๒๕๒๘.

เชิดชัย มีคำ. (ปปป.). คู่มือปฏิบัติงานพัสดุ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ.๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม. ๒๕๓๕, มปท.

ดาราพร ธีระวัฒน์. กฎหมายลักษณะสัญญา : กฎหมายลักษณะสัญญา : สถานะใหม่ของสัญญาปัจจุบันและปัญหาข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๘.

ประสพสุข บุญเดช. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ปรับปรุงพิเศษ). กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๓.

พรชัย สุนทรพันธ์. หมวด ๕ ความระงับหนี้ ส่วนที่ ๑ การชำระหนี้ ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และประมวลกฎหมายอาญา ฉบับสมบูรณ์แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๕๑. กรุงเทพฯ : บริษัท ธนรัชย์การพิมพ์, ๒๕๕๑

ไพโรจน์ วายุภาพ. คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาค ๒ ลักษณะ ๑ วิธีพิจารณาในศาลชั้นต้น. กรุงเทพมหานคร : หจก.จิรัชการพิมพ์, ๒๕๔๓.

ศักดิ์ สอนองชาติ. นิติกรรมและสัญญา (พร้อมทั้งเวลาและอายุความ). กรุงเทพฯ : นิติบรรณาการ, ๒๕๓๖.

เสนีย์ ปราโมช. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและหนี้ เล่ม ๑ (ภาค ๑ - ๒) พุทธศักราช ๒๔๗๔. แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๐๕. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชย์, ๒๕๒๗

เสนีย์ ปราโมช. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและหนี้ เล่ม ๒. (ภาคจบบริบูรณ์) กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชย์, ๒๕๒๗.

โสภณ รัตนกร. คำอธิบายกฎหมายประมวลแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยหนี้. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ, ๒๕๕๓.

สำนักงานคดีแพ่ง สำนักงานอัยการสูงสุด. คู่มือการส่งเรื่องให้พนักงานอัยการดำเนินคดีแพ่ง. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดบางกอกบล็อก, ๒๕๕๕

๒. คำพิพากษา/เอกสาร/วารสาร

ข้อกำหนดประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการอนุญาตฎีกาในคดีแพ่ง พ.ศ.๒๕๕๘

คู่มือการส่งเรื่องให้อัยการฟ้องคดีแพ่ง

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด

คำพิพากษาศาลฎีกา

วารสารกรมประชาสัมพันธ์ คอลัมน์กฎหมายใกล้ตัว ฉบับเดือนกันยายน ๒๕๕๙

สำนักโครงการขนาดใหญ่ กรมชลประทาน แนวทางการปฏิบัติงานบริหารสัญญาจ้างก่อสร้าง.๒๕๕๓

หลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติในการอุทธรณ์ ฎีกาคดีแพ่งและอุทธรณ์คดีปกครอง

๓. เอกสารอิเล็กทรอนิกส์

The supreme court case division, The supreme court of Thailand

๔. กฎหมาย

ข้อกำหนดประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการอนุญาตฎีกาในคดีแพ่ง พ.ศ. ๒๕๕๘

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔

พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการมอบอำนาจ พ.ศ. ๒๕๔๐

พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙

พระราชบัญญัติจัดซื้อจัดจ้างและบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐

ดัชนีเอกสารภาคผนวก

ลำดับที่	เอกสาร
๑	หนังสือด่วนที่สุด ที่ กค ๐๕๒๖.๕/ว ๑๐๙ ลงวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๕๒ เรื่อง สิทธิที่จะเบิกค่าเช่าบ้านข้าราชการตามมาตรา ๗ แห่งพระราชกฤษฎีกาค่าเช่าบ้านข้าราชการ พ.ศ. ๒๕๒๗ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกฤษฎีกาค่าเช่าบ้านข้าราชการ (ฉบับที่ ๖) พ.ศ.๒๕๕๑
๒	คำพิพากษาศาลปกครอง คดีหมายเลขดำที่ ๒๕๕/๒๕๕๓ คดีหมายเลขแดงที่ ๔๑๐/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๕๔
๓	คำพิพากษาศาลปกครองสูง คดีหมายเลขดำที่ อ.๑๒๑๕/๒๕๕๔ คดีหมายเลขแดงที่ อ.๑๑๓๒/๒๕๖๑ ลงวันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๕๙
๔	คำฟ้องคดีหมายเลขดำที่ ๔๗๐/๒๕๖๐ ศาลแขวงขอนแก่น ลงวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๖๐
๕	คำพิพากษาศาลแขวงขอนแก่นคดีหมายเลขดำที่ ๔๗๐/๒๕๖๐ คดีหมายเลขแดงที่ ๖๕๓/๒๕๖๐ ลงวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๖๐
๖	คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๔ คดีหมายเลขดำที่ ๒๒๐/๒๕๖๑ คดีหมายเลขแดงที่ ๒๗๐๗/๒๕๖๑ ลงวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๖๑
๗	คำร้องขออนุญาตฎีกาและฎีกาคดีหมายเลขดำที่ ๔๗๐/๒๕๖๐ คดีหมายเลขแดงที่ ๖๕๓/๒๕๖๐ ลงวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๖๒